

PHILOGIA

ФИЛОЛОГИЯ

46. SOFIA. 2024. СОФИЯ

Journal's scope

Philologia is an academic publication in the field of philology – linguistics, literary studies, translation, and cultural studies. It was established by the Faculty of Classical and Modern Philology at Sofia University “St. Kliment Ohridski” in 1977.

The materials published in the journal (scholarly articles, conceptual research, viewpoints, etc.) are blindly reviewed by two anonymous reviewers before acceptance for publication. The “Reviews” and “Chronicles” sections are not peer-reviewed and are published after approval by the Editorial Board.

The manuscripts can be in English, French, German, Spanish, Portuguese, Italian, Rus, and Bulgarian.

Frequency: Two issues per year.

Since 2023, the „Philologia Journal“ has been published and indexed in CEEOL (Central and Eastern European Online Library).

Профил на списанието

„Филология“ е научно списание, в което се публикуват материали в областта на всички филологически дисциплини – езикознание, литературознание, превод, културологични аспекти на филологическите изследвания, чуждоезиково обучение. Основано е през 1977 г. от Факултета по класически и нови филологии на Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

Материалите (статии, обзори, научни и концептуални изследвания и др.) се рецензират анонимно от двама независими рецензенти преди публикуването им в списанието. Разделите „Рецензии“ и „Хроника“ не се рецензират и се публикуват след одобрение от редакторския екип.

Приемат се ръкописи на английски, френски, немски, испански, португалски, италиански, руски и български език.

Списанието излиза два пъти годишно.

От 2023 г. то се публикува и индексира в CEEOL (Central and Eastern European Online Library).

<https://philologia-journal.uni-sofia.bg>

Главен редактор / Editor-in-Chief

Гергана Петкова – <i>Софийски университет</i> „Св. Климент Охридски“ (България)	Gergana Petkova – <i>Sofia University</i> “ <i>St. Kliment Ohridski</i> ” (Bulgaria)
Отговорен редактор/ Managing Editor Мадлен Данова – <i>Софийски университет</i> „Св. Климент Охридски“ (България)	Madeleine Danova – <i>Sofia University</i> “ <i>St. Kliment Ohridski</i> ” (Bulgaria)

Редакционна колегия / Editorial Board

Агнеш Бирталан – <i>Университет</i> „Лоранд Йотвош“ (Унгария)	Agnes Birtalan – <i>Eötvös Loránd University</i> (Hungary)
Александра Багашева – <i>Софийски университет</i> „Св. Климент Охридски“ (България)	Alexandra Bagasheva – <i>Sofia University “St. Kliment Ohridski”</i> (Bulgaria)
Александър Федотов – <i>Софийски университет</i> „Св. Климент Охридски“ (България)	Alexander Fedotoff – <i>Sofia University “St. Kliment Ohridski”</i> (Bulgaria)
Ана Паула Коутиньо Мендеш – <i>Университет на Порто</i> (Португалия)	Ana Paula Coutinho Mendes – <i>University of Porto</i> (Portugal)
Анастас Герджиков – <i>Софийски университет</i> „Св. Климент Охридски“ (България)	Anastas Gerdjikov – <i>Sofia University “St. Kliment Ohridski”</i> (Bulgaria)
Барбара Хлибовицка-Вегларш – <i>Университет „Мария Склодовска-Кюри“</i> (Полша)	Barbara Hlibowicka-Węglarz – <i>Maria Curie-Skłodowska University</i> (Poland)
Бийонг Канг – <i>Университет в Любляна</i> (Словения)	Byoung Yoong Kang – <i>University of Ljubljana</i> (Slovenia)
Венсан Ренер – <i>Университет Люмиер Лион 2</i> (Франция)	Vincent Renner – <i>Lumière University Lyon 2</i> (France)
Владимир Тихонов – <i>Университета в Осло</i> (Норвегия)	Vladimir Tikhonov – <i>University of Oslo</i> (Norway)
Галина Аврамова – <i>Софийски университет</i> „Св. Климент Охридски“ (България)	Galina Avramova – <i>Sofia University</i> “ <i>St. Kliment Ohridski</i> ”(Bulgaria)
Георг Шупенер – <i>Университет</i> „Ян Евангелиста Пуркине“ (Чехия)	Georg Schuppener – <i>Jan Evangelista Purkyně</i> <i>University</i> (Czech Republic)
Димитър Веселинов – <i>Софийски университет</i> „Св. Климент Охридски“ (България)	Dimitar Vesselinov – <i>Sofia University “St. Kliment Ohridski”</i> (Bulgaria)
Ива Новакова – <i>Университет на Гренобъл Алпи</i> (Франция)	Iva Novakova – <i>University Grenoble-Alpes</i> (France)
Камелия Забава – <i>Университет в Крайова</i> (Румъния)	Camelia Zabava – <i>University of Craiova</i> (Romania)

Корнелия Танчева –
Университет Питсбърг (САЩ),
Университет Корнел (САЩ)

Майкъл Байръм – Университет Дърам
(Великобритания), *Софийски университет*
„Св. Климент Охридски“ (България)

Маргарита Руски – *Софийски университет*
„Св. Климент Охридски“ (България)

Марио Брдар – *Университет*
„Йосип Юрай Шросмайер“,
Осиек (Хърватия)

Милена Попова – *Софийски университет*
„Св. Климент Охридски“ (България)

Наталия Йем –
Казахски национален университет
„Ал-Фараби“ (Казахстан)

Ник Норууд – *Щатски университет*
Колъмбъс, Джорджия (САЩ)

Райнер Дормелс – *Виенски университет*
(Австрия)

Яна Андреева – *Софийски университет*
„Св. Климент Охридски“ (България)

Научен секретар / Associate Editor

Милена Йорданова –
Софийски университет
„Св. Климент Охридски“ (България)

Редактор / Language Editor

Бойка Цигова – *Софийски университет*
„Св. Климент Охридски“ (България)

Снежина Димитрова – *Софийски*
университет „Св. Климент Охридски“
(България)

Милена Тодорова

Предпечат / Layout Editor

Албена Абаджиева

Преводач / Translator

Александър Костов

Технически сътрудник / Administrative Assistant

Лидия Христова

Kornelia Tancheva –
Pittsburg University (USA),
Cornell University (USA)

Michael Byram – *University of Durham, UK*,
Sofia University “St. Kliment Ohridski”
(Bulgaria)

Margarita Ruski – *Sofia University*
“*St. Kliment Ohridski*” (Bulgaria)

Mario Brdar – *The Josip Juraj Strossmayer*
University of Osijek
(Croatia)

Milena Popova – *Sofia University*
“*St. Kliment Ohridski*” (Bulgaria)

Natalya Yem –
Kazakh National University Al-Farabi
(Kazakhstan)

Nick Norwood – *Columbus State University*,
Georgia (USA)

Rainer Dormels – *University of Vienna*
(Austria)

Yana Andreeva – *Sofia University*
“*St. Kliment Ohridski*” (Bulgaria)

Milena Yordanova –
Sofia University “St. Kliment Ohridski”
(Bulgaria)

Boyka Tsigova –
Sofia University “St. Kliment Ohridski”
(Bulgaria)

Snezhina Dimitrova –
Sofia University “St. Kliment Ohridski”
(Bulgaria)

Milena Todorova

Albena Abadzhieva

Alexander Kostov

Lidia Hristova

PHILOLOGIA

ФИЛОЛОГИЯ

46. SOFIA. 2024. СОФИЯ

*Faculty of Classical and Modern Philology
Sofia University "St. Kliment Ohridski"*

*Факултет по класически и нови филологии
Софийски университет „Св. Климент Охридски“*

София • 2024

Университетско издателство „Св. Климент Охридски“

© 2024 Софийски университет „Св. Климент Охридски“
Факултет по класически и нови филологии
© 2024 Университетско издателство „Св. Климент Охридски“
ISSN 0204–8779
<https://doi.org/10.60055/phl.2024.46>

СЪДЪРЖАНИЕ / CONTENTS

ЛИТЕРАТУРА И КУЛТУРА / LITERATURE AND CULTURE

Peter Mollov. Una novela picaresca actual: <i>El azar y viceversa</i> de Felipe Benítez Reyes.....	13
Петър Моллов. Един съвременен пикаресков роман: „Случайността и обратното“ от Фелипе Бенитес Рейес	13
Galina Avramova. Unveiling Racial Beauty: The Beauty Myth in Toni Morrison’s <i>The Bluest Eye</i>	31
Галина Аврамова. Разбулване на расовата красота: митът за красотата в „Най-сините очи“ на Тони Морисън	31
Jonathan McCreedy. Bulgarian Joyce Teaching and <i>Wake</i> Boundary Breaking During the Quarantine.....	40
Джонатан Маккрийди. Да преподаваш Джеймс Джойс в България. Експериментални прочити на „Бдение над Финеган“ по време на пандемията от COVID-19.....	40
Shahrizoda Sayidova. The Portrait of Amir Timur in the Biographical Work of Justin Marozzi <i>Tamerlane: Sword of Islam, Conqueror of the World</i>	57
Шахризода Саидова. Портретът на Амир Тимур в биографичната творба на Джъстин Марози „Тамерлан: мечът на исляма, завоевателят на света“	57

ЕЗИКОЗНАНИЕ / LINGUISTICS

Христина Чобанова-Ангелова. Говоримият арабски книжовен език в процес на изменение – основа за развиване на комуникативни умения....	69
Hristina Chobanova-Angelova. The Changing Spoken Form of Modern Standard Arabic in TAFL – a Basis for Developing Communicative Skills ...	69

Kalina Ishpekova-Bratanova. Rositsa Ishpekova. Challenging the European Union: a Critical Metaphonymic Analysis of Viktor Orbán’s Speeches (2015–2021).....	89
Калина Ишпекова-Братанова. Росица Ишпекова. Предизвикателствата на Виктор Орбан към Европейския съюз: критически метафтонимичен анализ на речите на унгарския премиер (2015–2021)	89

ЧУЖДООЗИКОВО ОБУЧЕНИЕ / FOREIGN LANGUAGE LEARNING

Фатима Салимова. О тенденциях развития немецкого языка на уроке ..	109
Fatima Salimova. On the Development Trends of the German Language in the Classroom.	109
Kim Seweon. Analysis of Writing Errors in Korean Text of Intermediate Bulgarian Learners	116
Ким Сеуон. Анализ на грешките в писмениа корейски текст на средно напреднали български учащи	116

РЕЦЕНЗИИ / REVIEWS

Милена Братоева. Норма, промяна и сакралност в арабския език и ислямската култура.....	137
Milena Bratoeva. Norm, Change and Sacredness in the Arabic Language and Islamic Culture.....	137
Светла Къртева-Данчева. Корейски обреден фолклор (сред текстове и образи от остров Чеджу).....	145
Svetla Karteva-Dancheva. Korean Ritual Folklore (among Texts and Images from Jeju Island)	145

ХРОНИКА / EVENTS

Ирина Саръиванова. Българо-азербайджанско филологическо сътрудничество – предизвикателства и възможности.....	153
Irina Saraivanova. Bulgaria-Azerbaijan Philological Cooperation – Challenges and Possibilities	153
Сони Бохосян. 100 години от рождението на португалския драматург Жайме Салазар Сампайо	156
Soni Bohosyan. The Centenary of the Birth of Jaime Salazar Sampaio.....	156
Милена Сахакян. Първа национална научна конференция с международно участие „Образът на жената в литературата“ 2024.....	163
Milena Sahakian. First National Scientific Conference with International Participation <i>Women's Image in Literature 2024</i>	163
Изисквания към авторите	168
Author's guidelines	176

ЛИТЕРАТУРА И КУЛТУРА
LITERATURE AND CULTURE

Una novela picaresca actual: *El azar y viceversa* de Felipe Benítez Reyes

Peter Mollov

Universidad de Sofía San Clemente de Ohrid (Bulgaria)

Peter Mollov

Sofia University “St. Kliment Ohridski” (Bulgaria)

*Peter Mollov. A CONTEMPORARY PICAESQUE NOVEL: CHANCE AND VICE
VERSA BY FELIPE BENÍTEZ REYES*

<https://doi.org/10.60055/phl.2024.46.13-30>

Abstract. The text is an analysis of the novel *Chance and vice versa* by the contemporary Spanish writer Felipe Benítez Reyes. The author of the study defends the thesis that the picaresque genre is not limited to the Spanish Golden Age, but continues to exist throughout the centuries up to the present day. The aim is to demonstrate that the work belongs to the genre of the picaresque novel by examining the characteristics of the protagonist’s personality, his way of being and thinking and his relations with the surrounding world in order to highlight the features that he shares with the traditional image of the *pícaro*, as well as those that confer originality and constitute the novelist’s main contribution to the genre. In the second part, stylistic features are examined to demonstrate their affinity with baroque *conceptismo*.

Keywords: contemporary picaresque novel, Felipe Benítez

*Петър Моллов. ЕДИН СЪВРЕМЕНЕН ПИКАРЕСКОВ РОМАН:
„СЛУЧАЙНОСТТА И ОБРАТНОТО“ ОТ ФЕЛИПЕ БЕНИТЕС РЕЙЕС*

Резюме. Текстът представлява анализ на романа „Случайността и обратното“ на съвременния испански писател Фелипе Бенитес Рейес. Авторът на статията защитава тезата, че пикареският жанр не се ограничава само до испанския Златен век, а продължава да съществува през вековете до наши дни. Целта е да се докаже принадлежността на творбата към жанра на пикареския роман, като се разгледат характерис-

тиките на личността на главния герой, неговото битие и мислене, отношенията му със заобикалящия го свят, за да се открият чертите, които споделя с традиционния образ на *пикаро*, както и тези, които му придават оригиналност и представляват основния принос на писателя към жанра. Във втората част се разглеждат стилистичните особености на творбата, за да се покаже близостта им с бароковия *концептизъм*.

Ключови думи: съвременен пикаресков роман, Фелипе Бенитес

Research/Научно изследване

Introducción

El objetivo del presente trabajo es analizar la novela *El azar y viceversa* de Felipe Benítez Reyes para demostrar que entronca con la tradición de la novela picaresca y, asimismo, destacar los rasgos de contenido y de estilo que le confieren originalidad.

Antes de emprender la tarea señalada, es oportuno intentar aclarar el concepto de novela picaresca que vamos a manejar y los rasgos definitorios del género para poder situar la obra de Benítez dentro de unas coordenadas más precisas.

Cuál es la obra que marca el comienzo de la picaresca es una cuestión controvertida que ha ocupado a insignes estudiosos durante décadas. Según algunos, nació a mediados del siglo XVI con una obrilla anónima, *Lazarillo de Tormes*, la primera novela que no es pura fantasía, sino que ofrece una visión realista de la vida, un realismo confesional o confidencial como lo denomina Gonzalo Sobejano (1964: 225). Otros, sin embargo, consideran el *Lazarillo* como un antecedente del género, señalando el *Guzmán de Alfarache* de Mateo Alemán como la primera novela propiamente picaresca. Los que defienden esta postura subrayan que el término pícaro no aparece en el *Lazarillo*, este difiere de los protagonistas de las novelas picarescas del siglo XVII, entre él y el *Guzmán* median 45 años y es este último el que inaugura la moda del género (Jones 1963: XXXIX); que en el *Lazarillo* no encontramos la delincuencia picaresca que será típica de las obras del XVII (Parker 1971: 13); que la historia del género podría ser mejor aclarada si no se considerase el *Lazarillo* como su primera muestra (Bataillon 1958: 75 y sigs.). Frente a estas voces se alza la de Fernando Lázaro Carreter, quien hace hincapié en las novedades que aporta el *Lazarillo* y demuestra cómo estas subyacen a las obras picarescas posteriores. En primer lugar, el relato en primera persona de un desventurado; en segundo lugar, la organización del relato que lo configura como una novela: las peripecias se articulan entre sí y obedecen a un propósito; el protagonista es resultado de las aventuras que le ocurren, se va formando como persona. Estas novedades en la forma y en el

contenido establecen otro modo de narrar, y vertebrarán la obra de Alemán (Lázaro Carreter 1978: 61 y sigs.). Este investigador propone una perspectiva diferente para definir el género: fijarnos en el proceso de su formación. Vamos a citar las palabras, harto esclarecedoras, del maestro para que quede bien claro su enfoque:

Por ello resulta necesario, para comprender qué fue la novela picaresca, no concebirla como un conjunto inerte de obras relacionadas por tales o cuales rasgos comunes, sino como un proceso dinámico, con su dialéctica propia, en el que cada obra supuso una toma de posición distinta ante una misma poética (Lázaro Carreter 1978: 198–199).

Y señala que las dos obras que configuran la poética del género son el *Lazarillo* y el *Guzmán*:

...pudo haber sido golondrina aislada [el *Lazarillo*], sin la ayuda victoriosa del *Guzmán*. En el juego de acciones y reacciones que se entabla entre ambos libros, nace, realmente, la poética del género; y en su asociación por escritores, público y librerías, se produce su reconocimiento como tal (Lázaro Carreter 1978: 203).

El género goza de una extraordinaria vitalidad, pues no ha dejado de dar nuevos frutos a lo largo de los siglos. Diciendo esto, nos adherimos a los investigadores que Fernando Cabo Aseguinolaza, examinando las definiciones del género picaresco, engloba en lo que él denomina orientación comparatista, es decir, la que rechaza “las barreras espacio-temporales de un género reducido a la España del Siglo de Oro” (Cabo Aseguinolaza 1992: 39–40). Consideramos que se trata de un género que renace una y otra vez, debido a que recrea el estilo de vida, la mentalidad y los problemas de un sector de la población que existe en toda época y en cualquier lugar del mundo, pese a la variedad de rasgos que puede llegar a presentar. Por lo tanto, nuestro concepto de novela picaresca se acerca al de Fernando Lázaro Carreter que hemos examinado más arriba. También nos parece acertada la opinión de Ulrich Wicks, quien habla de un «modo picaresco» en su clasificación de los modos narrativos (los otros son el satírico, el cómico, el histórico, el sentimental, el trágico y el del romance) (Wicks 1989: 42).

Son muchos los estudiosos que conciben la picaresca de esta manera: Gustavo Correa ha estudiado las muestras del género desde sus inicios hasta la novela moderna española e hispanoamericana¹, Sobejano analiza varias obras de autores españoles del siglo XX considerándolas como pertenecientes al género², Teodosio Fernández ha rastreado sus huellas en la literatura hispanoamericana³ y Juan An-

¹ Ver “El héroe de la picaresca y su influencia en la novela moderna española e hispanoamericana”.

² Ver “Sobre la novela picaresca contemporánea”.

³ Ver *Sobre la picaresca en Hispanoamérica*.

tonio Garrido Ardila se ha ocupado de examinar su influencia en Europa⁴. Estos investigadores han demostrado la pervivencia de la picaresca en el tiempo y su presencia en ámbitos geográficos diversos.

Somos partidarios, pues, de una concepción amplia del género, ya que observamos su capacidad de adaptarse a las circunstancias y singularidades de épocas y sociedades diferentes, “su capacidad proteica como la del propio pícaro”, en palabras de Víctor Antonio Peralta Rodríguez (2018: 37).

La novela a la que dedicamos este texto es una de las más recientes (la primera edición es de 2016) y excelentes muestras de que la impronta del género picaresco sigue vigente en la literatura española actual. Se trata de un relato bastante extenso (unas 500 páginas en letra menuda es la edición de 2018 que manejamos) que contiene todos los rasgos considerados como propios del género, aunque la imagen del pícaro, como vamos a ver, es más compleja y rica en matices que la tradicional. En realidad, según la perspectiva que hemos adoptado, el género de la novela picaresca presenta una gran variedad, por lo cual la pretensión de trazar unas características globalizadoras es, quizá, una tarea condenada al fracaso. Se observan notables diferencias incluso entre las primeras muestras del género –el *Lazarillo* y el *Guzmán*– y la diversidad se amplía con la aparición de otros relatos picarescos. De todas formas, las raíces del nuevo género se encuentran indudablemente en el *Lazarillo* y, sin negar las novedades que aportan otras obras, todas ellas se nutren de estas raíces. Las manifestaciones posteriores, en la Época Áurea y en las centurias siguientes, someten a diversas transformaciones los rasgos que pudiéramos denominar modélicos, haciendo revivir el género y adaptándolo a nuevas realidades histórico-sociales. Pese a las diferencias, existen algunos elementos que se repiten y que, con la reserva ya señalada, podríamos considerar como constitutivos de un relato picaresco: la forma autobiográfica, siendo el protagonista-pícaro el que cuenta su historia a un destinatario; su pertenencia a una familia menesterosa y de moral degradada; una forma de vida aventurera marcada por problemas económicos, precariedad y diversas acciones delictivas en una constante lucha por sobrevivir; el afán de progresar o de mejorar de vida; la crítica social lanzada no desde una postura moralizadora, sino desde la de quien es propenso él mismo a la conducta reprochable que denuncia.

Dentro de este marco general se mueve también el personaje de Felipe Benítez. Además, por su tendencia a reflexionar sobre lo que le ocurre y sobre la psicología humana emparenta con el segundo pícaro más famoso tras el *Lazarillo* –*Guzmán*–. Y finalmente la suya es una historia verdaderamente insólita, llena de altibajos, de giros inesperados, poblada de tipos fuera de lo común, estafalarios, desmesurados, grotescos, por lo cual leyéndola es imposible no recordar a Pablos y la galería de personajes que conoce en su trayecto vital el pícaro quevediano. El estilo de Benítez es también muy quevedesco, barroco y conceptista, cuajado de ocurrencias

⁴Ver *La novela picaresca en Europa, 1554–1753*.

ingeniosas, extravagantes comparaciones, metáforas y juegos verbales, paradojas y cambios bruscos de tono, observaciones irónicas, pero también profundas reflexiones sobre la vida de tinte escéptico, rasgos que acercan la novela a la prosa española del barroco. Nos parece evidente que Benítez quiso aunar en su novela las peculiaridades más destacadas de las tres novelas emblemáticas de la picaresca del Siglo de Oro.

En nuestro análisis nos centraremos primero en las características de la personalidad del protagonista Antonio para demostrar la adscripción de la obra al género picaresco y examinar el proceso de desarrollo del personaje en su paso por diversos lugares, ambientes y ocupaciones y por el contacto con una pléyade de personajes peculiares, cada uno de los cuales le enseña algo en un proceso turbulento de aprendizaje doloroso, marcado por la incertidumbre y la desilusión. Nos proponemos asimismo destacar el aporte original del autor a la configuración de la imagen del pícaro que, aun siendo deudora de la tradicional, revela rasgos novedosos. Los aspectos estilísticos de la obra son de tal importancia y calidad que merecen la especial atención que les hemos dedicado en la segunda parte de este trabajo.

I. El pícaro de Felipe Benítez

Como Lázaro, Antonio Escribano Rangel cuenta su historia a un señor, cuya identidad no se revela sino al final, así como la razón por la cual se la cuenta. Comienza en el último decenio del franquismo y se prolonga hasta cerca de nuestro tiempo.

En cuanto al ambiente familiar, el protagonista tiene la mala suerte típica de los pícaros que conocemos: un padre que cultiva en él el amor al mar, pero muere demasiado pronto para ser un referente en la vida de su hijo, una madre, cuyos problemas psíquicos van a la par de una degradación moral creciente que solo se interrumpe por unas segundas nupcias con su cuñado, el hermano de su marido fallecido, que resulta ser un hombre despreciable, mal esposo y aún peor padrastro, de cuyos desaires se venga el pequeño Antonio con picardías maliciosas al estilo de su lejano predecesor Lázaro de Tormes: se mea en su cepillo de dientes y en su agua de colonia o le echa algunas pastillas del ansiolítico de su madre en la sopa: una silenciosa e impotente venganza pueril. Por otra parte, ama a su madre, pero se da cuenta, desde una muy temprana edad, de que no puede ayudarla a salir del camino hacia la autodestrucción que ha emprendido. En fin, una familia problemática que no puede darle ni ejemplo moral, ni los cuidados y el apoyo que necesita un chaval.

Tan pronto como puede, Antonio se busca un trabajo y entonces empiezan su variadas y genuinamente picarescas aventuras que le llevan a trabajar para tipos casi siempre raros, así como conocer a un retablo variopinto de personajes sujetos a sus complejos, vicios o manías. La precariedad que marca su existencia le hace recurrir muchas veces al robo, unirse a malhechores y aprender diversos oficios;

cuando empieza a estudiar en la universidad lo hace como un impostor tomando la identidad de su amigo. En sus relaciones sexuales es caótico e inconstante. Sin embargo, en ningún momento actúa como un malvado. Por este rasgo está más cerca del Lazarillo que de otros pícaros posteriores. Es la existencia dura e insegura que lleva la que lo conduce por los caminos sinuosos del vicio, la mentira y el delito.

Para conocer su personalidad es indispensable examinar su manera de ver el mundo y la vida. Ya al inicio de la novela, Antonio resume su concepto del ser humano fundamentado en la complejidad, las contradicciones y la falsedad de la naturaleza humana: “(...) todos llevamos una triple vida, sustentada en tres pilares: lo que creemos ser, lo que quisiéramos ser y lo que en verdad somos.” Y enseguida hace uno de sus típicos, como comprueba el lector adentrándose en el relato, comentarios escépticos: “La mezcla de los tres elementos suele resultar bastante mala (...)” (p. 13)⁵.

Antonio comete robos desde niño, primero insignificantes, luego más cuantiosos, encontrando siempre una excusa que va de la necesidad a la manifestación de protesta como cuando con sus compinches roban varios objetos del chalet de unos soldados de la base norteamericana y el protagonista afirma que no se tenía por un ladrón, sino por un saboteador de los invasores (p. 81). O, a veces, lo hace simplemente para vengar una injusticia: es el caso del catedrático viejo al que sirve de ayudante y que retribuye tan mal sus servicios que Antonio decide llevarse de su casa el *Tesoro de la lengua castellana o española* de Covarrubias, libro que se convertirá en su pasatiempo favorito, aprendiendo palabras raras o de significados obsoletos.

Se observa en Antonio (o Rányer como lo apoda su amigo a quien suplantaba como estudiante universitario) una voluntad de progresar o de deshacerse de los vicios que le perjudican, al menos en parte. Aunque acepta el trato de adoptar la identidad de su amigo⁶, va a las clases esforzándose por aprender, pero reconoce que tiene dificultad de comprender las figuras retóricas “por parecerme que tenían precisamente muy mala retórica, con esos nombres, además, como de materia entre ocultista y farmacológica, cuando no de enfermedad venérea” (p. 203). Por otra parte, nunca desaprovecha la ocasión de ganar algún dinerillo mediante el engaño: acepta escribir un trabajo sobre *Noches lúgubres* de Cadalso por encargo de un alumno que le paga trescientas pesetas y lo hace copiando de un par de historias de la literatura y lo que pone de suyo son “algunos adjetivos de resonancia espe-luznante, acordes con la lobreguez de la materia analizada, para dar un poco de empaque siniestro a la mera erudición del corta y pega” (p. 206). Un día deja el hachís, que consumía con regularidad, dándose cuenta de que le está atontando, aunque, en cambio, empieza a emborracharse a menudo con su compañero, o, como él lo

⁵ A partir de aquí las páginas señaladas corresponden a la novela analizada.

⁶ El cambio de nombre o de identidad es también un rasgo picaresco: lo encontramos en el *Guzmán*, así como en el *Buscón*, según ha señalado Carlos Vadillo en su artículo sobre la novela de Benítez (Vadillo 2021: 560).

formula: “desintoxicarse y reintoxicarse” (p. 184). En su deseo de destacar en una tertulia literaria recita un poema suyo, que en realidad compuso barajando versos sueltos de una antología de poesía surrealista. La obra es celebrada por los asistentes, lo cual no deja de ser una burla del surrealismo, una de las muchas ocasiones en que el protagonista-narrador pone en solfa determinados valores. Pero el falso poeta, al intentar otra vez el mismo engaño, termina desenmascarado cuando uno de los presentes reconoce la verdadera autoría de los versos recitados. Recordamos enseguida al buscón Pablos cuyo intento de hacerse pasar por caballero acaba de la misma manera humillante. Pero nuestro Antonio lleva en el alma el afán de ser otro, de poder ser otro. Son conmovedoras sus palabras al sentir el ímpetu de poseer él también el don que otros tienen:

En aquel momento, hubiese dado lo que me quedaba de vida por ser durante un solo día un poeta célebre que tuviese una novia pelirroja, así lo fuera de tinte; por sentir en la mente la presión magnífica de un poema inmortal, por ver cómo mi mano iba escribiendo ese poema sobre un papel hasta entonces en blanco, por lanzarlo de inmediato a la humanidad como un mensaje imperecedero de melancolía y de plenitud y saber que el mundo sería un poco distinto a como lo era antes de escribir yo esos versos, y ya luego irme a follar a lo grande durante toda la noche con la falsa pelirroja, y a la mañana siguiente desaparecer, y que me hicieran una estatua, como a Castelar, así se me cagasen encima los pájaros (p. 274).

Encontramos en esta cita un recurso frecuentemente utilizado por el autor cuando el protagonista se pone a disertar sobre alguna cuestión: tras una seria, incluso elevada reflexión, con una brusca pirueta, cambia de todo y lanza algún comentario soez, recordando al lector que, pese a sus aspiraciones, es un hombre simple.

Cabe destacar, por resultar indicativa de su mentalidad, una reflexión de Antonio al hablar de su amigo cuya identidad ha adoptado para estudiar en la universidad. Dice que su vida es un ideal imposible para él: “Una vida la suya basada en el disfrute de un poder porque sí, en un poder regalado, tan contraria a la mía, basada en la subordinación y en el esfuerzo” (pp. 256–257). Es este un rasgo muy picaresco: el pícaro aspira siempre a la vida de los que están por encima de él en la escala social. Sin embargo, Antonio es realista y sabe que no conseguirá gozar de los privilegios que tiene su amigo por pertenecer a una familia acomodada. Lo último enlaza con otro componente importante del relato: la sátira social, consustancial al género picaresco, que está presente en la novela de Benítez a través del comportamiento de varios personajes dedicados a negocios ilícitos, pero cabe destacar especialmente al diputado autonómico Romero. Este personaje caricaturesco le consigue a nuestro pícaro varios trabajos ficticios gracias a sus contactos políticos, está involucrado en diversos “chanchullos” que incluyen filtración de exámenes para las oposiciones a

cargos administrativos, tráfico de influencias, estafas y malversaciones. El protagonista habla de él con una objetividad exenta de reproches (que serían injustificados, teniendo en cuenta que está sacando provecho de su relación con él), pero ironizando su conducta.

Cuando se entera de que va a ser padre, en el alma de Antonio vuelve a aflorar el deseo de ser un hombre diferente para poder orientar a su futuro vástago “en la jungla de los otros” y enseñarle a defenderse de las amenazas (p. 373). Como todo pícaro, que se mueve en ambientes degradados de gente de pocos escrúpulos, dispuestos a utilizar al prójimo para sus fines, gente que ha hecho del engaño y de la hipocresía su manera de ser, él concibe el mundo como una fuente de peligros y amenazas que hay que saber afrontar para sobrevivir.

El fracaso de su primer matrimonio, tras el aborto que sufre su mujer, es un duro golpe, pero al final de la novela, contrariamente a lo que cabría esperar en un relato picaresco como subraya Adrián Ramírez (2020: 97-98), Antonio encuentra la felicidad: conoce a una mujer que puede hacerlo feliz y tiene dos hijas a las que ama con todo su ser. Parece que, por fin, la suerte le sonríe, pero en su consciencia está siempre presente una premonición funesta: “Tenía tanto que hasta miedo me daba aquella sonrisa de la fortuna, por saber yo de sobra que es una sonrisa que de repente puede transformarse en la de la hiena” (p. 481). Y este presentimiento fatalista resulta justificado: enferma de cáncer y le quedan escasos meses de vida. La dicha ha durado poco. Sin embargo, sus palabras finales dejan un resquicio para una vaga esperanza con los ojos puestos ya en el más allá: “A veces pienso que avanzo hacia un lugar tenebroso. Otras veces pienso que voy camino de un palacio de cristal” (p. 508).

Un elemento clave para comprender la mentalidad de Antonio son sus frecuentes reflexiones de tinte filosófico sobre las leyes de la vida y las peculiaridades de la psicología humana que tienden a la expresión aforística, un rasgo que recuerda la prosa de Gracián. A menudo en estos pensamientos sentenciosos aparece la ironía, otro elemento característico de la manera de expresarse del protagonista y fuente de una serie de ocurrencias ingeniosas. Intentaremos clasificar estas reflexiones para dar una idea lo más completa posible de su filosofía vital, ofreciendo varias citas ilustrativas de la novela.

1. Las imperfecciones del ser humano, su tendencia a creer en ilusiones, a equivocarse o a actuar de manera irracional

El protagonista contempla la psicología humana como defectuosa por inducir a esperanzas vanas, a interpretaciones de la realidad erróneas, por desvirtuar la verdadera naturaleza de las cosas. Así cada ser humano crea para sí mismo un mundo paralelo al real, un mundo propio que existe solo para él, pues es fruto de sus singularidades mentales, de sus deseos, de sus ilusiones, de sus frustraciones. Somos gobernados por

nuestras debilidades, nuestros instintos, nuestras pasiones que entran en colisión con la sensatez, con la moral o con el deber. Veamos algunos ejemplos:

- Dado que la mente de casi todo el mundo se rige por un mecanismo necesitado de bastantes reajustes, tenemos la capacidad de ilusionarnos con la expectativa de lo imposible (...) (p. 55).
- (...) la mayoría del tiempo lo dediqué a hacerme grandes preguntas filosóficas, que suele ser lo habitual en esas situaciones, por esa facultad sorpresiva del pensamiento de ponerse trascendente cuando menos trascendente es el escenario (...) (p. 85).
- (...) los sueños acostumbran desenvolverse con más comodidad en la imaginación que en la acción, entre otros motivos porque en la imaginación se les permite levitar (p. 86).
- (...) un adolescente viene a ser algo así como un manual de filosofía lleno de erratas (...) (p. 103).
- (...) para quienes van sin rumbo, los caminos equivocados solo suelen abandonarse para tomar otro camino igualmente equivocado (...) (pp. 103-104).
- Cualquier existencia es un acertijo sin solución posible, pues la solución del acertijo es el acertijo mismo. Quien más y quien menos, en definitiva, tiene un pie en un escalofriante país imaginario, en un lugar que solo existe para él, en sus ofuscaciones, pero hay quien tiene los dos. Los dos pies asentados en la utopía escabrosa. (p. 261).
- (...) nuestra mente es un mecanismo defectuoso y fargilísimo, separado de la alucinación y de la locura por apenas una pieza neuronal microscópica, o por lo que sea (p. 452).
- (...) qué poca importancia tiene lo que hacemos al dictado simplón del cuerpo, ese pobre diablo al que intentamos aplicar un control moral y metafísico, cuando lo suyo es mear y follar, estornudar y procrear, bailar y mover el culo, estremecerse y arrugarse, enfermar y morir. Y es que en cuestiones de amor todos estamos al nivel de los grandes poetas del romanticismo inglés, pero en cuestiones de sexualidad todos estamos al nivel de los mandriles, incluidos los grandes poetas del romanticismo inglés (p. 475).
- Nuestros errores van acumulándose, amontonándose los fraudes y las pifias, y todo acaba pareciendo el ejercicio caligráfico de un sonámbulo (p. 508).

2. La vida como sufrimiento

El protagonista desarrolla una especie de estoicismo resignado aceptando que los sufrimientos, los infortunios y las humillaciones nos acompañan en nuestra trayectoria vital, haciendo mella, inevitablemente, en nosotros.

- A sufrir de verdad se aprende con el paso del tiempo, porque no es una disciplina que nos venga regalada (p. 56).
- (...) incluso a lo peor se acostumbra el cuerpo, que va siempre por delante del espíritu en cuanto a resignación (p. 309).
- Uno nunca puede calibrar el alcance de las humillaciones, pues, aunque las olvidas o incluso las perdonas, se quedan ocultas en alguna región recóndita del subconsciente (p. 159).
- (...) con la cabeza extraviada en esas regiones sentimentales que tanto daño han hecho a los humanos en general y tanto bien, en cambio, al arte secular de la poesía, que tiene la fea costumbre de nutrirse no solo de todo lo malo que nos pasa, sino también de lo que nos deja dolorosamente de pasar (p. 344).
- La desdicha nos hace sentirnos importantes ante nosotros mismos: los actores estelares de un gran drama, hablándole del ser y del no ser a la calavera de un bufón (p. 395).

3. La vida como un caos de sucesos y sentimientos inexplicables

Lo que nos pasa o deja de pasar obedece a las leyes del azar, no hay un plan, un orden universal o una lógica en los vaivenes de nuestro destino; no somos dueños de nosotros mismos, sino más bien títeres empujados por los vientos de la fortuna; nuestro mundo emocional escapa a nuestro control y a nuestra voluntad.

- (...) gracias a la rareza intrínseca del mecanismo acrobático de la vida, la buena suerte puede manifestarse de vez en cuando bajo el disfraz del infortunio (...) (p. 93).
- (...) una cosa es la realidad que uno sueña y otra cosa muy distinta lo que sueña, a su aire, la realidad (...) (p. 150).
- (...) por la vía más imprevista, que suele ser la vía predilecta de la realidad (...) (p. 226).
- Cualquier vida es la historia mal contada de alguien que da tumbos en un laberinto trazado por un demente, sin saber que el demente es él (p. 261).
- (...) en la providencia, sea divina o humana, no conviene confiar a ciegas, pues la ciega suele ser ella misma (p. 261).
- (...) según suelen manejarse los afectos, que no vienen determinados por una elección, sino por el capricho, en contra casi siempre de la voluntad (...) (p. 345).
- Y es que nadie siente lo que quiere sentir, sino sencillamente lo que siente, lo quiera sentir o no, y la lucha contra lo que de verdad se siente es lo que nos arrastra a los credos mortificantes, al consultorio psiquiátrico o a los bares de *streaptease* (p. 381).

- Dónde podía estar mi lugar en el mundo era algo que no podíamos saber ni el mundo ni yo, en el caso de que hubiera algo que saber al respecto (...) (p. 426).
- El gran teatro del mundo son muchísimos teatros, con predominio de los de guiñol (p. 486).
- (...) he sido a partes casi iguales un afortunado y un desgraciado, con una existencia que forma menos un trazado coherente que un garabato aleatorio (p. 494).
- La existencia es un prodigio vulnerable: lo mismo la desbarata un virus que una pesadumbre, lo mismo una guerra nuclear que el caerte rodando por una escalera (p. 497).

4. La desconfianza, la visión del prójimo como amenaza

Uno no puede contar con el apoyo incondicional de nadie. El contacto con los demás puede perjudicarnos, acrecentando nuestras propias frustraciones. La implicación afectiva en la relación de pareja suele terminar en fracaso.

- (...) con los amigos sabes de sobra cuál es el grado de connivencia ante lo festivo, por ser casi siempre el grado máximo, aunque nunca aciertas a calcular su grado de implicación en las desventuras, y puedes llevarte una mala sorpresa (p. 159).
- “No puedo vivir sin ti”. Ese tipo de frases que aspiran a construir puentes y acaban abriendo abismos (p. 161).
- (...) hay quienes te contagian su oscuridad venenosa, y acabas envenenado por partida doble: de una oscuridad ajena que se mezcla con tu oscuridad, de un veneno impropio que se disuelve en el tuyo (p. 397).

5. La falsedad del ser humano

El ser humano tiene una identidad confusa, ya que en ella confluyen las máscaras que se pone, voluntaria o involuntariamente, sus ilusiones y sus ambiciones de ser algo más o algo diferente de lo que es.

- (...) todos llevamos una triple vida, sustentada en tres pilares: lo que creemos ser, lo que quisiéramos ser y lo que en verdad somos (p. 13).
- (...) los impostores deben ser no exactamente esquivos, pero sí inadvertidamente esquivos, ya que siempre, por una cosa o por otra, acaban evidenciando su estigma (p. 187).
- (...) es probable que no seamos dueños de nosotros mismos, responsables exclusivos de lo que somos, pero es posible que seamos dueños absolutos de nuestro yo inventado (p. 204).

6. Visión escéptica del mundo

El mundo es injusto y está en manos de personas indignas y egoístas. Esta observación conduce al protagonista a una postura ateísta y desdeñosa con respecto a los valores espirituales. Según él, la vida humana carece de un propósito sublime.

– (...) la historia de la humanidad ha estado desde sus albores en manos de carajotes dedicados afanosamente a hacer lo que mejor saben: carajoterías (p. 415).

– (...) el universo es una inmensa tontería, y una tontería no menos inmensa que el universo mismo es nuestro pensamiento, del que no conviene fiarse, pues se te puede colar allí la creencia de que esto es la gran Obra de un Ente Supremo, de que eres una creación específica, artesanal y personalizada de este Ente, y entonces ya estás listo, cabeza: si a alguien se le manifiesta Dios, lo normal no es que vuelva religioso, sino que se vuelva loco de remate (p. 440).

– (...) en eso no me distinguía de la mayor parte de la gente, que tiene que conformarse con vivir de las sobras y de la podredumbre que dejan a su paso quienes consiguen adueñarse de la realidad (p. 442).

– (...) si conseguimos no ponerle jamás una uve mayúscula a la palabra “vida”, las cosas se simplifican mucho, generalmente para bien, porque las mayúsculas solo suelen traer desilusiones (p. 490).

Conclusiones

Los ejemplos aducidos ponen de manifiesto las afinidades que presenta la mentalidad del protagonista de la novela de Benítez con la del pícaro “clásico”, así como las divergencias. Él lleva una vida desordenada, llena de giros imprevistos, y tiene la sensación de que todo lo que le ocurre está sujeto a los vaivenes fortuitos de la fortuna en que no hay lógica ni sentido. Con el tiempo desarrolla una actitud escéptica e irónica hacia la vida, tendente a desvalorizar y quitarle importancia a lo trascendente por considerar que la vida no obedece a un orden universal, sino a las leyes del azar. Él está convencido de que el ser humano no es de fiar por débil y propenso a equivocarse, a dejarse llevar por sus pasiones y emociones que ni él mismo comprende del todo. También intuye una especie de predestinación que le imposibilita salir de su entorno social y cambiar de vida, un impulso que, no obstante, está siempre presente en su consciencia. Y allí es donde encontramos lo que le diferencia del pícaro tradicional: él siente un afán de cambiar de verdad, de ser una persona mejor, aun cuando este deseo no deje de ser bastante vago e impreciso. Se da en él un constante y dinámico balanceo entre la visión realista y escéptica de la vida y esta aspiración a trascender su condición social y alcanzar una armonía interior.

Antonio es, sin duda, un personaje que consigue ganar la simpatía del lector. Sus sinceros, escabrosos y ocurrentes comentarios, sus reflexiones profundas a la vez que graciosas, sus esfuerzos por salir airoso de las situaciones peliagudas en

que se mete o lo meten otros, sus flaquezas humanas y su afán de superarlas hacen de él un pícaro entrañable y conmovedor, víctima y artífice de su destino a partes iguales. Y así es como debería interpretarse, a nuestro parecer, el título de la obra: la vida del hombre depende del azar, pero también existe su contrapartida y esta es la capacidad de apreciar y aprovechar los chances que se nos ofrecen, de tomar la decisión correcta en el momento oportuno para dar sentido a nuestra existencia.

II. El estilo conceptista de Felipe Benítez

Aquí nos proponemos examinar los rasgos concernientes a la expresión que, como intentaremos demostrar, permiten hablar de afinidad, deliberada a nuestro parecer, con el conceptismo barroco.

1. Ocurrencias ingeniosas

Su función es doble: por una parte, hacer sonreír al lector (y a veces hasta reír), pero, por otra, mitigar la seriedad de una situación, quitarle importancia a lo que a primera vista parece grave o reprochable, mostrar el lado cómico de las debilidades y los defectos humanos. Veamos algunos ejemplos: el protagonista llama las relaciones amorosas de su madre con militares de la base norteamericana “cosmopolitismos del corazón” (p. 27); refiriéndose a un pintor que recreaba motivos dispares como paisajes y desnudos copiados de Playboy, manchurroneos expresionistas y la réplica del Cristo cúbico de Dalí, afirma que tenía “una inspiración muy ramificada” (p. 62); hablando de los logros de su padrastro, a quien desprecia, dice que “triunfabamos subiendo a los podios mediante la técnica del arrastramiento” (p. 63); a un discípulo, que repetía curso tras curso en el instituto, le califica de “símbolo de la permanencia frente a la fugacidad de las tandas sucesivas de alumnos” (p.84); un bar frecuentado por clientela de avanzada edad parecía “centro eutanásico por la vía alcohólica”, y los paisanos se comunicaban “mediante una especie de idiolecto de base onomatopéyica” (p.87); los agentes de la policía secreta, de tanto vigilar, parecían haberse vuelto “budistas contemplativos” (p. 90); hablando de las dificultades de ganar dinero: “el dinero no suele andar por su pie hacia las personas a las que no conoce de antemano” (p. 179); el sexo de la mujer es “ese microclima tropical que se forma debajo de unas bragas” (p. 185); las figuras retóricas le suenan al protagonista “como de materia entre ocultista y farmacológica, cuando no de enfermedad venérea” (p. 203); “...los sentimientos no están casi nunca presentables para sacarlos por ahí de paseo, porque son como perros sin vacunar” (p. 239); la preparación de una fiesta en casa del jefe: “La casa era un revuelo de limpiadoras, de pulidores y de floristas. El Tunecino parecía un dios en el trance de crear apresuradamente un mundo” (p. 351); su prodigalidad: “...una fuente con un surtido de dulces que hubiera dado para empachar a un regimiento de caballería, caballos incluidos”

(p. 368); de los parroquianos de las tabernas que frecuentaba dice el protagonista que “se pasaban la vida sosteniendo la barra con el codo como si fuesen los vigilantes del fuego dionisiaco, los evangelistas del libro sagrado de los borrachitos” (p. 410); recordando la noche en que el diputado Romero se puso borracho dice que “en vez de lengua parecía tener un sapo que se hubiese criado en una barrica de tequila” (p. 413); hablar con su exesposa “era como intentar arrancarle una frase completa a un ectoplasma en medio de una sesión de espiritismo” (p. 437).

2. Ironía

Es un recurso frecuentemente utilizado para conseguir un efecto humorístico a través de la burla implícita. He aquí algunos ejemplos ilustrativos: la desaparición de uno de los amantes de la madre del protagonista le inspira el siguiente comentario: “lo lógico era que desapareciese, al ser la esfumación la deriva natural de casi todos los caballeros andantes” (pp. 27-28); de las relaciones sexuales de los soldados de la base norteamericana dice que “A falta de amores eternos, los más románticos de la soldadesca iban acompañados de alguna putilla local a la que intentaban disfrazar de prometida, aunque casi todas solían acabar delatadas por los detalles, incluido el de empezar la noche con uno y terminarla con otro” (p. 49); una de las novias del protagonista, prosoviética, tenía tal aguante al beber “como si en vez de columna vertebral tuviera por dentro la columna alejandrina de Leningrado o el pararrayos del Kremlin” (p. 91); hablando del método directo de ligar a una enfermera de un púgil dice que “hubiera tenido difícil el camelar a la sanitaria con arreglo a las artes y artificios propios de los trovadores provenzales” (p. 168); su amigo Fiti “temía la visita dramatizada de alguna novia disconforme con la fugacidad del amor eterno” (p. 207); el protagonista presentía que “tenía en el bolsillo casi todas las papeletas de la tómbola de la desventura, con el riesgo de que me tocase el premio estelar y acabase en el Penal del Puerto de Santa María, compartiendo patio con lo más selecto y afamado de la criminalidad española de la época” (p. 264); el servilismo al jefe: “a quien tenían situado un solo escalón por debajo de los dioses de todas las mitologías conocidas y de los faraones del Egipto ancestral” (p. 333); el afán de Ripaldi de construir un templo hindú en Grazalema topó con “un inconveniente del que aquella deidad hindú no podía estar al tanto, por ser asunto competente de las autoridades terrenales de la Junta de Andalucía: aquel bosque tenía catalogación de parque nacional” (p. 432); el protagonista explica su incapacidad de identificar unos sonidos que parecen de animal diciendo que “en cuestiones agrarias estaba yo casi a cero, excepción hecha de las églogas de Garcilaso que tuve que leer en la facultad” (p. 235); a la pregunta cuáles eran sus planes de futuro contestó “que no tenía planes y que si me apuraba, tampoco estaba muy convencido de tener algo que mereciera el nombre de futuro” (p. 447).

3. Juegos de palabras

Son variados y pretenden poner de relieve lo cómico o lo absurdo de una situación o personaje; a veces dejan un sabor agrídulce porque reflejan experiencias desagradables o tristes, pero salpicándolas de una pizca de humor. Siguen algunos ejemplos: aprendiendo el latín los chicos “nos poníamos a dar un poco de vidilla a aquella lengua muerta, repasando las declinaciones...” (p. 41); lo inesperadas que son las cosas que nos ocurren: “ni siquiera podemos sospechar los sitios en que es capaz de esconderse la vida cuando los buscavidas salimos a buscarnos la vida...” (p. 89); el estado del padrastro del protagonista: “Fantomas había pegado otro bajón y parecía la calavera del calavera que fue...” (p. 196); cuando el protagonista iba al teatro “compraba una entrada de paraíso –el único paraíso que salía barato en aquel purgatorio por el que me movía– ...” (p. 235); una mujer le da la impresión “como si en vez de andar por el mundo anduviese por el gran teatro del mundo...” (p. 236); el encargo de Miranda “me haría reingresar en el gremio del crimen organizado (...) y, sobre todo, en el del nerviosismo desorganizado...” (p. 270); la criada Toñi “era una muchacha más sombría que la sombra...” (p. 332); “Al poco empezaron a llegar los invitados en una cabalgata de pomposas fantasías y de pompas fantásticas...” (p. 353); a Tiresias “el dinero parecía quemarle en el bolsillo, y para que no le quemase lo quemaba antes él, de modo que enseguida se me alegraron las finanzas...” (p. 468); llega un momento en que a la mujer “se le han muerto ya en la imaginación todos los príncipes azules y se conforma con un príncipe de cualquier color...” (p. 479).

4. Metáforas

Están dotadas de una gran eficacia y originalidad, potenciando la expresión de las ideas. Veamos ejemplos: “El hecho de haber tenido que abandonar el colegio me convertía en una especie de cimarrón” (p. 37); “Doña Elena llevaba en el gesto el estigma de una desventura indefinida” (p. 42); “practicaba las prestidigitaciones propias de la sexualidad a una banda, con Ketty en mente” (p. 85); “Dentro de mí había un niño moribundo, pero con los ojos abiertos todavía” (p. 103); “El gitano pasaba el sombrero y nosotros le echábamos monedas en el sombrero, que era una especie de esponja negra, un agujero negro, un abismo portátil” (p. 121); “la gran poesía es una especie de diario de navegación de la conciencia, en tanto que la mala no pasa de ser el baluceo de un naufrago en un vaso de agua” (p. 200); “Las obsesiones se nos cuelan en el pensamiento por esa puerta falsa que nunca está cerrada con llave” (p. 471); “el deseo no perdona a nadie, ni siquiera a los infelices que deambulan por aquí en calidad de desterrados de otro planeta que solo ellos conocen” (p. 482).

5. Manipulación de frases hechas

Permiten una exhibición de ingenio similar al de los juegos de palabras: “un sueldo de risa y unas propinas de llanto” (p. 87); “no es que tuviera la mosca detrás de la oreja, sino metida más bien en el tímpano” (p. 290); “Si Dios quiere, aunque la suposición de que Dios quiera algo se cae por su propio peso como se le caían casi todas las cosas abstractas a Luismi” (p. 377); “No sería exacto decir que María se hundió en un pozo: ella misma se convirtió en un pozo” (p. 380); “para liarse la manta a la cabeza es más importante tener una manta que tener cabeza” (p. 426); “el caso era que no tenía donde caerse muerto y apenas donde caerse vivo” (p. 456).

6. Paradojas

Intensifican la agudeza en la formulación de las reflexiones sentenciosas: “Siempre se encuentra algo, sobre todo si se trata de lo que no buscas” (p. 46); “Se despreciaban tanto que ni siquiera se tomaban la molestia de despreciarse” (p. 149); “Cualquier existencia es un acertijo sin solución posible, pues la solución del acertijo es el acertijo mismo” (p. 261); “Por el camino llegué a dos conclusiones definitivas: dar el golpe que me había encargado Miranda y no dar el golpe que me había encargado Miranda” (p. 270); “...en guerra con la lógica insobornable del tiempo, que nos exige el heroísmo de ver cada día en el espejo a alguien que siempre es el mismo y que nunca es el mismo” (p. 311); “...hay veces que el único remedio de algo consiste en hacerse cuanto antes a la idea de que no tiene remedio” (p. 381).

7. Contraste

Consiste en un cambio brusco de tono de lo elevado y serio a lo coloquial y malsonante con un súbito efecto cómico: “Soñé con ella dormido y despierto. Llegué a escribirle unos cuantos poemillas, más a la manera de Bécquer que a la de Catulo. Me hice pajas sombrías pensando en ella” (p. 43); “...esa nostalgia insensata de lo inaccesible me situaba al nivel jerárquico —en cuanto a elevación de espíritu y en cuanto a carencia de folleto— de los trovadores de la Edad Media” (p. 193); “No me atrevería a decir que fue una pieza magistral de la oratoria, ya que, con arreglo a la partición clásica del discurso (...) el exordio le salió atropellado, confusa la exposición, la argumentación un tanto maniquea y el epílogo un poco agramatical: Tú lo que ere e un hijoputa egoízta” (p. 241); “La vi, no sé, con la lente de los hechizados: una criatura etérea (...) en un reino hostil de legumbres, de latas de conserva y de embutidos” (p. 344); “...un centenar de poemas que la musa Calíope me dictó cuando estaba aquejada de una especie de colitis surrealista” (pp. 345–346); “... todos tenían dibujada en la cara la sonrisa de la virtud, muy parecida a la de quien lleva metidas unas bolas chinas eléctricas en el culo” (p. 442); “...buscar el Amor, el auténtico y permanente, el nimbado de eternidad, el que armoniza la fusión de

dos corazones y, a la vez, el que equilibra la discusión en torno al precio de un electrodoméstico” (p. 475).

Conclusiones

El estilo de Felipe Benítez Reyes se caracteriza por una rica gama de recursos que tienen como fin la expresión ingeniosa de las ideas y las observaciones del protagonista-narrador sobre la existencia y la naturaleza humana en general y sobre la de los numerosos personajes que entran y salen de su vida, así como sobre su propia personalidad y destino. A menudo el autor echa mano de estos recursos para conseguir efectos humorísticos revelando lo ridículo o absurdo de una situación o personaje e impresionar al lector con la imaginación desbordante que despliega en las asociaciones originales e insólitas de ideas e imágenes. Y lo más impresionante es que el novelista ha sido capaz de mantener la densidad y la variedad en el uso de tales recursos a lo largo de una extensa narración, sin cansar en ningún momento al lector ni permitir que decaiga su interés por la historia. El conceptismo barroco ha vuelto a la escena literaria española gracias a esta extraordinaria novela de Felipe Benítez.

Bibliografía

- Bataillon, M. (ed.) (1958), *La vie de Lazarillo de Tormes (La vida de Lazarillo de Tormes)*, Collection Bilingue des Classiques Espagnols, Éditions Montaigne, Paris.
- Benítez Reyes, F. (2018), *El azar y viceversa*, Planeta, Barcelona.
- Cabo Aseguinolaza, F. (1992), *El concepto de género y la literatura picaresca*, Universidad de Santiago de Compostela.
- Correa, G. (1977), “El héroe de la picaresca y su influencia en la novela moderna española e hispanoamericana”, *Thesaurus*, tomo XXXII, núm. 1, pp. 75–94.
- Fernández, T. (2001), “Sobre la picaresca en Hispanoamérica”, *Edad de Oro*, XX, pp. 95–104.
- Garrido Ardila, J. A. (2009), *La novela picaresca en Europa, 1554–1753*, Visor Libros, Madrid.
- Jones, R. (ed.) (1963), *La vida de Lazarillo de Tormes*, University Press, Manchester.
- Lázaro Carreter, F. (1978), “*Lazarillo de Tormes*” en *la picaresca*, Ariel, Madrid.
- Parker, A. (1971), *Los pícaros en la literatura. La novela picaresca en España y Europa (1599–1753)*, Gredos, Madrid.
- Peralta Rodríguez, V. A. (2018), *Estudio de la influencia de la tradición picaresca en la narrativa de Fernando Quiñones y Felipe Benítez Reyes* (trabajo de fin de grado, Universidad de Cádiz): <https://rodin.uca.es/handle/10498/20764> (último acceso: 09/06/2024).
- Ramírez Riaño, A. (2020), “Uso y transformación del relato picaresco en *El azar y viceversa* de Felipe Benítez Reyes”, *Verbeia*, año VI, núm. 5, pp. 90–106.

- Sobejano, G. (1964), “Sobre la novela picaresca contemporánea”, *Boletín del Seminario de Derecho Político*, pp. 213–225.
- Vadillo Buenfil, C. (2021), “Persistencia y reescritura del canon picaresco: *El azar y viceversa*, de Felipe Benítez Reyes”, *Revista de Literatura*, julio-diciembre, vol. LXXXIII, núm. 166, pp. 551–578.
- Wicks, U. (1989), *Picaresque Narrative, Picaresque Fictions: A Theory and Research Guide*, Greenwood Press, New York.

Prof. Peter Mollov, PhD

p.mollov@uni-sofia.bg

ORCID ID: 0000-0002-7865-2717

Faculty of Classical and Modern Philology

Sofia University “St. Kliment Ohridski”

15 Tzar Osvoboditel Blvd.

Sofia 1504

Bulgaria

Проф. д-р Петър Моллов

p.mollov@uni-sofia.bg

ORCID ID: 0000-0002-7865-2717

Факултет по класически и нови филологии

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

бул. „Цар Освободител“ 15

София 1504

България

Unveiling Racial Beauty: The Beauty Myth in Toni Morrison’s *The Bluest Eye*

Galina Avramova

Sofia University “St. Kliment Ohridski” (Bulgaria)

Галина Аврамова

Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (България)

Galina Avramova. UNVEILING RACIAL BEAUTY: THE BEAUTY MYTH IN TONI MORRISON’S THE BLUEST EYE

<https://doi.org/10.60055/phl.2024.46.31-39>

Abstract. This paper aims to examine how beauty has been perceived as a societal construct through the lens of the white and black paradigms, as depicted in Toni Morrison’s novel *The Bluest Eye*. It explores how this pursuit of the idolized beauty standard, perpetuated by mass media, blurs the lines of self-identity. This study investigates issues of discrimination and identity, examined through the solitary and tragic narrative of Pecola Breedlove, who, from a young age, longs for white skin, blond hair, and blue eyes, thereby subjugating her life to the stereotypes of white supremacy. In light of the politics of racial beauty and identity, the text illustrates how racial discrimination fosters negative perceptions of self and race among Black individuals, driving a yearning to attain whiteness that ultimately contributes not only to their societal disintegration but may also lead to madness.

Keywords: Toni Morrison, beauty, myth, self-identity, racism, discrimination

Галина Аврамова. РАЗБУЛВАНЕ НА РАСОВАТА КРАСОТА: МИТЪТ ЗА КРАСОТАТА В „НАЙ-СИНИТЕ ОЧИ“ НА ТОНИ МОРИСЪН

Резюме. Тази статия цели да изследва начина, по който красотата се възприема като социален конструкт през призмата на бялата и черната парадигма, както е изобразено в романа на Тони Морисън „Най-сините очи“. Проучването разглежда как стремежът към идеализирания стандарт за красота, наложен от масовите медии, размазва границите на самоидентификацията. То навлиза в проблемите на дискриминацията и идентичността, анализирани чрез самотната и трагична съдба на Пи-

кола Брийдлав, която от ранна възраст копнее за бяла кожа, руса коса и сини очи, подчинявайки живота си на стереотипите на бялото превъзходство. В светлината на политиката на расовата красота и идентичност текстът илюстрира как расовата дискриминация подхранва негативните възприятия за себе си и расата сред чернокожите индивиди, водейки до желание за постигане на „бялост“, което в крайна сметка допринася не само за тяхната социална дезинтеграция, но може да доведе и до лудост.

Ключови думи: Тони Морисън, красота, мит, самоидентичност, расизъм, дискриминация

Research/Научно изследване

Exploring the sense of self-identity as an essential part of racial beauty within the context of societal constructs sheds light on the profound impact on individual self-conception. Developing a sense of self is substantive to personal growth, based on factors such as gender, religion, race, and family. However, in the United States, many individuals tend to simplify racial identity by categorizing people into black and white, leading to the sustainment of beauty myths that can either inspire people to pursue an unattainable beauty ideal or cause harm and destroy them.

These myths, well-entrenched and firmly built into the structure of society, are vividly illustrated in Morrison's work, providing a compelling examination of racial discrimination and white supremacy. By studying *The Bluest Eye*, we look into the complexities of the beauty myth and its major impact on identity development.

Toni Morrison's novel tells the heartbreaking story of Pecola Breedlove, a solitary black girl who, obsessed by her longing for white skin, blond hair, and blue eyes, ultimately descends into madness. It also looks into the dynamic between her unraveling psyche and the endeavors of several other black characters to assimilate more fully into white society. In this context, this paper explores how the beauty myth, perpetuated by racial discrimination and white male dominance, blurs the quest for self-identity for both Pecola and the black community. Furthermore, it illustrates how racial discrimination fosters negative perceptions of self and race among black individuals, fostering a longing to attain whiteness. Prior to looking deeper into the text, it is essential to analyze the theme of beauty within the novel through the lens of racial beauty and identity politics.

The influence of the American paradigm of beauty is indeed too strong, and people of every race want to look like and become part of this American ideal. The main vehicle for its promotion is undoubtedly the mass media. More precisely, Hollywood and television are the two major forces affecting Americans' perception of beauty. Watching movies became a national hobby for Americans in the first half of the twentieth century, and in the dark theaters of cinemas, audiences watched, bewitched, as glamorous and beautiful actresses such as Bette Davis, Greta Garbo, Joan Crawford, Jean Harlow, and Shirley Temple illuminated the screen. In the

1950s, Hollywood depicted women as either sex symbols, perfect wives, or individuals overly focused on their physical appearance and attractiveness. No wonder that American women from the mid-twentieth century desired to have looks similar to female characters in the movies.

In the early period of Hollywood, as well as television, there were virtually no black actors or characters. Since white characters dominated the screen, black people did not have any black models to follow or compare to. Thus, they compared themselves to the white images they saw everywhere: on posters, in magazines, in movies, and on television. As black people were more or less “invisible” in the mass media, black was considered ugly, while white was beautiful. This disparity in perceptions leading to identity crises is the major theme of Morrison’s *The Bluest Eye*.

In her 1993 Afterword to *The Bluest Eye*, Morrison unequivocally links the theme of beauty in the novel to the dynamics of racial beauty and identity. She writes, “[T]he reclamation of racial beauty in the sixties stirred these thoughts [about beauty], made me think about the necessity for the claim. Why, although reviled by others, could this beauty not be taken for granted within the community?” (210). She adds, “The assertion of racial beauty [in the novel] was...against the damaging internalization of immutable inferiority originating in an outside gaze” (210). Rejecting the internalization of the (white) outside gaze was part of the project of the Black Arts Movement. During this movement, writers delineated the impact of the cultural colonization of the black community by Euro-American culture and values and actively pursued a black aesthetics.

The basic theme of Morrison’s *The Bluest Eye* centers on African Americans’ conformity to white standards. The author lays the groundwork of the novel on matters of beauty in an attempt to awaken African Americans to the understanding that they are not obliged to adhere to white standards in any way. The novel’s major character, Pecola Breedlove, unquestioningly accepts the ideology that “white is beautiful.” Yet Morrison wrote this novel at the height of the “Black Is Beautiful” period, during which African Americans were being reconditioned to believe that their looks are synonymous with beauty.

In the story, the Breedloves think that the world views them as poor and ugly. They believe that they are hideous, comparing themselves to what they see in the American media, which always portrays whites as representations of what is beautiful. In her younger years, Pauline, Pecola’s mother, got her first glimpse into idealized beauty by going to the movies. She viewed the Hollywood blond-haired, blue-eyed actresses as representations of real loveliness. She thinks that anything that does not look like these bombshells, including her own, is not attractive.

Being a black girl in a society where white-skinned, blue-eyed beauties are idolized, Pecola perceives herself as ugly. Consumed by self-loathing, she stares at herself in the mirror, desperate to figure out where her ugliness comes from. The novel

suggests that Pecola's yearning for beauty stems from her feeling that people do not see her. During her walk to Mr. Yacobowski's candy store, she sees a clump of dandelions. Having perceived them, Pecola grants them a reality, integrating them into her world. However, when she enters Mr. Yacobowski's store and meets his indifferent gaze, her sense of existence, as well as the existence of her world, is called into question. The man fails to acknowledge her presence, seeing her and her world devoid of recognition—the glazed separateness. Walking home, Pecola transfers this rejection onto the once-beloved dandelions, viewing them as ugly now.

Experiencing a constant overwhelming feeling of misery and sadness due to her perceived ugliness, Pecola exerts to the heavenly help of prayers, which she performs regularly, asking God to provide her with white skin and, most of all, blue eyes. Pecola is convinced that this transformation would not only earn her the affection of her peers and educators but also reinforce her sense of self-value. Consequently, she embarks on a journey to acquire blue eyes, seeking out the assistance of Soaphead Church with the hope of realizing her wish. Tragically, Pecola's yearning becomes distorted by the duplicitous psychic healer, driving her into a state of madness as she convinces herself that she has achieved blue eyes. However, this deceptive fulfillment only serves to further isolate her from the black community. This illustrates the gravity of Pecola's predicament: in a society dictated by a hierarchy of skin colors, her blackness and perceived ugliness condemn her to a life of misery. Moreover, her pursuit of an unattainable ideal isolates her even further, leaving her perpetually suspended in a state of uncertainty, unsure of where she belongs.

According to Zangwill (2001:1), "Beauty does not stand alone. It cannot exist by itself. Things are beautiful because of the way they are in other respects. Beauty is a property that depends on other properties." What is important is the way people manipulate what is beautiful and how they absorb the concept of beauty. In other words, beauty is fabricated and is dependent on other properties such as colonization, racial discrimination, and white superiority. Thus, the concept of beauty in Pecola's eyes is perceived through the lens of the white image paradigm, in which white is beautiful because whites are the superior race, as African Americans have been repeatedly told.

The antithesis of Pecola is Claudia. When a new girl named Maureen Peal, with lighter skin, arrives at Claudia's and Pecola's school, many children are envious of her. Maureen receives praise and admiration for her appearance, which society deems beautiful. Unlike the others, Claudia refuses to succumb to Maureen's perceived superiority based solely on her beauty. Even as a child, Claudia is acutely aware of the injustices prevailing in her society and, in her own manner, rebels against them. One Christmas, when she is gifted a large blue-eyed baby doll, she rebels by dismembering it. Through this act, Claudia appears to be grappling with the origins of white supremacy and striving to dismantle it.

Moreover, later in the novel, Claudia prays that Pecola's baby survive, believing that the baby will counteract American society's standards of beauty. The girl hopes that Pecola's black baby will somehow change people's views and make them see blackness as something that can be admired and beautiful. Whereas Pecola represents the victim of the white image paradigm, Claudia represents those who, although still in bondage, try to break free from that paradigm and become emancipated, accepting beauty not as a set of physical attributes but as a construction made by the dominant group in society.

The beauty myth, regarded as a social construct, has been a focal point in numerous feminist discussions. Wolf (1991) contends that despite advancements in gender equality, women continue to be constrained by the persisting influence of this myth. This presents a dual challenge for black women, who must combat both gender and racial discrimination simultaneously. Wolf (1991) emphasizes the necessity of abolishing the beauty myth, as its perpetuation serves as a constant reminder of women's vulnerability. Entrapped within societal beauty standards, women are subjected to immense pressure to conform to predetermined ideals.

The beauty myth has long been a problematic issue. Self-identity is a social construct shaped by individual experiences. According to social identification theory, individuals exhibit strong reactions when their identity is threatened, such as in cases of group failure or negative events. One common response to identity threats is social mobility, where individuals seek to align themselves with groups of higher status or perceived success (Tajfel and Turner, 1979). Numerous studies have explored these reactions to identity challenges, consistently finding that people vigorously defend their group identity. The beauty myth problem examined in Toni Morrison's novel illustrates how, in a discrepant attempt to assimilate into the white dominant group, Pecola faces a threat to acknowledge and accept her own identity.

Research indicates that individuals are inclined and motivated to maintain a positive social identity, often by expressing preference for members of their own group over those outside of it. Studies show that people tend to ascribe more positive characteristics to members of their own group (Brewer, 1979) and perceive their group's actions as appropriate (Abrams, Thomas, Hogg, 1990), likely in a desire and effort to reinforce their social identity. Therefore, individuals often seek affirmation and favorable self-regard from their group by demonstrating bias toward in-group members over those belonging to out-groups, as embodied in the white and black paradigm represented in *The Bluest Eye*.

Mead (1934: 135) asserts that "the self is something which has a development; it is not initially there, at birth, but arises in the process of social experience and activity," and further explains that the self "develops in the given individual as a result of his relations to that process as a whole and to other individuals within that process." As viewed in *The Bluest Eye*, Pecola's self-identity is heavily constructed around the prevailing white image paradigm in which beauty corresponds

to whiteness and ugliness to blackness. As a result, influenced and affected deeply by this perception, she loses her sense of self, relating her hardships to her black skin color. Throughout the novel, Pecola experiences a profound identity transformation shaped by the pervasive influence of the white, racist, and class-conscious dominant society, finally leading to her losing her mind.

Toni Morrison argues that racism has exerted a profound impact on the self-perception of African American females, especially young African girls. The author highlights the predominant role of societal influences in shaping these sense-of-self perceptions over the molding family structure. As illustrated with the image of Pecola in *The Bluest Eye*, Morrison contends that the idolized beauty standards imposed on African women, especially at an early stage of life, shatter their self-evaluation and perceptions, often resulting in unforeseen consequences. The novel explores the complex connections between racism, societal beauty standards, and self-identity, with racism serving as the foundation for the warped beauty ideals and the subsequent erosion of self-identity experienced by characters trapped in the beauty myth. At bottom, the elimination of racism would demolish the white beauty myth and help raise self-identity evaluation.

During the scenes of parental bedlam, Pecola wishes to make herself “disappear” (39). However, she is trapped in her loveless home, unable to escape the community’s rejection due to her perceived ugliness, despite her futile attempts: “Each night, without fail, she pray[s] for blue eyes,” and “she [is] not without hope. To have something as wonderful as that happen [will] take a long, long time.” While dreaming of beauty, Pecola also wonders why she is shunned by the people around her: “Long hours she sat looking in the mirror, trying to discover the secret of the ugliness...that made her ignored or despised at school, by teachers and classmates alike” (39).

Morrison skillfully portrays Pecola’s inner turmoil as she grapples with the reasons behind her perceived invisibility to others; the reader gains insight into its secret, seen as ensconced in a cultural societal construct of ‘ugliness’ and its impact on her self-perception. The narrator tells us, in the novel’s only concrete description of Pecola’s facial features, that “her teeth [are] good, and at least her nose [is] not big and flat like some of those who were thought so cute” (40). Where, then, does Pecola’s ugliness reside? Pecola is “ignored and despised” not only because of her bitter, indigent parents but also because she is, as the “high-yellow dream children” (52) call her, “black and ugly” (61), contending with the weight of racial prejudice and societal beauty standards that deem her unworthy of acceptance.

Pecola’s search for identity is influenced by her community’s hierarchy of color and caste. While it is rooted in the white model for beauty, it has undergone a necessary modification: those members who appear whiter are given preference over those who are darker. In the socio-historical context of black oppression, the significance of appearances has consistently equated to seeking validation and approval from the dominant group, regardless of how illusory such validations may

be. Consequently, individuals who can emulate white social codes may aspire to move socially and economically in both the black and white worlds; thus, color serves to determine class order.

In *The Bluest Eye*, the double jeopardy of being both poor and ugly excludes Pecola and her family from sharing in whatever social or economic tidbits are offered. Moreover, neither Pecola nor her parents can fully comprehend the depth of their ostracism and, therefore, are further disempowered, unable to strategize effectively to improve their situation. To grasp the extent of the community's disregard for Pecola, hindering her quest for identity, Morrison abruptly shifts the narrative from "Autumn" to "Winter." These chapters delve into the cold, sterile undercurrents within the community, where the basis for continuity patterns a white, bourgeois social model that, for the author, denies all "passion[s]" and "human emotions" (68) in black life, severely impacting Pecola's journey of self-discovery. Within the "Autumn" chapters, the narrator reflects on the adaptive development of urban black women: "They go to land-grant colleges, normal schools, and learn how to do the white man's work with refinement: home economics to prepare his food; teacher education to instruct black children in obedience; music to soothe the weary master and entertain his blunted soul. Here they learn the rest of the lesson begun in those soft houses with porch swings and pots of bleeding heart: how to behave" (68).

The above passage suggests that black women, because of the imposition of a society dominated by white male ideologies, become someone they are not. The effects of the minorities' acceptance of the norms of the dominant group may be severely detrimental to their conception of themselves. In Pecola's case, her search for self-identity is framed by her longing to join the dominant group.

Pecola's search for self-identity can be explained by what Jean-Paul Sartre calls "the Look." According to Sartre (1966), one's reality and identity are both confirmed and threatened by "the Look of the Other," the Other, in this instance, constituting the gaze of white media images: "I grasp the Other's look at the very center of my act as the solidification and alienation of my own possibilities." To think of oneself as an individual is to exist in a world of potentialities, but one remains subjected to the gaze of the Other as an object in another's perception: "The Other as a look is only that – my transcendence transcended" (239). If one can appropriate the Other in one's own world, one can therefore transcend it: "Thus, my project of recovering myself is fundamentally a project of absorbing the Other" (340).

Thus, Polly, Pecola's mother, grapples with uncertainty in her quest for self-identity. Morrison suggests that she struggles because she attempts to control her potential self while simultaneously seeking validation from the Other. Caught between her own sense of self and the perceptions of others, Polly cannot fully realize her potential or confidently confirm her identity. She consciously rejects her potential self, lamenting, "There I was, five months pregnant, trying to look like Jean Harlow, and a front tooth gone... Look like I just didn't care no more after that. I let

my hair go back, plaited it up, and settled down to just being ugly” (98). However, this retreat only serves to evade the responsibility of self-definition, allowing the pervasive gaze of white society to persist.

Pecola, along with her mother Polly and the rest of the black neighborhood, becomes frozen into an unnatural position, described by Jameson (1971) as a “we-object,” subjected to the continual gaze of a “Third.” Pecola’s silent, sacrificial presence in the novel serves a symbolic function for those around her. Trapped as “we-objects,” they find solace in Pecola’s dissolution. As Claudia recalls, “All of us — all who knew her — felt so wholesome after we cleaned ourselves on her” (159).

Toni Morrison’s masterful writing constitutes an intricate range of emotions, steering the tension between denying and affirming one’s sense of self and community belonging. The characters in *The Bluest Eye* are confronted with incompatible desires, related emotions, and false beliefs, navigating through various states and situations, including desire and suppression, control and chaos, attraction and repulsion, as well as attachment and disengagement. Within this atmosphere of uncertainty, there lingers a measure of despair that seems to negate all hope for renewal. The eleven-year-old protagonist of the novel, Pecola Breedlove, is unable to find and construe a fully realized identity for herself; in the process, she falls victim to madness. And yet, there comes a measure of affirmation that points to the potential for cultural regeneration. In Morrison’s narrative, the focus consistently moves beyond the isolated, dystopian self and toward the possibility for a desired, unified collective identity.

Overall, *The Bluest Eye* makes it obvious that the cultural standards of beauty and their association with racism really affect one’s perspective on life and, therefore, one’s search for self-identity. In the narrative, Pecola becomes consumed by the concept of beauty defined and upheld by the ideology of white males. Her desire to fit into the dominant group ultimately leads to her downfall. In conclusion, Morrison’s novel suggests to readers that, in the quest for self-identity, it is essential to acknowledge one’s origins. Furthermore, the novel advocates for societal acceptance of diversity and emphasizes that beauty is a construction of the prevailing social system. The book underscores that the true ugliness lies within the oppressive white male system, which unjustly marginalizes women, people of color, and other disenfranchised and excluded groups. It suggests that the eradication of racism is essential to dismantle the beauty myth that hinders people’s lives. Eliminating racism will offer the Black community a clearer path forward and ultimately facilitate their positive integration into society.

Bibliography

- Abrams, D., Thomas, J. and Hogg, M. A. (1990), “Numerical distinctiveness, social identity and gender salience”, *British Journal of Social Psychology*, 29, pp. 87–92.
- Brewer, M. B. (1979), “Ingroup bias in the minimal intergroup situation: A cognitive-motivational analysis”, *Psychological Bulletin*, 86, pp. 307–324.
- Jameson, F. (1971), *Marxism and Form: Twentieth Century Dialectical Theories of Literature*. Princeton University Press, Princeton, N. J.
- Mead, G.H. (1934), “The Self and the Organism”, Section 18, *Mind Self and Society from the Standpoint of a Social Behaviorist* (Edited by Charles W. Morris). University of Chicago, Chicago.
- Morrison, T. (1970), *The Bluest Eye*. Pocket, New York.
- Morrison, T. (1993), *Afterword. The Bluest Eye*. Plume, New York.
- Sartre, J.-P. (1966), *Being and Nothingness*. Citadel Press, New York.
- Tajfel, H. and Turner, J. C. (1979), “An integrative theory of intergroup conflict” in W. G. Austin & S. Worchel (Eds.), *The social psychology of intergroup relations* (pp. 33–47). Brooks-Cole, Monterey, CA.
- Tajfel, H. and Turner, J. C. (1986), “The social identity theory of intergroup behavior”, in S. Worchel & W. Austin (Eds.), *Psychology of intergroup relations* (2nd ed., pp. 7–24). Nelson-Hall, Chicago.
- Wolf, N. (1991), *The Beauty of Myth: How Images are Used Against Women*. Anchor Books, New York.
- Zangwill, N. (2001), *The Metaphysics of Beauty*. Cornell University Press. Ithaca, New York.

Assoc. Prof. Galina Avramova, PhD

galinana@uni-sofia.bg

ORCID ID: 0009-0008-9074-3823

Faculty of Classical and Modern Philology

Sofia University “St. Kliment Ohridski”

15 Tzar Osvooboditel Blvd.

Sofia 1504

Bulgaria

Доц. д-р Галина Аврамова

galinana@uni-sofia.bg

ORCID ID: 0009-0008-9074-3823

Факултет по класически и нови филологии

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

бул. „Цар Освободител“ 15

София 1504

България

Bulgarian Joyce Teaching and *Wake* Boundary Breaking During the Quarantine

Jonathan McCreedy

Sofia University “St. Kliment Ohridski” (Bulgaria)

Джонатан Маккрийди

Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (България)

Jonathan McCreedy. BULGARIAN JOYCE TEACHING AND *WAKE* BOUNDARY BREAKING DURING THE QUARANTINE

<https://doi.org/10.60055/phl.2024.46.40-56>

Abstract. In this article, I provide a study of my experiences as a lecturer teaching the works of the Irish author James Joyce to university students in Bulgaria, at BA and MA levels. As a complete body of research, it provides insight into the specifics of how Bulgarian students idiosyncratically view and appreciate Joyce. I provide as my initial case study Bulgarian students who have completed a semester-long elective course on his 1922 novel *Ulysses*. It outlines the difficulties that they have encountered within the course; for instance, how Irish culture and its history provide an obstacle since few parallels exist between it and the Slavic world. I have incorporated students’ responses to an in-depth questionnaire which inquired about what challenges they faced as readers and how they surmounted them. Throughout the text, I detail the pedagogical methods I have employed to engineer it towards their specific educational demographic largely focusing on how to make the book as “unintimidating” as possible. The second section is a case study of work carried out by a group of 5 students who comprise a *Finnegans Wake* reading group in Bulgaria, specifically during the time period of the COVID-19 pandemic “lockdown”. It is my conclusion that they embraced radical interpretive methods of tackling Joyce’s final work, *Finnegans Wake* (1939), involving highly experimental concepts, to feel a sense of freedom during the difficult psychological stresses brought upon by the pandemic.

Keywords: Joyce, *Ulysses*, COVID-19, *Finnegans Wake*

Джонатан Маккрийди. ДА ПРЕПОДАВАШ ДЖЕЙМС ДЖОЙС В БЪЛГАРИЯ. ЕКСПЕРИМЕНТАЛНИ ПРОЧИТИ НА „БДЕНИЕ НАД ФИНЕГАН“ ПО ВРЕМЕ НА ПАНДЕМИЯТА ОТ COVID-19

Резюме. В настоящата студия представям анализ на опита си в преподаването на творби от ирландския писател Джеймс Джойс на български студенти в бакалавърски и магистърски програми. Под формата на пълноценно академично изследване студията разкрива спецификите и особеностите на прочита и рецепцията на Джойс у българските студенти. Първоначален обект на изследването представляват самите български студенти, завършили едносеместриален избираем курс, посветен на романа „Одисей“, и трудностите, пред които са изправени те в него – като оскъдния брой паралели между ирландската култура и история, от една страна, и българската, от друга. Включени са и техните отговори на подробен списък от въпроси относно предизвикателствата, с които са се сблъскали като читатели, и как са ги преодолели. На редица места в изследването подробно описвам приложените от мен педагогически методи с цел адаптиране на курса към студентите и техните познавателни и културни специфики, с най-голям фокус върху представянето на тази трудна творба като възможно най-достъпна. Втората част на студията представя отделно изследване, дело на петима български студенти, участващи в кръжока, посветен на „Бдение над Финеган“ по време на пандемията от COVID-19. В заключение посочвам, че студентите се възползват от радикални интерпретативни похвати в изучаването на последния роман на Джойс, включително определени особено експериментални идеи, които им дават изследователска и психологическа свобода, за да се справят с трудностите, породени от пандемията.

Ключови думи: Джеймс Джойс, България, педагогика, експериментални прочити

Research/Научно изследване

Introduction

In this article, I will provide an outline of my personal experiences teaching James Joyce to university students in Bulgaria, with a focus upon the difficult time period of the COVID-19 pandemic when it became a necessity to use online classrooms, social media platforms and brand-new digital resources in place of in-person learning. Firstly, the text examines the difficulties of teaching Joyce to a Bulgarian audience. This concerns issues such as the inherent challenges of teaching his novel *Ulysses* to secondary language speakers of English. More-so, however, Bulgarian students often require an introduction to Ireland and its culture ‘from scratch’ since few direct connections exist between it and their Slavic world—which requires extensive expository work and class time. The second part of the article is an in-depth study of the experimental, interpretative research of the Sofia University *Finnegans Wake* reading group, which was formed at the beginning of the pandemic. Using their own words, within social media posts, I can show how these Bulgarian stu-

dents infused their *Finnegans Wake* studies with radical vitality through their usage of twenty-first century technology. In effect, therefore, Joyce allowed for them to ‘break free’ from the confines of lock-down and to join together in a close digital community, where no limits could be placed upon their interpretive imaginations.

Firstly, I will detail in full how students in Bulgaria have engaged with Joyce’s works under my tutelage at Sofia University “St. Kliment Ohridski”. Bulgarian students are very open about their education experiences, which is why so much of the subsequent content is taken directly from exchanges with them. Much of this has been through questionnaires, which I prepared, as well within online discussions. Those who have taken part in my research are all students from Sofia University and are citizens of Bulgaria. Bulgarian is (almost exclusively) their primary language, and English is their second. The majority are students whom I taught at third-year year BA level within my elective course “An Introduction to James Joyce’s *Ulysses*.” However, many others belong to various Masters programs at the university, specifically those who study with Sofia University’s *Finnegans Wake* reading group.

The Sofia University BA Ulysses Course and the Challenges of Teaching Slavic Students.

The Department of English and American Studies has an elective course in its third year BA program titled “An Introduction to James Joyce’s *Ulysses*”. This course, of which I am the coordinator, is a semester-long, singular study of Joyce’s novel that strives to present the work in a way that is as unthreatening as possible. Over the eight years that I have taught it, I have followed certain different approaches based upon the reactions of the students to certain chapters, themes and stylistics. However, overall, I have framed the course around the protagonist Leopold Bloom, his relatable character, loveable humanity, and domestic life with his wife Molly—to whom most students *initially* dislike owing to her infidelity. The “episodes” (Joyce’s name for “chapters”) covered in class, over a period of roughly twelve weeks include “Calypso”, “Lotus Eaters”, “Hades”, “Nausikaa”, and “Penelope”. These are, chronologically, episodes 4, 5, 6, 13 and 18 in the novel. These are the core sections that construct the examination content of the course, which incorporates a Q and A midterm test, a coursework essay, and an oral presentation, which is to be delivered in front of the entire class. I have introduced the “Telemachaid” episodes (the first 3 in the novel) to students on only two occasions whereupon we studied “Telemachus” and “Nestor” in full. These were found to be episodes that divided the class and they openly divulged that they preferred the warm and sympathetic company of Bloom to the cold and aloof Stephen Dedalus, who is the main character in this part of the novel¹.

¹ On only one occasion have students requested to do the highly challenging “Proteus” episode with its notorious difficulty spike that often acts as a “final straw” to struggling readers.

The reasons why these specific Bulgarian students signed up for the course in the first place varied, although sheer curiosity was a driving factor for some. One student responded within the questionnaire: “I wanted to see what made [*Ulysses*] such that it required a course exclusively for itself”². The first year BA’s compulsory Modernism course introduces students to Joyce through a study of “The Dead”, in conjunction with Realism. This course piqued student interest in my course. Also, as Kamelia Yaneva writes: “Learning about Joyce’s non-standard style during the obligatory course in English modernism made me curious about what challenges the infamous book *Ulysses* could offer”³. The infamy of *Ulysses*’s purported difficulty was also a factor that was weighed into choosing the course as an elective: “[...] I even heard people warning me about *Ulysses* being too complicated, so I was a little intimidated”⁴. The issue of difficulty, naturally, was at the front of my mind when designing the course since if the workload was perceived to be too heavy then my aim to present *Ulysses* as an “accessible” book would be a failure. Therefore, I deliberately set up the course to have an “easy mode” of sorts, to use a student-friendly “gaming” term. As I will illustrate, lots of labor-saving mechanics are provided to the students during the course in the form of edited Word files and economically presented secondary criticism. This technique may help students to pick up important stylistic concepts faster, and my experience has shown that they can sometimes grasp them within the space of only a month or so. The ultimate goal is to make the penny drop with each of them that *Ulysses* is not as especially difficult compared to what they assumed and feared. That is, however, not to say that *Ulysses* ever truly becomes accessible to the students, as Vassilena Genova outlines in detail. This is because to a Bulgarian reader the nuances of Irish history and culture are somewhat alien with few direct connections existing with the Slavic world. Genova writes: “[*Joyce*] is extremely difficult to understand due to the different social background, time-span, culture [*and*] even ideas”⁵. She continues, fittingly with reference to Bulgarian character traits that few outside the country would be aware of: “I mean, is an Indian going to understand why Bulgarians think so “separately” about themselves or why we have such a huge disbelief in politics?”⁶. Indeed, she acknowledges, in conclusion, that reading *Ulysses* without extensive supplementary materials and instruction would be much too difficult a task: “[...] but the point is, without the proper intellectual and background ‘tools’ or preparations, one wouldn’t understand Joyce”⁷. Upon reading her comments, I felt relief that my efforts to make the *Ulysses* course accessible were in fact *necessary* for my

² Andrey Antanasov, email to the author, 17th October 2022.

³ Kamelia Yanova, email to the author, 31st October 2022.

⁴ Denitsa Mutafova, email to the author, 11th October 2022.

⁵ Vassilena Genova, email to the author, 11th October 2022.

⁶ Ibid.

⁷ Ibid.

Bulgarian students who have unfamiliarity with the kind of Irish cultural content which Anglophone readers often take for granted. Therefore, it is somewhat essential that this initial “stumbling block” is taken into account when teaching Joyce to Bulgarian students, with constant instruction about (say) Irish English lexis, the geography of Dublin and the island, Irish history and political strife, national cuisine and music being required in class.

The first episode introduced to the students is “Calypso”, which is accompanied by a Word file, uploaded to the class Moodle page, that we use to read the text. Since students find the innovation of “interior monologue” very difficult initially, I edit the “Calypso” text so that colour-coding indicates the points when Bloom’s thoughts are inserted into the narrative. For example, in the following text, I have emboldened sections to demonstrate this:⁸

Another slice of bread and butter: three, four: right. She didn’t like her plate full. Right. He turned from the tray, lifted the kettle off the hob and set it sideways on the fire. It sat there, dull and squat, its spout stuck out. **Cup of tea soon. Good. Mouth dry.** The cat walked stiffly round a leg of the table with tail on high.

- Mkgnao! (U 4.11–16)⁹.

My experience is that by seeing the text in a different font color, students are able to “hear” the text differently. Bloom’s “voice” or interior monologue permeates through the narrative but the stylistic integrity of the work remains intact. Having a Word file additionally allows for annotations to be inserted or “tagged” into specific points in the text. This is vital when providing explanations about culturally specific Irish terminology. Once we complete a read-through of “Calypso” in class, which takes four academic hours, the students develop a good feel and instinct for when interior monologue appears elsewhere in the novel. This is largely through “picking up” the characteristic sound and feel of Bloom’s inner speech. We move on to “Lotus Eaters” next, by which time the students know where much of the initial reading difficulties lie.

In response to “Did/does collaboration with your [*Joyce*] colleagues help with your studies, and if so how do/did you do it?” in the questionnaire, students revealed the importance of working together within seminars in a range of surprising ways. On a basic level, Genova writes “[...] if we didn’t have seminars, and if we didn’t analyse chapters [*in depth*] [...] I wouldn’t have understood anything”¹⁰. In connection to col-

⁸ In my original versions, I use a red coloured font.

⁹ Other examples of this include my incorporation of a blue font to the words in “Hades” which indicate the position of Bloom’s carriage in Dublin: “Mr Power’s choked laugh burst quietly in the carriage. **Nelson’s Pillar**” (Joyce, 1984: 78).

¹⁰ Vassilena Genova, email to the author, 11th October 2022.

laboration with her colleagues, however, she states “It absolutely helped, as sharing our thoughts and interpretations was (and is) basically giving a new point of view to others”¹¹. Denitsa Mutafova’s take on collaboration has a similar emphasis upon the charitable benefits of working together: “When I hear others’ viewpoints and get to express my own opinions, I feel like there is more clarity and a sense of shared community. Whether it’ll be via chat or in person, I think cooperation can be beneficial to education”¹². Yaneva, in her response to the question, highlights the *social* aspect of Joyce studies, which is linked up with being part of *Ulysses* and *Finnegans Wake* (1939) reading groups, primarily in one’s spare time: “Personally, I love collaborating with my colleagues over a nice warm cup of coffee or tea [...] and I think what makes it fun is precisely that there are no rules to it”¹³. On a related subject, multiple Bulgarian students divulged their disgruntlement with their country’s (apparent) conservative academic institutions, which they first encountered in high school. Joyce was seen by many to be an escape from this unpopular (and to them “outdated”) approach to reading literature. For instance, Mutafova writes: “When it comes to other authors I’ve studied [...] I’ve always felt like there is an unspoken expectation to “stick to the canon” or the established readings”¹⁴. Indeed, many students, through an exposure to unusual and radical theories within criticism, came to a collective understanding that it was possible to contribute experimental ideas, allowing them to unleash their creativity and passion. Mutafova adds: “I am left under the impression that untraditional suggestions are, in fact, appreciated. It is precisely this freedom that I think distinguishes the “Joyce experience” and makes it so special to me”¹⁵. Students, perhaps because of their youthful rebelliousness and curiosity, are open to reading Joyce in ways that appeal to their sense of liberty and not knowing where exactly they are in life. Gabriella Kamenova writes “I found it best to go with the flow [*when interpreting Joyce*]. Part of ‘understanding’ Joyce comes with age and experience and another part—with letting go of pre-established ways of explor[ing] the text as you see fit at the moment”¹⁶. The interpretive freedom that the Bulgarian students evidently crave (in other words) does not have metaphorical nets flung at it, within Joyce studies, to “hold it back from flight”. Instead, Joyce studies allows them to explore their original unfiltered ideas, which does not go unappreciated. Mutafova summarises the situation succinctly: “If you offer a bizarre interpretation, it would be quickly dismissed [*within conservative Bulgarian literary criticism*]. But within Joyce studies, it is quite the opposite”¹⁷. To illustrate, in practice, how the Bulgarian students take advantage

¹¹ Ibid.

¹² Denitsa Mutafova, email to the author, 11th October 2022.

¹³ Kamelia Yanova, email to the author, 31st October 2022.

¹⁴ Denitsa Mutafova, email to the author, 11th October 2022.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Gabriella Kamenova, email to the author, 15th October 2022.

¹⁷ Denitsa Mutafova, email to the author, 11th October 2022.

of their opportunity to produce experimental interpretive research, I will outline Kamenova's 2018 class presentation for the BA *Ulysses* course entitled "Joyce's World of Scent in *Ulysses*". The work heavily employed realia, with a PowerPoint slide accompaniment. However, what made it unique was its incorporation of *real* scents into the classroom to make the talk a multisensory educational experience. The presentation began with the dissemination of "handouts" to the class, which were highly unusual in that each page had 10 cotton balls affixed to it, arranged in rows. Upon closer inspection, each ball was soaked in an individual scent. These included the oils from citrus peels, mint leaves, drops of almond oil and rose water (which is common in Bulgaria). She lit matches to create a smoke smell, a fruity body mist was included as well as an alcoholic spirit solution for the strong smell. To quote Kamenova: "The idea was that most of these smells were mentioned by Joyce and I wanted to allow the public to smell and remember them, because smells are often connected to memory"¹⁸. The presentation was, therefore, largely framed around the concept of smell being connected to memory in the novel, with Diane Ackerman's scientific study *A Natural History of the Senses* (1991) being used as a secondary source to provide necessary theory. On the hand-out, a specific "type" of smell, (according to theoretical terminology), consecutively soaked each one of the balls. They were: "1. Fragrant 2. Woody/Resinous 3. Non-citrus fruity 4. Sharp/pungent 5. Chemical 6. Minty 7. Sweet 8. Popcorn 9. Sickening 10. Lemon"¹⁹. Colour-coded excerpts from *Ulysses* were then shown on powerpoint slides, allowing for a remarkably immersive multi-sensory educational talk.

Roses,^{Fragrant} I think. She'd like scent of that kind (Joyce, 1984: 306).

To smell the gentle **smoke of tea**^{Woody}, **fume**^{Woody} of the **pan-sizzling**^{Popcorn} butter (Joyce, 1984: 50).

Know her smell in a thousand. Reminds me of **strawberries and cream**^{Citrus} (Joyce, 1984: 307).

Most of all he liked grilled mutton kidneys which gave to his palate a fine tang of **faintly scented urine**^{Sharp} (Joyce, 1984: 45).

Living all the day among herbs, **ointments, disinfectants**^{Chemical} (Joyce, 1984: 69)²⁰.

Needless to say, Kamenova's paper was highly deserving of an отличен²¹ or "excellent" grade.

¹⁸ Gabriella Kamenova, email to the author, 9th January 2023.

¹⁹ Gabriella Kamenova, email to the author, 9th January 2023.

²⁰ "The cold **smell of sacred stone** called him" (U 5.338) understandably received three question marks "(???)" within her presentation owing to its seeming incompatibility with the smell type system. (Kamenova email to the author, 15th October 2022).

²¹ Pronounced "otlichen".

Upon completion of the “Introduction to James Joyce’s *Ulysses*” course, many students express a desire to continue reading the novel during the summer semester, taking on more challenging episodes that they heard of by reputation, including “Cyclops” and “Ithaca”. This would take place in the form of weekly meet-ups, with the popular focus on collaboration being at the fore-front of every analysis. The groups were composed of close friends, which encouraged these study sessions to become more loose and informal than the previously held official seminars. The chemistry is/was, therefore, unique to each group with different styles of interpretation methods being employed by each. In 2018, five members took part in the Embassy of Ireland’s “Bloomsday” festivities whereupon they dressed up in period costume and performed sections from the novel²². Gabriella Kamenova and Svetlana Dimiereva-Roberts, for instance, performed the opening “overture” of “Sirens” as a duet, dividing up the text logically between two readers. In preparation for the event, Kamenova stated:

[...] we experimented for a bit, reading out loud, testing our intonation and trying to imagine the conversation that some of the sounds might imply. In some cases we imagined we should be finishing each other’s sentences, while in others – exclaiming, asking, explaining it etc. [...] It gave us the opportunity to showcase the dynamicity [sic.] of the text. In retrospect, “Sirens” might have worked better with a third voice, but we did our best to voice act as much as possible²³.

The “Wee” Finnegans Wake Group and their Quarantine Interpretation Adventures.

The group, which graduated from the course in 2019, would become especially prolific in their continued and collective Joyce research. They are known officially as “the wee group” and consist of the members: Kamelia Yaneva, Denitsa Mutafova, Darina Peneva, Christine Ghaddar and Petriela Bacheva. Initially, “the wee group” worked on *Ulysses* on a weekly basis, however, during the spring of 2020, they shifted their interests towards his final work *Finnegans Wake* in a very surprising yet (in hindsight) very organic development. On Friday March 13th, a full lockdown was enforced in Bulgaria to combat the COVID-19 pandemic which closed the university and all cafes and social hangouts. The lockdown was very strict which meant that face to face reading groups were no longer possible. This necessitated moving our meetings on to digital platforms including Zoom, Web Ex and, most regularly, the SU’s Moodle-based version “Big Blue Button”. “Big Blue Balkan” (as we would nickname it) served as an excellent platform for hosting

²² I would like to thank His Excellency Michael Forbes, former Irish Ambassador for Bulgaria, for his organisation of “Bloomsday” events during his tenure and his encouragement of student involvement.

²³ Gabriella Kamenova, email to the author, 10th January 2023.

our reading group owing to several of its built-in features, which I will mention later. The students' interest in *Finnegans Wake* was initially piqued by a mysterious posting of mine on our Facebook group page. Up to this point, I had used the page to upload Joyce Youtube videos, Irish cultural information, and content regarding conferences and symposia. I did not expect the post to “go viral”, in a sense, and inspire such curiosity. It began with me writing:

“I’m just looking through [*Finnegans Wake*] and found some nice quotes. Can you tell me what the link is between them?” “bulgeglarying”, “Spry him!”, “sweeth prolettas on his swooth prow!”, “sopprused though he is”, “Sayyessik”. “As said as would”, “sbogom, roughnow about about the first equinarx”, “blodidens and godinats of them”, “whatlk of wraimy wetter”, “blaguadargoo”, “and his roaming cartridges, orussheying and patronning”, “Sinya Sonyavitch-es!” “jittinju triggity shittery pet”, “Are you not somewhat bulgar with your bowels?”, “studently drobs led”²⁴.

The lexis posted here is largely code-mixed Bulgarian—if the “matrix” language of *Finnegans Wake* is considered to be English—and there are additional puns on the name of the country. They largely originate from the Slavic oriented section “Buckley and the Russian General”, located in Book II chapter 3 from pages 338 to 355. It did not take long, in the chat, for the group to come up with responses. Unbeknownst to me, at the time, they worked together in a private chat to determine the possibilities. The posts began with the realisation that Bulgarian lexis constructs the *Wake* words on the list. Darina Peneva and Kamelia Yaneva provided two of the earliest responses:

So I started with “and his roaming cartridges, orussheying and patronning”. And we have cartridge, оръжие²⁵ (weapon) and патрон²⁶ (ammunition). Also thought of these possibilities. Roughnow = равно²⁷ (Den[itsa] Mutafova had the idea of равноденствие²⁸[*equinox*]), blodidens and godinats, bloody – bloody

²⁴ [Myself], “Club Ulysses SU” Facebook group, 7th May 2020.

²⁵ Pronounced “oruzhie”.

²⁶ Pronounced “pa-tron”.

²⁷ Pronounced “ravno”.

²⁸ Pronounced “ravno-dense-tvi-ay”.

денс²⁹(ден³⁰ – days) and годинатс ³¹(години³² – years), whatlk of wraimy weter – walked of rainy weather. Blaguadargoos – благодарности³³ [*thanks*]³⁴. I have two guesses – [Joyce is] making up words that don't exist OR he's trying to write Slavic words in English (Spry him!!! – спри го?³⁵ [*stop it*]³⁶).

The students then developed their interpretations to determine *why* the Bulgarian words exist in *Finnegans Wake*, to which they centralised their reading around a hypothetical “character” who was learning (and struggling with) the Bulgarian language. This is what you could tentatively call a “sociolinguistic” reading of the novel, which is a very rare approach indeed, yet to the students it seemed intuitive.

Since I found a couple of those [words] like “prolettas” (weird English plural of the [*Bulgarian*] word for spring; studently – weird adverbial form of the [*Bulgarian*] adjective “cold”). I thought it was just that; but maybe it's just someone (a character) from the Balkans talking? That doesn't know much English? I'm guessing here³⁷.

Maybe it's an Irish person who is trying to learn [*Bulgarian*] and they don't have an actual person to speak to. Probably they are just using a book and also they don't know Cyrillic. Could he be trying to relate the Cyrillic alphabet to the Latin one, and to combine the Bulgarian words within English grammar, and also combine lexemes³⁸?

To my delight the group requested to begin work on *Finnegans Wake* within our online meet ups, with the specific request to continue researching Slavic words in the novel. The students upon completing their challenge were, I believe, highly surprised that Joyce would include their language and culture within his novel, which brought them no doubt emotionally closer and “connected”³⁹ to the text. Ianeva

²⁹ Pronounced “dens”.

³⁰ Pronounced “den”.

³¹ Pronounced “godinats”.

³² Pronounced “godnini”.

³³ Pronounced “blagodarnosti”.

³⁴ Darina Peneva, “Club Ulysses SU” Facebook group, 7th May 2020.

³⁵ Pronounced “spri go”.

³⁶ Kamelia Yaneva, “Club Ulysses SU” Facebook group, 7th May 2020.

³⁷ Kamelia Yaneva, “Club Ulysses SU” Facebook group, 7th May 2020.

³⁸ Darina Peneva, “Club Ulysses SU” Facebook group, 7th May 2020. Peneva introduces the sociolinguistic concept of “script-shifting” (known derogatorily as “schlockavitsa” in Bulgaria) into *Finnegans Wake* here, which is especially insightful bearing in mind that she had not read anything in the novel prior to this.

³⁹ Denitsa Mutafova, “Wee FW Club SU” Facebook messenger group, 11th January 2021.

added within the thread: “I think we’re going to be even more excited about FW⁴⁰ now that we know there’s Bulgarian involved”⁴¹. This necessitated that we work on the section with the most Bulgarian words (70+), “Buckley and the Russian General”, which is notoriously difficult and normally the *last* part of the book beginners should encounter. Regardless, the group and I tackled the full section over a period of many months, “discovering” many new Bulgarian words and cultural references in the process (roughly 10+ in all). The inclusion of the ability to physically “doodle” within “Big Blue Button” additionally offered the students the chance to experiment with *Finnegans Wake* in a very personal way. This would involve the compositional *Wake* “sigla”, which (arguably) became their favourite feature of the novel. Sigla, to quote Fagnoli and Gillespie, are “signs devised by Joyce to designate characters in *Finnegans Wake* [...] At first the sigla were a form of shorthand identification of characters, but they eventually came to indicate characterological and thematic motifs as well” (203).

The process of analysing *Finnegans Wake* online with the group took the following format. First, I would paste sections of the novel into a single powerpoint slide, usually 5–10 lines long. This would then be repeated onto subsequent slides, building up a larger portion of the book, eventually comprising an entire part, which in this initial case was “Buckley and the Russian General”. Our first ever slide, therefore appeared on “Big Blue Button” as follows, in a large font and in well-spaced out letters:

A public plouse. Citizen soldiers.

TAFF (*a smart boy, of the peat freers, thirty two eleven, looking through the roof towards a relevation of the karmalife order privious to his hoisting of an emergency umberolum in byway of paraguastical solation to the rhyttel in his hedd*). All was flashing and krashning blurly moriartsky blutcherudd? What see, buttywalch? Tell ever so often? (*FW* 338.4–10)⁴².

The special features of “Big Blue Button” included the ability for students to edit the slide, which meant that the uploaded text could be underlined in different colours, and pictures and simple sketches could be drawn in the margins. This was useful whenever sigla were located in the text. I would begin each meeting by providing a summary of the section’s content, together with a posting in the group chat of the plotline as retold by the *James Joyce Digital Archive*. This highly use-

⁴⁰ Within informal discussion, “FW” is commonly used by Joyce scholars as an abbreviation for *Finnegans Wake*.

⁴¹ Kamelia Yaneva, “Club Ulysses SU” Facebook group, 7th May 2020.

⁴² *Finnegans Wake* is unusual in that only one typeset configuration exists for the novel. Every edition on the market has the same page and even line number layout. Joyce studies uses the convention ‘(FW [page number]: [line number])’ to indicate quote locations, which I shall adopt throughout this article for the sake of uniformity.

ful resource served as our so-called “cheat sheet” and it kept the students focused throughout the consistently bewildering content. The *James Joyce Digital Archive* “chicken guides” (as they call their *Finnegans Wake* summaries) are, in fact, edited digital reproductions of the out of print narrative guide *Understanding Finnegans Wake*, by Danis Rose and John O’Hanlon⁴³. About 15 minutes would be spent interpreting each individual slide, beginning with one student reading it out loud, trying not to giggle. This process would be repeated for a second posted slide, and so on. The chat function in “Big Blue Button” was constantly in use to facilitate the typing out of ideas or posting of hyperlinks to a range of websites. Each meeting would last roughly 2 hours which was often quite draining. However, “Big Blue Button” was only one of multiple online platforms that we used throughout this very educationally and research heavy time.

Their location of Bulgarian lexis within *Finnegans Wake*, undocumented within resources including Roland McHugh’s *Annotations* and Raphael Slepou’s “Fweet” database, was very prolific and I often struggled to write all of their findings down. Examples included “Me fol the rawlawdy in the schpirrt of a *schkrepz*” (*FW* 343.21–22) [my emphasis], which incorporates the Bulgarian noun “щурец”/“schturetz” for grasshopper. “Schpirrt”, therefore, is onomatopoeia for the chirruping sounds which grasshoppers make during the night. On a second code-mixing layer, “schkrepz” is an Albanian noun meaning a match that lights pipes (Joyce, 1978: 229)⁴⁴. Another finding was in the line “[...] so *cruschingly* like Mebbuck and Messar” (*FW* 344.15–16) [my emphasis], which includes “круша”/“krusha”, or Bulgarian for “pear”. This creates a clash of meanings indicating that Taff is mocking the Russian General’s “crusch[ing]” military prowess on the battlefield by equating it to a squashable fruit. Other discoveries included the Anna Livia Plurabelle-alluding “ruekenased” (*FW* 344.35) with its fluid incorporation of “река”/“reka”, for stream. The location of “мъртъв”/“murtuv”, meaning death within “Shinfine deed [dead] in the *myrtle* of the bog” (*FW* 346.27) [my emphasis] further emphasises the location of the General’s body using code-mixing. “Sinya Sonyavitches” (*FW* 348.34) *perhaps* alludes to the second line of Ivan Vasov’s poem “Песента на синчеца”/“Pesenta na Sinchetza” (or “The Song of the Cornflower”), which is “Az съм синя синчец”/“Az sum *sinya sinchetz*” [my emphasis]. The line “Whor dor the pene lie, Mer Pencho?” (*FW* 349.1–2), *could* reference the poet Pencho Slavaykov, which is a tantalising allusion that suggests Joyce was aware of contemporary Bulgarian writers through his Slavic acquaintances. Bulgaria’s national holiday “Шести

⁴³ The *James Joyce Digital Archive* is located at this URL: <https://jjda.ie/main/JJDA/JJDAhome.htm>. Eventually the students began to distance themselves from the *JJDA* “cheat sheet” defining it as “useful” yet subjective. The adroit question which they posed was “Can any single critic *really* determine a definitive plot summary for the novel?”

⁴⁴ The onomatopoeia linking the sound “schpirrt” to “match” represents the sound of a match being dragged and struck against a rough surface, creating a rasping effect.

септември” or “September Sixth (Reunification Day) is alluded to, it seems, with curious patriotic fervour within “go Sixt of the Ninth” (*FW* 347.18) (the sixth of the ninth month—meaning the sixth of September). Finally, they located Bulgaria’s national white cheese “сирене”/“sirene” which is dismissed as being disgusting in the line: “Not the Satanik stuff that slimed soft *Siranouche!*” (*FW* 338.23–24) [*my emphasis*]. Not only is it “satanic” but it is slimy too, which is a fair assessment because it is usually stored in water.

However, what became slowly evident, and very interesting within our group meetings was the gradual shift towards more experimental readings by the students. This began to manifest itself roughly at about page 349, or a couple of months into our studies of *Finnegans Wake*, whereupon occasionally they began to “find” (or rather create) links to pop culture within the novel. This was to TV shows, music and computer games which they were fans of. This, however, was in hindsight a logical progression due to their wish for freedom within academia and quest to break the boundaries that the old guard Bulgarian educational institutions set up to stifle their creativity. Within a relatively short period of time, having quickly learned much of the basics of *Finnegans Wake*, they began to explore the possibilities of unbridled interpretation in earnest. Indeed, as Yaneva writes: “I like the freedom to interpret segments [in *Finnegans Wake*] not just in a more realistic or intended way, but also to draw unexpected connections including some connected to pop culture”⁴⁵. “References” to George R. R. Martin’s *Song of Ice and Fire* series of novels (adapted for TV as *Game of Thrones*) were found in abundance, especially on page 128, whereupon no less than four were located. First of all, “his game of dwarfs” (*FW* 128.18), which is a dual “allusion” to the TV show and first novel (*A Game of Thrones*) but also to one of the main characters, the “Imp” or “Half-Man”, Tyrion Lannister, who despite his small stature casts a long shadow throughout the series’ storyline. The second is to his villainous sister Cersei Lannister in the line “that superfine pigtail to Cerisia” (*FW* 128.14) whose long braided hair can be seen, on occasion, as being an elaborate form of this hairstyle. Her personal monstrous protector in the King’s Guard, Ser Gregor Clegane or “The Mountain that Rides” accompanies her on the page within the noun “mountunmighty” (*FW* 128.3–4). Finally, her nemesis, the “Queen of Dragons”, Daenerys Targaryen is name-checked using one of her many titles, specifically “Khalassal” (*FW* 128.32) or “Khaleesi”⁴⁶. My response to the group as to how these impossible references kept getting found was very profoundly put by Ghaddar who wrote: “We can’t help it when Joyce is literally everywhere”⁴⁷.

⁴⁵ Kamelia Yaneva, “Wee FW Club SU” Facebook messenger group, 19th September 2022.

⁴⁶ Specific Bulgarian/Sofia University “references” were located by chance, in addition. “Susuing” (*FW* 116.1) was found to allude to both the “SU” as well as “SUSI”, the university’s computer system that logs all student grades.

⁴⁷ Christine Ghaddar, “Wee FW Club SU” Facebook messenger group, 18th June 2020.

The major step into experimental reading was, in part, facilitated by the group's setting up of a Discord social messaging group for the purposes of recording research and the better cataloguing of material. The students developed a strong interest in sigla early on in our studies, after I gave the students a brief introduction to them and genetic criticism during one of our online meet-ups. This specific interest may have been ignited by their collective interest in gaming, (and computing in general), which they began to discuss in very original ways online. Christine Ghaddar's delightfully wacky "tin foil" theories were knowingly experimental, and were channelled with a tremendous sense of fun and love of bizarre (yet strangely *plausible*) concepts. "Maybe FW is just a string of code"⁴⁸ was a pivotal entry within the group's Facebook messenger chat that led to even more complicated theorising. The students led themselves gleefully down "rabbit holes" of their own highly creative making which sharpened up their interpretive abilities in dazzling ways that are hard to summarise. Ghaddar would excitedly summarise this process as follows: "Jesus Joyce!!! This was a bit off topic from our original treasure hunt. But that's what's fun about FW, you fall down different rabbit holes"⁴⁹.

The beginning of their collective sigla research began, it seems, with Yaneva's idea to create her own sigla: "And on a more personal level, and in typical Joyce fashion, I was pretty happy with myself when I sat down one day and thought "Why not make my own sigla?—and it was super fun and it turned out not too shabby if I do say so myself"⁵⁰. Yaneva's work, compiled within our Discord sub-section "#sigla-shapes" was highly productive, taking all of the complexities of Joyce's construction of sigla into account when creating her own. Her coinage for this unique process was specifically "The Symbolics of Sigla Making"⁵¹. Her eventual personal sigla became \mathbb{K} , which combines the "K" and "I" of her initials to create a "rewind" symbol. She added upon completion: "I really like how mine is related to music, music is my life"⁵². Adding more layers, she stated "I saw it as a replay button or a 'skip to last chapter' one"⁵³ which seems to hold even deeper meaning. We then worked numerological meaning in each of our sigla within the "#sigla-shapes" chat, in keeping with Joyce's creative modelling. It was my prompting that got Yaneva thinking about the concept, but it was her own memories, feelings, and by now personal link to the sigla that confirmed its official numerical assignment.

[Myself]: Because your [*"rewind"-shaped*] sigla indicates moving back 1... I think your number is -1. The square root of -1 is the letter "i" by the way!

⁴⁸ Christine Ghaddar, "Wee FW Club SU" Facebook messenger group, 12th April 2021.

⁴⁹ Christine Ghaddar, "Wee FW Club SU" Facebook messenger group, 16th September 2020.

⁵⁰ Kamelia Yaneva, "Wee FW Club SU" Facebook messenger group, 19th September 2022.

⁵¹ Kamelia Yaneva, "Wee FW Group" Discord Group, 5th May 2021.

⁵² Ibid.

⁵³ Ibid.

Yaneva: I think it IS a 1, my grandma used to tell me that the number will follow and protect me (since 1 symbolises god’s perfection and unity, the universe etc.) is a 1 but I also really love 22, that’s my number for sure⁵⁴.

In addition to this she wrote immediately after: “thinking of symbolism is very cool/I like doing that kind of analysis/using style and symbols”⁵⁵ Indeed, it seems that their “personal” sigla creation project triggered very fluid interpretive equations between Joyce’s sigla and 21st century “shapes”, symbols and pop culture. In particular, the students became fascinated with the box-shaped □ sigla, (representing *Finnegans Wake* itself), which is rarely studied in criticism. This was introduced by Ghaddar in the #sigla-shapes sub-section thusly: “the sigla themselves look like code! you know when your phone is missing certain characters, the missing characters look like □ □”⁵⁶. Ghaddar’s interest in the □ had developed, it seems, because the students had just been introduced to the post-modern idea that *Finnegans Wake* appears within *itself*, during Book I chapter 5. Her interpretation of this radical structural idea initially focused on the metatextual theory that self-aware characters were trapped inside Joyce’s manuscript: “Maybe there is a character, maybe WE are a character in FW [...]. This is so exciting!!!”⁵⁷. Determining the identity of these “trapped” characters, of course, could be seen as impossible to determine. However, by referring back to her work on *Finnegans Wake* concerning code strings and our collective research on pop culture references, a solution was found with infectious interpretive results. This was that □ *itself* was a physical character in the novel that had the ability to rework the code that it “lived” in. This idea was openly inspired by the 2017 psychological, postmodern visual novel *Doki Doki Literature Club!* developed by Team Salvato. In this dating simulator (but in fact fourth-wall breaking horror game), a bubbly and popular schoolgirl character known as “Monika” slowly reveals herself to be a self-aware virus, of sorts, who infiltrates your computer, with toxically obsessive motivations. “Monika” is a tragic figure, driven to insanity by being forced to live in a limbo state represented by an ever-repeating and resettable computer game. She is a sentient being, yet she has no free-will, and helplessly has to watch the “player” choose to date the other girls in the class instead of her. (This leads to her eliminating each one in turn, in gruesome fashions). The idea of equating □ with Monika developed around the overall concept of destruction and by having a sentient, virus-like sentient figure inside of *Finnegans Wake* who was moving around and corrupting its text, or as Ghaddar put it “Tearing apart everything”⁵⁸. The following entry is a further hypothesised

⁵⁴ Kamelia Yaneva, Discord chat with the author, “Wee FW Group” Discord Group, 5th May 2021.

⁵⁵ Kamelia Yaneva, “Wee FW Group” Discord Group, 5th May 2021.

⁵⁶ Christine Ghaddar, “Wee FW Group” Discord Group, 21st April 2021.

⁵⁷ Christine Ghaddar, “Wee FW Club SU” Facebook messenger group, 12th April 2021.

⁵⁸ Christine Ghaddar, “Wee FW Club SU” Facebook messenger group, 15th April 2021.

interpretation whereupon the “Hen” character in Book I chapter 5 is fluidly linked with *Doki Doki*’s Monika, suggesting that the □ is actually the Hen’s sigla identity, rather than the “K” which represents “Kate”. She states: “And maybe everytime vowels with the subscript ûë appear, they’re actually being pecked. Ohhh, or a pen! Yes. Gives me Monika vibes if it’s a pen. Like she’s trying to network the code”⁵⁹. Indeed, for a while even I became fascinated with these wild interpretations and I willingly joined them down the rabbit hole, as the following “tin-foil hat” wearing Discord exchange demonstrates:

[Myself]: To me [*the □ sigla*] is like a black hole. FW pulls itself inward with itself being a character. □. But it’s silent.

Ghaddar: the fact that it’s silent also reminds me of Monika, because she isn’t a love interest, so she watches from the sidelines. Just like □. And also when Monika takes over [*control in the game*] in the background we see windows with the cosmos outside?

Monika → a black hole.

□ → black hole⁶⁰.

Conclusion

This experimental work on sigla was, (to an extent), the zenith of the student’s pushing the boundaries of conventional scholarship to its breaking point. Perhaps an equation can be drawn between their being held under a strict quarantine lockdown and wanting to have the ability to “break free” metaphorically speaking in the form of interpreting Joyce in unlimited, extreme ways. Nowadays, in the group, post-lockdown, we continue to try new ways to read the novel, most notably through the practice of bibliomancy or by chance operations. This involves one of us lifting up a physical copy of *Finnegans Wake*, dropping it on a table, and we read the section where the text is most obviously “opened”. This has brought a mystical element to reading *Finnegans Wake* and one that has made us (half-seriously) consider it to be a prophetic text in light of some of the very eerie passages that we have encountered, predicting almost exactly tragic events that have just happened in the news.

It is clear that the “wee group” hold pride that they have a distinct (and most likely unique) “style” that is right for them as *Finnegans Wake* readers. It has been brought about by their very special chemistry and I believe that the format of the group is very unlikely to change in the years to come. I fear that other *Finnegans Wake* groups would be too tame for them now, in terms of truly thinking outside the box, and any encounters with “intentionalist” readers of Joyce would no doubt be an uncomfortable experience. In teaching them, and all the groups I have done so in Bulgaria, I have discovered that there is a clear forward thinking agenda when it comes to Joyce

⁵⁹ Christine Ghaddar, “Wee FW Club SU” Facebook messenger group, 15th April 2021.

⁶⁰ Christine Ghaddar, Discord chat with the author, 20th April 2021.

studies. Obstacles exist, principally the cultural differences between Ireland and Bulgaria, which require continued explanation, and the difficulty of the texts themselves, which they are reading in their secondary language. However, as illustrated, the students often branch off into more experimental forms of study once given the chance. I now actively encourage this having seen the benefits that it reaps within their education. The students whom I have introduced within this text may have perhaps strayed too far (into the lunatic fringe, no less) for more conservative readers of Joyce. However, my personal view is that the reason they break the rules is *because* they know the rulebook, which is the opposite of saying that their ideas are misguided, nutty and just plain wrong. It is inspiring to witness how a youthful desire for liberty (academic or otherwise) manifests itself within the creation of such fascinating new approaches to interpretation and thinking about Joyce. What is more surprising, and remarkable, is that I got to see such remarkable examples of this phenomenon in a place I'd never have expected to find it. Yet, on reflection, my underestimating of Bulgaria in this regard turned out to be very ill-conceived from the very start.

Bibliography

- Fargnoli, N. A. and Gillespie, M. P. (1995), *James Joyce A to Z: the Essential Reference to the Life and Work*. Facts on File Inc, USA.
- Joyce, J. (1986), *Ulysses*. Edited by Hans Walter Gabler et. al. Vintage Books, New York.
- Finnegans Wake*. Great Britain: Faber and Faber, 1941.
- (1978) James Joyce's *The Index Manuscript. Finnegans Wake, Holograph Workbook VI. B. 46. A* Wake Newsletter Press Great Britain.

Assist. Prof. Jonathan McCreedy, PhD

mccreedy@uni-sofia.bg

Author ID (SCOPUS): 57226752789

ORCID ID: 0000-0003-2868-4216

Faculty of Classical and Modern Philology

Sofia University "St. Kliment Ohridski"

15 Tzar Osvoboditel Blvd.

Sofia 1504

Bulgaria

Гл. ас. д-р Джонатан Маккриди

mccreedy@uni-sofia.bg

Author ID (SCOPUS): 57226752789

ORCID ID: 0000-0003-2868-4216

Факултет по класически и нови филологии

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

бул. „Цар Освободител“ 15

София 1504

България

The Portrait of Amir Timur in the Biographical Work of Justin Marozzi *Tamerlane: Sword of Islam, Conqueror of the World*

Shahrizoda Sayidova

Bukhara State University (Uzbekistan)

Шахризода Саидова

Държавен университет Бухара (Узбекистан)

*Shahrizoda Sayidova. THE PORTRAIT OF AMIR TIMUR IN THE BIOGRAPHICAL
WORK OF JUSTIN MAROZZI TAMERLANE: SWORD OF ISLAM, CONQUEROR OF
THE WORLD*

<https://doi.org/10.60055/phl.2024.46.57-65>

Abstract. This paper discusses portraying of Amir Temur in Justin Marozzi’s book *Tamerlane: Sword of Islam, Conqueror of the World*. In this paper, our analyses aim to assist readers or researchers interested in understanding the character of Amir Temur, as portrayed by Justin Marozzi in his book. In this article, both qualitative and analytical methods were employed to analyze the portrayal of Amir Temur. This book is a detailed biography of the historical figure Tamerlane (Timur), who was a prominent Central Asian conqueror in the late 14th century. The book details Tamerlane’s military strategies and campaigns, highlighting his tactical genius and the vast territories he conquered, including parts of Persia, India, and Russia. Marozzi discusses Tamerlane’s influence on the regions he ruled, including his contributions to art and architecture, and how his legacy shaped subsequent empires. The book is written in an engaging narrative style, making it accessible to both general readers and those with a keen interest in history. Marozzi combines academic rigor with storytelling to bring Tamerlane’s life to life. Tamerlane’s selection as a main hero in literature stems from his multifaceted character, historical significance, and the rich thematic possibilities his life presents for exploration in various narrative forms. *Tamerlane: Sword of Islam, Conqueror of the World* offers a comprehensive and nuanced portrait of one of history’s most fascinating figures, making it a valuable resource for anyone interested in medieval history, military strategy, or the cultural history of Central Asia

Keywords: historical figure – Amir Temur, comprehensive portrayal, cultural contributions, military strategy, multifaceted character, historical context.

Шахризода Саидова. ПОРТРЕТЪТ НА АМИР ТИМУР В БИОГРАФИЧНАТА ТВОРБА НА ДЖЪСТИН МАРОЦИ „ТАМЕРЛАН: МЕЧЪТ НА ИСЛЯМА, ЗАВОЕВАТЕЛЯТ НА СВЕТА“.

Резюме. Тази статия обсъжда изобразяването на Амир Тимур в книгата на Джъстин Марози „Тамерлан: мечът на исляма, завоевателят на света“. В статията нашите анализи имат за цел да помогнат на читатели или изследователи, които се интересуват от разбирането на характера на Амир Тимур, както е представен от Джъстин Марози в книгата му. В тази статия бяха използвани както качествени, така и аналитични методи за проучване на образа на Амир Тимур. Тази книга е подробна биография на историческата фигура Тамерлан (Тимур), който е бил виден средноазиатски завоевател в края на XIV в. Книгата описва в детайли военните стратегии и кампании на Тамерлан, подчертавайки неговия тактически гений и огромните територии, които е завладял, наред с части от Персия, Индия и Русия. Марози обсъжда влиянието на Тамерлан върху регионите, които управлява, включително неговия принос към изкуството и архитектурата и как наследството му оформя следващите империи. Книгата е написана в увлекателен наративен стил, което я прави достъпна както за обикновените читатели, така и за тези с голям интерес към историята. Марози съчетава академична строгост с разказване на истории, за да вдъхне живот на живота на Тамерлан. Изборът на Тамерлан като главен герой в литературата произтича от неговия многостранен характер, историческо значение и богатите тематични възможности, които животът му предоставя за изследване в различни наративни форми. „Тамерлан: мечът на исляма, завоевателят на света“ предлага изчерпателен и нюансиран портрет на една от най-завладяващите фигури в историята, което го прави ценен ресурс за всеки, който се интересува от средновековна история, военна стратегия или културна история на Централна Азия.

Ключови думи: историческа личност – Амир Тимур, цялостно изобразяване, културен принос, военна стратегия, многостранен характер, исторически контекст.

Research/Научно изследване

Introduction

In the world literature, many studies have been done about the life and work of great historical figures, their activities, the rich spiritual heritage they left to the future generations, and their contributions to the development of science. It is natural that a historical figure like Amir Timur, who is known to the whole world for his power and military strategy, should be the focus of attention of artistic publicists, artists, writers, poets, playwrights, artists, sculptors, musicians, pedagogues and others. The personality of Amir Timur has been studied by many researchers of the world, and his actions and activities have been analyzed and interpreted in different ways. Even today, there are many researchers who study his activity more deeply and conduct research.

As we know a biographical novel is a work of fiction that is based on the life of a real person. The author uses historical facts and events to create a story that imagines the inner thoughts, emotions, and experiences of the individual. Justin Marozzi is a biography travel writer and journalist. He travelled in Central Asia and explored history of this place. He wrote about historical events and biography of well-known historical people of Central Asia. He learns the life and legacy of the Central Asian historical figure – Amir Timur. The novel explores Tamerlane's rise to power, his military campaigns, and his enduring impact on the regions he conquered. This book includes the events from Amir Timur's birth to his death (that is from 1336 to 1405). Justin Marozzi's this work provides a detailed and engaging account of Tamerlane's life, drawing from historical sources and narratives to present a vivid portrayal of this enigmatic figure.

This article may be useful for readers who want to learn about prominent people of Central Asia and search information about them. Through this biography, readers gain insight into the complex character of Tamerlane and the far-reaching consequences of his conquests. It also examines the impact of his rule on the regions he conquered and the lasting legacy he left behind. Through detailed research and historical accounts, the book offers a comprehensive portrayal of Tamerlane as a formidable leader and his influence on Central Asia and beyond. This book serves as a valuable resource for anyone interested in the history of Central Asia, military conquests, or the enduring impact of great rulers throughout history. This paper can serve as a book recommendation and analysis of a writer's approach to the character for the readers. Furthermore, in the following context we try to analyze the image of Amir Timur from the eyes of a historian and scientist of Western literature and history.

Literature review

Amir Timur has been studied by Western historians through various lenses, including military strategy, cultural impact, and his role in the history of Central Asia. Tamerlane was a formidable figure in history, and literature often seeks to capture the essence of influential leaders. His military conquests and the vast empire he built make him a compelling subject for exploration. Many literary works use Tamerlane's story to convey moral or ethical lessons about power and ambition. The analysis of Tamerlane's accomplishments and the Timurid era has significantly gained from contributions made by scholars, historians, and authors from various nations. Prominent English authors include Beatrice Forbes Manz, Roy Stier, Justin Marozzi, Harold Lamb, Hilda Hookham, among others. The theme of great figures of the East in Western literature has been studied in the studies of F. Sulaymonov, N. Komilov, Sh. Karimov, H. Karomatov, M. Kholbekov, B. Ermatov, A. Tursunov, F. Jurakulov, H. Boltaboyev, U. Muhibova, M. Yakubov, etc. They analyzed Justin Marozzi's work named *Tamerlane: Sword of islam, conqueror of the world* as part of their research, expressed their opinions, and published their own articles on the subject.

Methods and materials

In the current article qualitative and analytical approaches were used in order to interpret the image of Amir Timur in the work of Justin Marozzi *The Sword of Islam, the Conqueror of the World*. The topic at present has been mainly researched using discourse analysis method, which involve detailed analysis of an image in context of historical documentary narrative, taking into account the author's views on the hero during historical events. Through this article, it is possible to further study the character of the historical figure Amir Timur and analyze enough information about his activities, policies, his military strategy and the empire he created in the eyes of the Justin Marozzi.

Discussion and results

In this paper our analyses can help readers or researchers who want to learn the character of Amir Timur, how Justin Marozzi described him in his book "Tamerlane: sword of islam, conqueror of the world". Now let's take a look at why Amir Timur was chosen as a main hero for writing a biographical, historical novel. Amir Timur has been the subject of various novels and works of literature, particularly in Central Asia and the wider Islamic world. Additionally, Tamerlane has appeared as a character in historical fiction and novels set in the medieval period.

Authors have often used Timur as a backdrop for stories of adventure, intrigue, and political maneuvering. The era in which he lived provide fertile ground for storytelling. In Central Asian and Persian literature, Tamerlane has also been a prominent figure in epic poems and historical narratives. These works often emphasize his military prowess, his role as a patron of the arts, and his impact on the cultural and political landscape of the region. Tamerlane's complex and often controversial legacy has made him a compelling figure for authors exploring themes of power, conquest, and the intersection of history and myth in their literary works.

The image of Sahibkiran is interpreted differently in the prose of English literature of the 20th century. Some writers write in a hostile spirit towards him, while others, on the contrary, focus on his positive aspects. In addition, some authors try to be objective and choose a middle way. In English literature, you can find works about Amir Timur, both negative and positive terms. By this time, you can find more prose works about Amir Timur than dramas. There are many works about Sahibkiran in different languages of the world: chronicles, historical novels, documentaries, scientific works, and scientific fictions (Nasrullojeva, 2024: 2)

English writers such as Hilda Hookham, Beatrice Forbes Manz, Roy Stier, Harold Lamb and Justin Marozzi have written their own documentary scientific works about Amir Timur, describing his life and activities.

Justin Marozzi, an English historian, journalist and travel writer was born in 1970. He graduated with a degree in history from Cambridge University in 1993,

received a degree in broadcast journalism from Cardiff University, and a diploma in international relations from the University of Pennsylvania, and was awarded a "Thouron" scholarship. His work dedicated to Amir Timur, titled "Tamerlane: Sword of Islam, Conqueror of the World", was written in 2004 and consists of 449 pages. According to Wikipedia, this book is a highly regarded biographical work about the Mongol conqueror Timur, and "The Sunday Telegraph" listed it as a "Book of the Year". "Booklist" described this book as "[A] fine performance of evoking the past and present of one of history's most lurid empire builders."

The book begins with a list of illustrations, maps, Timur's genealogical tree, acknowledgments, and notes on spelling and terminology. The main body of the book is divided into 12 chapters, covering the period from Amir Timur's birth to his death. Additionally, the appendices include a chronology of Timur's family and a timeline of 14th-century events in Europe. As quoted by the publisher, "Publishers Weekly" described the book as "An exceptional account of the emperor's life."

Justin Marozzi has studied Amir Temur, tracing the paths Timur took and exploring numerous cities where he waged his campaigns. As a result of his research, he authored the book "Tamerlane." One of the most remarkable features of his work is the maps he created depicting the various states in Central Asia during the Timurid era along with the routes of Timur's military campaigns. His insights into how perceptions of the Timurid era shifted during the Soviet period and following the creation of the independent Republic of Uzbekistan are also significant. This book is not a historical novel, it is considered a documentary travel book.

Justin Marozzi titled his book as *Tamerlane: Sword of Islam, conqueror of the world because* it reflects the central theme of the book, which is the life and conquests of Tamerlane who established the Timurid Empire in the 14th century. Amir Timur was a devout Muslim and saw himself as a leader of Islam, using his military prowess to spread the faith and establish a powerful Islamic empire. The title "Sword of Islam" symbolizes Tamerlane's role as a warrior and defender of the faith, highlighting his military campaigns and his efforts to unite and strengthen the Muslim world under his rule.

By choosing this title, Marozzi aims to capture the essence of Tamerlane's life and legacy, emphasizing his religious motivations and the significant impact he had on the Islamic world during his time. In this biography work, the author explores the complex and multifaceted character of Amir Timur, shedding light on his military achievements, cultural contributions, and lasting impact on the world.

Justin Marozzi considers that the most controversial of sources relating to Timur's life are the supposedly Ibn Arabshah's *Tamerlane or Timur the Great Amir*. This work by Ibn Arabshah was written in a spirit of hostility towards Timur, and Marozzi was influenced by this work, and the author cited many quotes from Ibn Arabshah's work and analyzed them.

What makes this work different from other English writers who have written about Timur is that Justin Marozzi's work is both scientific and travelogue. He not

only presents historical facts, but also describes the current appearance of the country where Timur lived during his travels, the monuments built by Timur, historical monuments reflecting the Timurid era, and the cultural heritage left by Timur, as well as information he obtained through interviews during his travels.

The book *Tamerlane, Sword of islam, conqueror of the world* includes the following:

- List of Illustrations;
- List of maps;
- Timur’s Family Tree;
- Acknowledgements;
- A note on spelling and terminology (names of places and people).

In the first chapter of the book named *Beginnings on the steppe: 1336–1370*, Justin Marozzi describes Tamerlane as follows:

– “Lord of the Fortunate Conjunctions (of the Planets, a reference to the auspicious position of the stars at his birth); Conqueror of the World; Emperor of the Age; Unconquered Lord of the Seven Climes. But one name suited him above all others; Timur, Scourge of God” (Marozzi, 2004: 2).

One of the key aspects of Marozzi’s portrayal of Amir Timur is his emphasis on the conqueror’s military prowess. Throughout the book, Marozzi vividly describes the epic battles and conquests that defined Amir Timur’s reign, highlighting his strategic genius and relentless pursuit of power. From his early campaigns in Central Asia to his conquests in Persia, India, and beyond, Marozzi paints a vivid picture of a formidable warrior who left a lasting mark on the history of the region. In addition to his military achievements, Marozzi also explores the cultural and intellectual legacy of Amir Timur. He describes the conqueror’s patronage of the arts and sciences, his promotion of trade and commerce, and his efforts to create a flourishing cultural center in Samarkand. Marozzi highlights how Amir Timur’s reign was marked by a vibrant exchange of ideas and innovations, leading to a period of cultural renaissance in Central Asia.

Furthermore, Marozzi offers a nuanced and balanced portrayal of Amir Timur as a ruler, highlighting both his ruthless tactics and his efforts to promote stability and prosperity in his empire. He delves into the complexities of Amir Timur’s character, portraying him as a complex and enigmatic figure who wielded power with a mix of brutality and sophistication. Through his detailed research and engaging narrative style, Marozzi brings to life the contradictions and complexities of this legendary conqueror.

One of the most striking aspects of Marozzi’s portrayal of Tamerlane is his ability to humanize this larger-than-life figure. While Tamerlane is often remembered for his military prowess and ruthless conquests, Marozzi goes beyond the stereotypes to reveal the man behind the legend. He explores Tamerlane’s personal motivations, his relationships with his contemporaries, and the cultural and political

context in which he operated. This approach allows readers to gain a deeper understanding of Tamerlane as a multifaceted individual rather than a one-dimensional historical person (Эрматов, 2017:184).

Moreover, Marozzi provides valuable insights into Tamerlane's impact on the Islamic world and beyond. By examining Tamerlane's religious beliefs, his treatment of conquered territories, and his interactions with other rulers, Marozzi offers a nuanced perspective on the complex intersection of religion, politics, and power during Tamerlane's era. This exploration sheds light on Tamerlane's enduring legacy and his lasting influence on the regions he conquered.

In addition to his meticulous attention to historical detail, Marozzi's writing style is engaging and accessible, making *Tamerlane: Sword of Islam, Conqueror of the World* a compelling read for both scholars and general readers. Through vivid descriptions and evocative storytelling, Marozzi brings Tamerlane's world to life, immersing readers in the tumultuous events and larger-than-life personalities of the time. The author explains Tamerlane's entering to the world history with the following definition:

“Whatever the harbingers of greatness, however tough his childhood, Timur vaulted out of obscurity, and into the official histories, in 1360 with a move which exemplified his flair for timing. It was characteristically astute and audacious” (Marozzi, 2004: 29).

In the “Acknowledgements” section of the book, J. Marozzi mentions the names of several Uzbek scholars who helped him to find a lot of information about Amir Timur during his travels around Uzbekistan and thanked them. The book cannot be called a historical novel, it is more like a scientific work and a travelogue. Because the author, while covering the life and activities of Amir Timur, also described his impressions from his travels between the cities where he lived and was born. It is difficult to call this work a work written in the spirit of goodwill towards Sahibkiran. Because it is noticeable that the author relied on literature written in a spirit of hostility towards Sahibkiran as his main references.

Marozzi also excels in his examination of the historical context in which Tamerlane operated. He explores the complex interplay between religion, politics, and power during Tamerlane's era, highlighting how these factors influenced his decisions and shaped the regions he conquered. Analysis of the author provides valuable insights into the dynamics of power in the medieval Islamic world, shedding light on Tamerlane's lasting impact on the regions he ruled. The book is meticulously researched, drawing on a wide range of primary and secondary sources, which adds to its credibility and scholarly value.

At the ending part of the book the author writes these sentences about Tamerlane and his empire:

“In the West Timur has been all but forgotten. Those who know his name perhaps remember the fire and brimstone of Marlowe’s play about a tyrant who styled himself “The Scourge and Wrath of God/The only fear and terror of the world”. But to all but a few, the greatest Islamic empire-builder in history, the man who joined Alexander the Great and Gengiz Khan in the trio of the world’s greatest conquerors, remains little more than that: a name. The city he had built so brilliantly and decorated so lovingly, once the envy of the world, lies in a neglected southern outpost of the old Soviet empire” (Marozzi, 2004: 413).

The passage suggests that Timur is not well-remembered in Western history, contrasting his prominence in other parts of the world, particularly in Islamic history. This highlights a broader theme of how certain historical figures are celebrated or overlooked depending on cultural perspectives. The mention of Christopher Marlowe’s play *Tamburlaine the Great* indicates that while Timur may be recognized in a literary context, this recognition is tied to a dramatic portrayal of tyranny rather than a nuanced understanding of his achievements. The phrase “fire and brimstone” evokes a sense of fear and violence associated with his rule, which may overshadow his contributions. The passage positions Timur alongside other renowned conquerors like Alexander the Great and Genghis Khan, suggesting that he was one of the most significant empire-builders in history. This comparison serves to elevate his status and remind readers of his historical importance. These sentences convey a sense of lament for Timur’s forgotten legacy in the West, urging readers to recognize and appreciate the complexity and significance of his contributions to history. It invites reflection on how history is remembered and who gets to be celebrated or forgotten.

Information the author wants to convey to the reader about Amir Timur is as follows:

- Chronology of Timur’s life
- Map of the territories conquered by Timur
- Photographs of buildings and miniatures associated with Timur, collected by the author during his travel
- Quotes from previous historical books dedicated to Timur’s life and activity.
- Folktales about Sahibkiran
- Analysis of the impact of Timur’s invasions on socio-political processes

Conclusion

The study of historical figures enriches our understanding of history and its relevance to contemporary life, fostering a deeper appreciation for the complexities of human experience. Analyzing the actions and decisions of historical figures can provide valuable lessons about leadership, ethics, and human behavior. Their suc-

cesses and failures can inform contemporary decision-making. I can say the book *Tamerlane: Sword of Islam, Conqueror of the World* is a compelling and nuanced analysis of one of history's most enigmatic figures.

Our analysis of this book will help to reveal understanding of Tamerlane's role in history, his personality, and his military prowess. But it is difficult to say that this book tells the true historical truth about Timur, because the book was written under the influence of literature written in a spirit of hostility towards Timur. Unlike other works about Timur, this book is enriched with a lot of data analysis and attempts to reveal the image of Timur through quotes from several authors.

Bibliography

- Эрматов, Б. С. (2017), *Амир Темур Ғарбий Европа адиблари нигоҳида*, Тошкент. .
[Ermatov, B. S. (2017), *Amir Temur Garbij Evropa adiblari nigohida*. Toshkent]
- Дадабоев, О. (2019), *Ғарб ва Шарқ адабий контекстида Амир Темур шахси талқини*, [Дис.], Тошкент. [Dadaboev, O. (2019), *Ġarb va Shark, adabii kontekstida Amir Temur shakhsi talk, ini*, [Dis.], Toshkent]
- Mamadaliyev, R. R., Inamov, O. T. (2024), "The Timurid Empire Through Western Eyes: Historical studies from France, England, and America". *Экономика и социум*, 122(7), pp. 140–144.
- Marozzi, J. (2004), *Tamerlane: Sword of Islam, Conqueror of the World*, Da Capo Press, Boston.
- Nasrulloeyvna, S. S. (2024), "Analysis of the character of Amir Temur" in Manz, B. F., *The Rise and Rule of Tamerlane*, *International Journal of Literature and Languages*, 4(10), pp. 81–85.

Shahrizoda Sayidova, PhD Student

sh.n.sayidova@buxdu.uz

ORCID ID:0000-0003-2085-0048

Foreign Languages Faculty

Department of English Literary and Translation Studies

Bukhara State University

11 Mukhammad Ikbol Str., Bukhara

Uzbekistan

Шахризода Саидова, докторант

sh.n.sayidova@buxdu.uz

ORCID ID:0000-0003-2085-0048

Факултет по чужди езици

Катедра по английска литература и превод

Държавен университет Бухара

ул. Мухамад Икбол 11, Бухара

Ўзбекистан

ЕЗЫКОЗНАНИЕ

LINGUISTICS

Говоримият арабски книжовен език в процес на изменение – основа за развиване на комуникативни умения

Христина Чобанова-Ангелова

Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (България)

Hristina Chobanova-Angelova

Sofia University “St. Kliment Ohridski” (Bulgaria)

Hristina Chobanova-Angelova. THE CHANGING SPOKEN FORM OF MODERN STANDARD ARABIC IN TAFL – A BASIS FOR DEVELOPING COMMUNICATIVE SKILLS

<https://doi.org/10.60055/phl.2024.46.69-88>

Abstract. The article reviews the current state of research on the spoken form of Modern Standard Arabic in the process of change. Based on an analysis of academic spoken discourse, the author examines the main characteristics at the phonological, morphological, syntactic and lexical levels, which build a bridge between the standard form of the language and its numerous dialects and have a serious impact on the formation of good communication skills in learners from the very beginning of their education. Forms of effective inclusion of this still not officially regulated language variety in the teaching of Arabic as a foreign language to non-native speakers are recommended.

Keywords: TAFL, Educated Spoken Arabic, communication skills

Христина Чобанова-Ангелова. ГОВОРИМИЯТ АРАБСКИ КНИЖОВЕН ЕЗИК В ПРОЦЕС НА ИЗМЕНЕНИЕ – ОСНОВА ЗА РАЗВИВАНЕ НА КОМУНИКАТИВНИ УМЕНИЯ

Резюме. Статията разглежда актуалното състояние на изследванията на устната форма на съвременния книжовен арабски език в процес на изменение. На базата на анализ на академичен устен дискурс авторът извежда основни характеристики на фонологично, морфологично, синтактично и лексикално ниво, които хвърлят мост между книжовната форма на езика и многобройните му диалекти и имат сериозно

влияние върху формирането на добри комуникативни умения у учещите от самото начало на обучението им. Препоръчват се форми на ефективно включване на тази все още официално нерегламентирана езикова разновидност в обучението по арабски на носители.

Ключови думи: Преподаване на арабски език като чужд (ПАЕЧ), разговорен арабски език на интелектуалците, комуникативни умения

Научно изследване/Research

Въведение

Процесът на стандартизация за арабския език започва през VII в. и е свързан с възхода на ранния ислям и разпространението на Корана. Стандартизацията фиксира езиковата разновидност, наричана днес класически арабски книжовен език (КАКЕ) – езикът на Корана и на ранната ислямска литература. Този стандарт допълнително се утвърждава с разработваните през VIII и XIX в. системи от правила за арабската фонетика и граматика. През своето многовековно развитие оттогава насам арабският език обаче съществува и преминава в състояние на диглосия.

Диглосията на арабския език е изключително интересен и добре проучен феномен, който се отнася до съвместното съществуване на две функционално ограничени езикови разновидности. Високата разновидност се използва в религиозни, официални, литературни и медийни контексти. Тя е еднаква за всички арабоговорящи страни и се придобива по пътя на образованието. Идеологизирането на класическата ѝ форма не позволява тя да търпи развитие. Съвременната форма на книжовния арабски език се развива, макар и бавно, по линията на словотворчество, адаптиране на заемки и терминообразуване и стилово опростяване под влияние на технологичния напредък, развитието на науките и глобализацията, както и поради все по-честото и неконтролируемо проникване на диалектите във функционалните сфери на високата езикова разновидност.

Диалектите или ниската разновидност на арабския език, безписмени ежедневни разговорни езици, от друга страна, се развиват спонтанно и с различна динамика във всички територии и епохи от еволюцията на арабоезичния ареал. С развитието на интернет и мрежите за социална комуникация те все по-широко проникват в редица официални контексти, формални и неформални, включително писмени. Това поставя предизвикателства пред консервативността и „неприкосновеността“ на промените в съвременния арабски книжовен език (САКЕ), който продължава да бъде дълбоко свързан с религиозния контекст.

Диглосията е важна част от арабската култура и идентичност. Въпреки някои частични езикови реформи, наблюдавани в Ливан и Египет, и опити за

популяризиране на книжовния език, диалектите продължават да бъдат предпочитани в ежедневието. В устното общуване се наблюдава все по-чувствителен разрыв между тяхната употреба и тази на САКЕ, особено сред младежите.

На този фон основният проблем в ПАЕЧ се състои в това как и кои варианти на арабския език да преподава една академична учебна програма, така че да изпълнява зададените си цели, без да се разминава с потребностите и очакванията на учещите. В учебните програми в неарабоговоряща езикова среда учещият традиционно придобива стандартната книжовна разновидност на езика и само най-базисни познания за един или повече негови диалекти. Така, дори и виртуозно овладял САКЕ, той е поставен пред изпитанието от сблъсък с действителни езикови комуникативни ситуации, на които не би бил подготвен да реагира езиково адекватно. Как да намерим оптималния диглосен комуникативен подход към преподаването на арабския, който да развива комуникативните умения на учещите по подобие на тези на образованите носители на езика?

Един от възможните отговори е: като открием, изследваме, анализираме и ефективно включим в обучението разговорната разновидност на езика, която използват в общуването си образованите носители на арабския.

Основна теза на автора е, че образованият носител на езика владее еднакво силно придобития по рождение диалект и книжовната форма на арабския език, овладяна в процеса на образование. Той умело превключва кодовете между езиковите варианти съобразно целта на изказването си и постигането на желанния ефект върху аудиторията. Изследването се провежда при предварителната хипотеза, че устойчивите системни форми на промяна в говоримата форма на съвременния книжовен арабски език забележимо се умножават с течение на времето, тъй като съвременният арабски книжовен език (САКЕ) претърпява промени под влиянието на местните диалекти и социалните процеси. Това създава необходимост от нови подходи при преподаването му като чужд език. Ако на изучаващия езика се помогне да достигне до междуарабския устен вариант, на който общуват образованите носители на езика, той би повишил уменията си за устна комуникация, преди да е овладял във висока степен конкретен диалект, което е трудно постижимо в извънарабска езикова среда.

Целта на настоящото изследване е да обобщи основни характеристики на устната форма на САКЕ на фонологично, морфологично, синтактично и лексикално ниво, които показват процес на изменение и развитие по посока облекчаване на форми и структури и доближаване до говоримите диалекти. За тази цел авторът проследява актуалното състояние на изследванията на разговорния език на образованите носители и прави собствен анализ на емпиричен материал от академичен устен дискурс, при който се открояват неразгледани досега характеристики на процеса на езиково развитие. Авторът предлага ефективно включване на тази своеобразна „хибридна“ говорима

форма на езика като база за развиване на добри комуникативни умения от самото начало на обучението по арабски и разглежда възможни аудиторни и извън аудиторни дейности за развиването ѝ от учещите в процеса на овладяването им на арабски език като чужд.

Изследването е насочено основно към специалистите по преподаване на арабски език като чужд и към изучаващите го в неарабска езикова среда. Резултатите от него представляват интерес и като база за сравнение при бъдещи изследвания на разговорния САКЕ в процес на развитие.

Приложението на резултатите би оптимизирало методите на преподаване на арабски език като чужд във всяка една академична учебна програма, без значение от нейните цели и приоритети. То само би допринесло за повишаване на езиковите устно комуникативни умения на възпитаниците на тази програма и би ги направило конкурентоспособни в реална арабска езикова среда.

Методология и методика

Обект на езиков анализ в настоящото изследване е транскрибираният от автора текст на пет и половина часа академичен монологичен и диалогичен дискурс от четвъртия ден на втората Есенна школа на Института за арабския свят в Париж на тема „Изкуственият интелект и ПАЕЧ“ (<https://www.youtube.com/watch?v=EHddi2lhBkE&t=21880s>, последно достъпен на 28.11.2024 г.).

Използвана е методология на описание и анализ на актуалното състояние на научни изследвания и комплексна методология на описание и съпоставителен анализ на компоненти на устен академичен „интерарабски“ дискурс, синтез и обобщение на системните форми на този разговорен език.

Основно изложение

История на изследванията – 60-те, 70-те и 80-те години на ХХ в.

Христоматийната диглосна теория на Чарлз Фъргюсън (1959) за арабския език поставя началото на изследванията върху езиковите разновидности, чрез които той реално функционира в арабоезичните общества.

Сред публикациите, приноси за открояването и изследването на тези разновидности, са „Стилова вариативност в говоримия арабски език“ на Хаим Бланк (1960), „Лингвистичен анализ на египетския радиоарабски“ на Ричард Харел (1960), „Разговорният арабски език“ на Терънс Мичъл (1962), „Нивата на съвременния арабски език в Египет“ на Мухаммад ас-Саид Бадауи (1973), „Говоримият арабски език на образованите в Египет и Леванта със специални бележки по причастните и времеви форми“ (1978) и „Що е това говорим арабски на образованите?“ (1986) на Терънс Мичъл, „Говоримият арабски език на образованите в Египет и Леванта: критически преглед на диглосията и свърза-

ните с нея концепции“ на Ел-Хасан (1977) и „Арабският език на образованите и арабският езиков континуум“ на Майзалис (1980).

С развитието на теорията за езиковата вариация през 70-те години изследователите на езика въвеждат все повече страти към Фъргюсъновата двуполносна парадигма. Отчита се многопластовостта на самия книжовен език, представен от класическия арабски книжовен език с неговата многовековна писмена традиция, като език на Корана и ранната литература, и съвременния арабски книжовен език, наричан още „неокласически“, „модерен“, „съвременен стандартен“, който особено чувствително се разподобява от класическия в областта на синтаксиса и лексиката. Това е езикът на съвременната литература, журналистиката, пресата и официалната публична реч, чиято социална база се разширява с различни темпове за отделните арабски страни с развитието на образователната политика. Терънс Мичъл обобщава тези две форми на езика с термина „писмен арабски език“ (Мичъл, 1962). Бадауи (1973) ги нарича съответно *fuṣḥā l-‘aṣr* – *съвременен книжовен език*, и *fuṣḥā t-turāṭ* – *книжовен език на класическото наследство*, като по този начин откроява тези два варианта сред общо пет други.

От 90-те години насам се засилва тенденцията към стратифициране на арабския език и излизане от диглосната парадигма на Фъргюсън. В своята книга „Съвременният арабски език: структури, функции и вариативности“ Клайв Хоулс (1995, 2005) илюстрира модела на Бадауи чрез системата на Халидей (1985), при която регистърът като ситуативно обусловена форма на езика, която съдържа еднакво средства от писмения език и устната реч, се определя от триадата „област на дискурса“ (field of discourse), „тоналност на дискурса“ (tenor of discourse) и „модус на дискурса“ (mode of discourse). При тази интерпретация на модела за разглежданите два варианта на езика параметрите са следните: областта на дискурса за *fuṣḥā t-turāṭ* обхваща исляма, класическата арабска литература и културната история. Тоналността, т.е. начинът на изпълнение, тук е ритуализирана, високо формална. Модусът на дискурса е писмен, предварително подготвен, произнасян монолог или четене на глас. За *fuṣḥā l-‘aṣr* областта на дискурса включва извънрелигиозните тематично сериозни материи например различните научни области, право, политика, новинарски бюлетени в медиите. Тоналността на дискурса за *fuṣḥā l-‘aṣr* е формална, а модусът – писмена форма или четене на глас (Хоулс, 1995: 282).

В търсене на формирането на автентичен език у учещите от 90-те години насам нарастващ брой академични програми започват да се обръщат към интегрирания модел на преподаване. Той подхожда към арабския език като към комплексно цяло. Като започват от книжовния стандарт или от един или повече диалекти и постепенно допълват изучаваните типове езиков изказ и адекватните за тях културни контексти, учещите преследват като крайна цел постигането на автентичен език, който наподобява езика на образованите носители на арабския.

Авторът на първия интегриран модел на преподаване на арабски език като чужд, Мунзир Юнис, е убеден, че още от самото начало на обучението

„...третирането на арабския като една комуникативна система, притежаваща разговорна страна, писмена страна и обща за двете сърцевина, е не само точно отразяване на социолингвистичните реалности на езика, но и педагогически по-ефективно“ (Юнис, 2006, 164).

Устноразговорната разновидност на САКЕ, анализирана от руския арабист Владимир Шагал (1987), е социално базирана върху арабозичната интелигенция. Въпреки функционално ограниченото си разпространение, този вариант представлява интерес за преподаването на арабски на чужденци.

Със своята нормативна основа и липса на спонтанност говоримият книжовен арабски не е естествен избор за носителите на диалект в ежедневната или формалната комуникация. Въпреки това тази негова форма е предпочитана за публични жанрове, като лекции, монолози и академични беседи, където тематиката изисква специализирана лексика. Стандартизирането на речта в тези случаи често е въпрос на социален престиж. Носители по рождение на устния книжовен език няма, но образованите араби го придобиват и използват ефективно.

Когато говорещият преминава от четене на текст към спонтанно излагане на идеи, той най-често превключва към по-нисък езиков регистър. Тези кодови превключвания и заемки между високия и ниския регистър създават разговорния арабски език на образованите носители.

Като изследват устната разновидност на съвременния книжовен арабски, Рим Басиюни (2006) и Зейнаб Таха (2007–2008) единодушно отнасят активната роля в това превключване към говорещия – той е този, който взема решение.

Границата между устния вариант на САКЕ и този следващ страт понякога е доста трудно доловима. В лингвонимията на арабския го наричат най-често:

- „език на образованите“ – “Educated Spoken Arabic” – *lugat al-muta‘llimīn, lugat al-muṭaqqafīn* (Терънс Мичъл)
- „диалект на образованите“ – ‘*āmmiyyat al-muṭaqqafīn* (Ес-Саид Бадауи)
- „среден език“ – *al-luga al-’ustā, al-luga al-mutawassitā* “Formal Spoken Arabic” (Карин Райдинг, която през 1993 г. издава учебник с такова заглавие¹)

¹ Formal Spoken Arabic (FSA 1 & 2):

1993, Ryding, K. C., Zainack, A. Formal Spoken Arabic. Fast Course. Georgetown University Press. Washington, D.C.

2005, Ryding K. C. and Mehall, D. J. Formal Spoken Arabic Basic Course with MP3 files, 2nd ed. Georgetown University Press. Washington, D.C.

- „трети език“ – *al-luga at-tālīṭa* (Мунзир Юнес, който от 1995 г. насам издава, доразработва и преиздава учебниковата серия от три части “*Arabiyyat al-Naas*”²).

В действителност много малко изследвания третират самата говорима форма на САКЕ. Бадауи (1995) изследва текстове на телевизионни реклами. Басиони (2006) анализира текстове на политически речи. Според двамата превключването на кодовете се дължи на смяна на ролята, когато говорещият иска да доведе посланието до аудиторията си по най-убедителен начин.

Екип изследователи от Университета в Лийдс под ръководството на Терънс Мичъл лансира концепцията за „езика на образованите“ като уникален „хибриден“ език, който съчетава прецизността и богатството на книжовния език с емоционално и културно сближаване с диалектите и го изследва в серия от публикации. На базата на речеви модели в официални срещи, лекции, интервюта и ежедневни разговори се анализира как образованите арабоговорещи хора използват езика в ежедневието. В зависимост от аудиторията и от темата те адаптират езика си ситуативно и в различни контексти между формалния САКЕ, чрез който се поддържа висок дискурсен регистър, и разговорните диалектни арабски езици, чиито елементи внасят неформалност и плавност в комуникацията.

Майзалис може би е първият, който поставя проблема как говоримият вариант на САКЕ да бъде разграничаван от „езика на образованите“. Той предлага редица параметри за открояване, сред които по-интересни са синтактичните и морфологичните. Устният вариант на САКЕ запазва окончателността за падежи при именното склонение и наклонения при сегашното време на глагола, докато „езикът на образованите“ не съблюдава тези синтактични характеристики на книжовния език, наричани в арабските граматика с термина *i‘rāb*. Говоримият книжовен арабски, или, както го наричат някои преподаватели в Египет – *faṣīḥ/faṣīḥa*, за да го разграничат от класическия арабски книжовен език *fuṣḥā*, запазва съгласуването по двойствено число при глаголите, никога не използва негативните префикси *miš/miṣ* за именно отрицание и прибъгва към конструкцията *lam* + усечен имперфект за отрицание на минало време на глагола и реализира /q/ според описанието ѝ и като беззвучен увуларен

² 1995, Munther A. Younes. *Elementary Arabic. An Integrated Approach*. Yale University Press. New Haven and London.

2006, Munther Younes. *Living Arabic A Comprehensive Introductory Course*. Language Resource Center. Cornell University.

2014, Munther Younes, Makda Weatherspoon, Maha Saliba Foster. ‘*Arabiyyat al-Naas Part One: An Introductory Course in Arabic*. Routledge.

2014, Munther Younes, Hanada Al-Masri ‘*Arabiyyat El Naas Part Two: An Intermediate Course in Arabic*. Routledge.

2014, Munther Younes, Yomna Chami ‘*Arabiyyat El Naas Part Three: An Advanced Course in Arabic*. Routledge.

експлозивен консонант. Майзалис, разбира се, признава проблематичния характер на така описаните нива на езика и отбелязва, че всеки един устен текст „съдържа неизброимо множество вариращи характеристики и заемки между различните разновидности“ (Майзалис, 1980).

Езиковата ситуация в арабския свят поставя въпроси относно преподаването на съвременния арабски език като чужд. Как да се поднесе арабският езиков континуум така, че учещите да придобият компетентност, отразяваща уменията на образованите араби? Кой говорим вариант е най-подходящ за създаване на креативна и реалистична употреба на езика във формални и полуформални ситуации?

Освен писмения вариант на САКЕ, който също търпи, макар и бавно, промени в различните арабски страни, е важно в обучението да се включи и променливият говорим вариант, който помага за адекватно реагиране в различни ситуации. Възможно решение е използването на „третия език“ – смес от литературния арабски и местните диалекти, която е функционално свързана с писмения език и служи като междудиалектен посредник.

Изследванията на превключването на кодовете между книжовния и диалектните регистри се провеждат най-вече на базата на езика на масмедияте, съвременната художествена литература и „устната“ проза, но малко от тях описват споделяните форми, относително общи за различните арабски (градски) диалекти на ниво морфология, лексика и синтаксис. Таха акцентира върху необходимостта да се изследват случаите на превключване на кодове не само от матрицата на книжовния арабски към диалектните регистри, но тези, които се наблюдават в монологичната и диалогичната реч на разговорния език на образованите араби с неравномерни превключвания към книжовния регистър (Таха, 2007–2008: 105). В подкрепа на това авторът на настоящия текст призовава такива изследвания да се провеждат периодично през годините, за да се проследяват процесите на развитие на реформиращия се смесен вариант на говоримия арабски книжовен език.

Юнис анализира процента споделяна лексика между САКЕ и „третия език“ в трите части на учебниковата си серия и достига до извода, че по-голямата част от лексиката (81–92%) се споделя от двата езикови варианта през целия обучителен период – от начинаещо до напреднало ниво. С напредването на нивата различаването между лексиката на двата варианта става все по-маловажно (Юнис, 2015: 38–39).

Езикови характеристики на изследвания устен академичен дискурс

Четиримата лектори са широко известни преподаватели и консултанти по преподаване на арабски като чужд. Трима от тях са от Сирия, един – от Египет. В обсъжданията след лекциите преобладават изказвания на лица от

египетски произход. Всеки от говорещите подхожда към превключването на кодове според собствения си избор. Следвайки Хоулс (2004), превключването на код може да се случи във всеки един момент според това как говорещият иска да доведе посланието си до аудиторията. След превключването речта отново се управлява от правила, но вече от тези на новоизбрания регистър. Моментът на самото превключване е непрогнозируем, както и продължителността в новия регистър до следващото превключване.

След анализ на изследвания академичен дискурс се открояват системно повтарящите се езикови характеристики на фонетично, морфологично, синтактично и лексикално ниво, обобщени както следва.

На фонетично ниво

1. Консонантизъм

- 1.1. Беззвучната увуларна експлозивна /q/ спонтанно варира към ларингалната пауза /ʔ/, типична за диалектите на Сирия и Египет, всеки път, когато лекторът ангажира аудиторията емоционално. В текста по темата, макар и говорен, а не четен, тази фонема остава увуларна. Фонетичните характеристики на териториалния диалект са силно забележими, с възможни заемки от САКЕ в своеобразна автокорекция на говорещия: mīn ye'ūllnā/man yaqīl lanā – *кой ще ни каже*.
- 1.2. Африкатата /ǧ/ се реализира почти без изключения като /ʒ/ или /g/, съответно според правилата на двата териториални диалекта
 - en-nu'ṭa l-aḥīra... ṭāret min zīhni... – *Последната точка ми излезе от ума...* (ег.)
 - tiḏi ba'ad šuwey – *Ще дойде след малко...* (сир.)
 - tīgi ba'de šuweyu – *Ще дойде след малко...* (ег.)
- 1.3. Ларингалната пауза /ʔ/ изцяло се асимилира в начална позиция; отчетливо се запазва в междинна позиция, без присъщото на диалектите дифтонгизиране, и отпада във финална позиция вследствие на отпадането на падежната флексия. Това преобладаващо се наблюдава в дискурса на сирийските лектори, докато египетските говорещи се ръководят изцяло от диалектните правила за непроизнасянето на ларингалната пауза във всички позиции.
- 1.4. Интерденталните /t/ и /d/ варират към преобладаващите спонтанни диалектни замени съответно със /s/, /z/ и /t/, /d/ или пък също толкова спонтанно се реализират в книжовния си вариант. В своеобразна автокорекция се наблюдават употреби като et-tāni (диал.)/et-tāni (книж.) – *втория*, непосредствено едни след други.
- 1.5. Дифтонгите се заместват преобладаващо от съответните дълги гласни: /aw/ > /ō/ и /ay/ > /ē/. Има и спонтанна тенденция към запазването им.

2. Вокализъм и наблюдавани спонтанни и позиционни фонетични промени
- 2.1. Съкращаването на дължината на гласната /ī/ от първоличната местоименна флексия еднородно се отнася от изследователите на арабските диалекти към набора от характеристики, общи за диалектите и разграничаващи ги от книжовния език. Съкращава се дължината на гласната /ī/ и от nisbah-окончанието -ī, най-вече в междусловно свързване.
 - 2.2. Продължителните пасажи на четене на лекцията на книжовен арабски, които продължават и до 30 минути в изследвания дискурс, демонстрират прецизно спазване на правилата за паузална форма при четене. Дори и тук обаче се наблюдават и случаи на елизия и епентеза според нормите на регионалната диалектна фонетика (лекторът е от Сирия) и спонтанно разделяне на две съгласни пред пауза със свърхбеглия звук *шва*: el-faṣḥl – *курсът*, ata‘aḏḏībət ktīr – *измъчих се много*, iḥtarət an yakūn laḥn ‘arabi – *избрах да бъде арабска мелодия*, или пък струпване на три съгласни в средата на думата и при свързване в изречението: ma fik tāṣṭri kəll šī – *не можеш да купиш всичко*.
 - 2.3. Принадлежността към ж.р. при съществителните и прилагателните имена се маркира с /e/, когато предходната съгласна не е постпалатална, веларна/поствеларна, увуларна, фарингална/фарингализирана или глотална: lamma ana u‘ṭīha kelme aw ‘ibāra aw žumle – *когато ѝ задавам дума, фраза или изречение*.
3. Променливи, наблюдавани на ниво междусловно свързване
- 3.1. Рядко се наблюдава разпространената в диалектите тенденция към редукция на вокала /a/ от съюза wa и до пълното ѝ асимилиране в /w/.
 - 3.2. Честа е диалектната редукция на предлозите ‘alā – *върху, относно*, и min – *от*, с елизия до вариантите им ‘ā-/‘a- и mn/m-.
 - 3.3. Неударена кратка /i/ от първа сричка почти винаги отпада.
 - 3.4. Предлогът li- – *на*, се реализира в диалектния вариант əl: əli, əlak – *на мен, на теб* (сир.).
 - 3.5. Пред пауза се запазват типове срички, които не присъстват във фонетиката на книжовния арабски, но са силно разпространени и много разнообразни във всички диалекти, от тип Cг:С и ССг:, ССг:С:.

sayatawalla l-mudarrisūn waḏīfateyn – *Преподавателите ще изпълняват по две функции*

‘unṣurān ḏarūriyyān – *два необходими елемента*

atruk laki l-kalām – *давам ти думата*

tasta‘milīn/tasta‘milūn – *ти (ж.р.) използваш/вие използвате*

Като се има предвид, че и сирийският, и египетският са диалекти от градски тип, запазването на /n/ в окончанието на тези глаголни форми очевидно говори за придържане към нормите на САКЕ.

‘a **blādna** l-ḥelwa – *към нашата хубава страна*

Преобладаващото отпадане на кратките гласни от именните и глаголните окончания в изследвания устен вариант на САКЕ видимо се влияе от пълното отпадане на ’i‘gāb в диалектите. Именно това довежда до поддържане и на срички, присъщи като вид само на диалектите. Ако фонетичните правила на диалекта налагат поява на свързваща кратка гласна, тя се подчинява на правилата на вокалната хармония и много рядко съответства на падежната флексия от САКЕ. Това се наблюдава в изцяло преобладаващия -i- преглас в египетската устна реч.

На морфосинтактично ниво

1. Реализиране на ’i‘gāb

В изследвания академичен дискурс реализирането на финалните кратки гласни варира както при глагола, така и при името.

В ролята си на лектори с предварително съставен в съзнанието им книжовен план на изложение, някои от говорещите предпочитат паузалната форма при свързването на думите в изречението. При изпълненията се редуват правилни и неправилни (от гледна точка на склонението на името и глаголното наклонение в САКЕ) окончания, които свързват вътрешно словосъчетанията:

mā afhamuhu bi-z-zaka el-iṣṭinā‘i – *онова, което разбирам под изкуствен интелект*

hāḍa mabda’iyyuan *това – принципно*

awwalan – *първо*

huwa aḡṭaruhum ‘ilmen – *той знае най-добре от всички*

2. Формо- и словообразуване при глаголите от изследвания дискурс

В изследвания дискурс не се наблюдават форми за двойствено число както при глагола, така и при местоименията. Не се наблюдават и форми за множествено число женски род, макар че всички лектори, както и по-голямата част от аудиторията, са дами. Значенията им се поемат от формите за м.р., мн.ч.

Спрежението на глаголите преобладаващо следва диалектните правила с отпадане на -n след дълга гласна и съкращаване на дължината на гласните в окончанието, със спонтанни превключвания към книжовната форма.

В изследвания академичен дискурс не се наблюдава нито една форма на страдателен залог. Значенията на страдателност се изразяват чрез конструк-

ции *tamma/yaṭimmi* – *извършва се + отглаголно съществително*. За изразяване на рефлексивни значения се използват моделите за разширена глаголна основа от седми и осми тип или собствено диалектни модели: *itfa'al/itfā'al/itfa'al* (в египетския дискурс).

ana mabsūṭa gidḍan ennuḥ fīḥ as'ila ketīra w ḥatit'al tāni ba'd ed-duhr ... ya'ni ba'd ed-duhr ḥanšūf kamān amsila bitikammil el amsila illi idditha zamīlati min šuweyuḥa – *Аз съм много доволна, че има много въпроси и ще се зададат още много следобед, значи, следобед също така ще имаме въпроси, които ще допълнят въпросите, поставени преди малко от моята колега.*

Вътрешното разпределение на гласните при спрежението на глаголите с разширена основа в изследвания дискурс клони към диалектните модели на спрежение: *afakkar* (сир., ег.) вместо книжовната форма *ufakkir-u* – *мисля, разсъждавам*.

Моделът *'af'al*-а, който като цяло отпада от системата на глаголното словообразуване в САД, тук се реализира вариативно. При най-честотните глаголи, които имат своята диалектна алтернатива, заемките са по посока книжовния език: *uḡīd* – *искам*, *yu'ṭīni* – *той ми дава*, с непредсказуеми превключвания към диалектния регистър, за които съдим по промяната на гласни в префиксите за спрежение: *a'ṭīḥ* – *аз му давам*, *na'ṭīḥ* – *ние му даваме*.

Неправилните глаголи с първа коренна /w/ по-скоро съблюдают диалектните норми на спрежение, ако текстът се говори, а не се чете: *tūṣaf* – *ти описваш*, *nūṣal* – *ние пристигаме*.

Глаголните форми с трета коренна консонанта /y/ и /w/ в изследвания дискурс невинаги се сливат в един тип на глаголно спрежение, както се наблюдава това в диалектите: *da'ā/da'ēt* – *каня*, *banā/banēt* – *строя*, *laqā/laqēt* – *намирам*. Наблюдава се превключване към книжовния код на езика: *da'ā/da'awt* – *каня*.

При спрежението на глаголите с еднаква втора и трета коренна съгласна обаче се наблюдават типичните за диалектите трансформации по аналогия със спрежението на глаголите със слаба трета коренна консонанта: *ḥaṭṭ* – *ḥaṭṭēt* – *слагам*, *ḥabb* – *ḥabbēt* – *обичам*.

Много рядко се наблюдава употреба на диалектния префикс *bi- /mi-* пред формите за сегашно време³. В дискурса на сирийския лектор той преобладаващо се среща във формите за 1 л., ед. и мн.ч.: *minkammil* – *довършваме*, *ta'am-b-a'mal* – *не правя*, *fīḥ əṣya tuzbuṭ w fīḥ əṣya ma b-tuzbuṭ* – *има неща, които стават, а има и такива, които не стават*.

³ В градските диалекти на арабския този префикс изразява продължителност и честотност на действието и не се използва само ако пред глагола в сегашно време стои модална дума или префикс за бъдеще време.

Частицата за образуване на бъдеще време също варира – книжовната са-присъства, но по-често заемките са по посока на диалектните *rāḥ* и *ḥā*:-

rāḥ yaḥdu imtiḥānāt – *ще вземат изпити*

rāḥ tdall mawzūde – *ще продължи да съществува*

*w ba'dēn ballašt afakkir ennuh okey saataḥaddaṭu 'an eḍ-dā'iqa l-adabi-
yu'a* – *и после започнах да разсъждавам: добре, ще говоря за вкуса към
литературата.*

3. Морфосинтактични характеристики в системата на името

Двойственото число се запазва при името, като в изследвания дискурс окон-чанието варира между книжовните *-ān* и *-aun* с пълно отпадане на крайната протетична гласна *-i* и с преобладаващо заемане под влиянието на диалекта на второто от двете окончания. Съгласуването в именната и в глаголната синтагма е преобладаващо диалектно – по множественост, но се влияе и от признака оду-шевеност/неодушевеност, водещ при съгласуването в книжовния език:

ḥa'ul kelmetēn keda ḥelwīn 'an ez-zaka l-iṣṭinā'i – *ще кажа няколко мили
думи за изкуствения интелект*

ChatGPT wa Claude wa Gemini min Google illi hiya binesammīha... ya'ni...

LLMs hiya anẓima lugawiyya alletī ta'mal... hiya anẓima lugawiyya ta'mal

'ala usus iḥṣā'iyya yatimm tadrībha kamā aḥbarna ams ba'd el-mutaḥaddisīn...

– *ChatGPT, Claude и Gemini на Google, които ние наричаме... хм... LLMs,
са езикови системи, които действат... те са езикови системи, действащи
върху статистически бази и които биват обучавани, както говориха
вчера някои от лекторите...*

Числителните имена звучат според фонетичните правила на съответния диалект. Съгласуването им в номералното словосъчетание е повлияно от ди-алектния синтаксис с липсата на *'i'gāb* и с известно вариране между книжов-ното и диалектно съгласуване:

fi 'āmi elfeyn w tmānāṣ – *през две хиляди и осемнадесета година*

liannuh kān fih itneyn – *защото имаше двама души*

seba' talaf⁴ – *седем хиляди*

w nuṣṣ – *и половина*

seb'īn elf kalme – *седемдесет хиляди думи.*

⁴ Като рефлекс от съгласуването в книжовната форма на езика суфиксът *-t*, исторически марки-рал ж.р. в класическата номерална синтагма, се аглутинира като префикс към формите за мно-жествено число, образувани по модела (*'*)af'āl. В изследвания дискурс се наблюдава и вариране към класическото съгласуване на числително и изброяемо: *sit talaf mudḥal lugawī* – *sitta ālaf kalima* – *шест хиляди въведени езикови единици* – *шест хиляди думи.*

4. Морфосинтактични характеристики при местоименията

В изследвания дискурс се наблюдава засилена употреба на свободни лични местоимения, съгласно нормите на диалектния синтаксис.

При слетите местоимения преобладават заемките от диалектния регистър с разграничаването по род при второто лице за сметка на опозицията a/i(е): kitābak/kitābek – *твоята (м.р.)/твоята (ж.р.) книга*.

Срещаните в изследвания дискурс показателни местоимения за близост са представени от трите разпространени в съответния диалект форми: *този/тази/тези*⁵:

hāda/hāzihi (hay)/hādōl (сир.)

da/di/dol (ег.).

При функционирането им като съгласувано определение е възможна и диалектната постпозиция спрямо определяемото име:

et-taḥbīq hada (сир.) – *това приложение*, et-taḥbīqāt diya (ег.) – *тези приложения*

hadōl l-itnēn biḥibbu ktīr innuh ya‘ṭiki l-‘ibāra wa šarḥ lil-‘ibāra – *тези две (приложения) много обичат да (ти) дават и изрази, и негово обяснение*.

Относителните местоимения преобладаващо са представени от (i)lli, със заемки от парадигмата в книжовния им език⁶. Прави впечатление навлизането на употреба на относително местоимение към неопределено име от главното изречение, което противоречи на нормата от книжовния език. Изборът е спонтанен – alladī/allatī стандартизират фразата, но веднага след такава употреба е възможна диалектна заемка:

fawāḥida min aṭ- ṭuruq alleti fina nastahdim fiḥā adawāt ez-zaka eṣ- ṣan‘i al-ḥāliyya hiya fi tawlīd ‘bārāt mušābiha – *Един от начините, по които използваме настоящите приложения на изкуствения интелект, е генерирането на подобни изрази*.

5. Споделена лексика, наблюдавана в изследвания дискурс

Както вече беше посочено, арабските диалекти споделят помежду си и с книжовния език голям обем лексика⁷. В изследвания академичен дискурс това

⁵ Книжовната парадигма на показателните местоимения за близост и отдалеченост се състои от 12 думи за мъжки и женски род, единствено, двойствено и множествено число, като включва и две форми на падежно склонение.

⁶ В книжовния език тя съдържа 8/10 думи.

⁷ Вж. по-горе (Юнис, 2015: 38–39).

се наблюдава най-вече при наречия, съюзи, предлози, както и при най-разпространените в ежедневието глаголи.

Наречията са честотно силно застъпени в говоримия вариант на езика. Прави впечатление, че лекторите се стремят да използват интердиалектната споделена лексика, като не изключват чуждоезиковите заемки, но избягват чисто локалните варианти: l-uḡm – *днес*, imbāreḥ – *вчера*, bukra – *утре*, lessa – *все още*, leysa ba'd – *все още не*, min šuweyu – *преди малко*, zaman – *отдавна*, šuwey – *малко*, žuwwa/guwwa – *вътре*, barra – *вън*, kamān/barḡu – *също*, kwayyis, māši, bas, kaza – *няколко/така*, keda – *така*, donk – *donc* (фр.) *така*, и *така*, sawa – *заедно*, olredi – *already* (англ.) *вече*⁸.

Същото се отнася и до системата от интердиалектни предлози и съюзи:

imma – imam – *или – или*, wayya – *с*, вече споменатите редуцирани варианти на предлозите 'alā – *върху*, *относно* и min – *от*⁹.

Несъвпаденията в системите от наречия, предлози и съюзи очевидно не препятстват взаимното разбиране в изследвания академичен аудиторен дискурс.

*Сред споделената междудиалектна лексика попадат глаголите: šāf – виждам, la'a – намирам, dawwar 'an – търся, 'idir – мога, ḥaṭṭ – слагам, stanna – чакам, причастието fakir – помня, спомням си, служебните думи за принадлежност bitā' (ег.)/taba' (сир.): et-telefon taba'i – *моят телефон*; въпросителните местоимения mīn – *кой*, ēh (ег.)/šū (сир.) – *какво*, утвърдителната частица ēh (ег.)/āh (сир.) – *да*, ḥāga (ег.)/šī/eu šī (сир.) – *нещо*, и др.*

В спонтанните отклонения към диалекта се наблюдават и много от паразитните думички, пълнежите, присъщи на този регистър на речта:

ya'ni – *значи*, hm, mā 'aleynā – *няма нищо*, *карай да върви*, māši – *добре (съгласие)*, akīd – *със сигурност*, и др.: zauyma ana barḡu 'ult **ya'ni** min šuweyu – *както и аз, значи, казах преди малко*.

6. Наблюдавани синтактични характеристики в процес на развитие

В изследвания обем от образован устен арабски език се наблюдава ясна синтактична вариация по редица направления.

Глаголът leysa се употребява като заемка от книжовния език за отрицание в именното изречение без съблюдаване на винителния падеж на сказуемото в него:

⁸ Нито един арабски диалект не използва класическата форма за изразяване на граматическото значение „глаголното действие/състояние вече се е състояло“. САКЕ продължава да я използва и това премахва необходимостта от възникване на наречие със значение *вече* в книжовния език.

⁹ Вж. по-горе 3.2.

yatimm tadrībha ‘la anzīma iḥṣā’iyya leysat qā’ima ‘ala nuṣūṣ adabīyya – *те се разработват върху статистически системи, които не се основават върху литературни текстове*
ana iktaṣaft anna adaa hazīhi l-adawāt leysa daqīq – *открих, че изпълнението на тези приложения не е точно.*

Наблюдават се чести заемки от книжовния регистър на частиците за глаголно отрицание lam и lan без съблюдаване на i‘rāb:

lan takūn murḍīyya tamāman wa sanara ba‘d el-amsila – *няма да бъдат съвсем удовлетворителни и ще видим някои примери (за това).*

Връзката между главното и подчиненото допълнително изречение остава почти изцяло безсъюзна:

mumkin neta‘llim – *можем да научим*

mafrūḍ nfakkir fi l-pedagogy – *би трябвало да мислим за педагогиката*

min šān ta‘rif tūṣaf ṣadīqak – *за да може (то, приложението) да опише твоя приятел.*

За да се избегне впечатлението от принизяване на регистъра с честата безсъюзна подчинителна връзка обаче, се прилага друг стил похват, споделян от книжовния език и диалектите – използват се причастията от модалните глаголи с предлог и отглаголно съществително от подчинените:

hiya qādīra ‘ala fahmi l- ‘ilāqa beyn el-mufradāt wa qādīra ‘ala stiḥrāḥ qawālib aw anmāt lugawīyya – *те могат да разберат връзката между думите и са в състояние да извличат езикови модели.*

При все това, ако в изречението е използван модален глагол–заемка от книжовния регистър, подчинителният съют ’an – *да*, се реализира без съблюдаване на правилата на i‘rāb:

yastaṭī’u an yaqrāhu ay ṭālib – *което може да прочете всеки студент.*

Условните съюзи idā – *ако*, и law – *ако*, се използват като взаимнозаменяеми без отношение към реалността или нереалността на условието¹⁰. Отговорът на условието от главното изречение губи свързаността си с условието от подчиненото изречение посредством класическата съюзна комбинация (fa)la- – *(то) асертивна частица*. Варира и темпоралната парадигма на условните изречения, като много често глаголите след условните съюзи са в сегашно, а не във форма за минало време, както е нормата на класическата темпорална

¹⁰ В усложнения книжовен синтаксис все още съществува ясно разграничаване между употребите на idā – *ако*, при реално осъществими и law – *ако*, при реално неосъществими условия.

парадигма. Съюзът *in* – *ако*, се среща често, но най-вече като съставна част от сложен съюз за отстъпление и изреченията, които го съдържат, загубват изцяло усложнената темпорална парадигма от книжовния език:

liannuh iza ana muta‘awwad aqra nuṣūṣ iḥbāriyya saata‘allam al-mufradāt al-iḥbāriyya iza ḥabbētu n-naṣṣ irfa‘ū īdkum – тъй като, ако аз съм привикнал да чета новинарски текстове, аз ще научавам новинарска лексика
ḥatta wa in kānat əd-diḡqa leysat kamā nərḡu – дори и ако прецизността не е каквато бихме желали
ḥatta wa in waṣala – дори и да е достигнал.

Списъкът на споделяните междудиалектни форми, наблюдавани дори само в изследвания обем от академичен курс, не би могъл да се изчерпи в рамките на това изследване, което цели да открие само основните линии на отграничаване от усложнените морфосинтактични форми на книжовния език тогава, когато образовани носители на арабския се ангажират в устна дискусия по определена тема.

Педагогическата страна на това изследване

Анализираните дотук характеристики на изследвания устен академичен курс го описват като своеобразен междудиалектно книжовен език, към който прибягват образованите негови носители при обсъждането на теми от високия културен регистър. Неизбежно възниква и въпросът защо всъщност проследяваме и анализираме особеностите на този говорим „трети“ език? Отговорът на автора на настоящата статия е: за да се научим да го използваме активно в обучението по арабски език като чужд и да помагаме на студентите да доближават възможностите си за устно изразяване до тези на носителите на арабския език, като използват тази своеобразна негова устна форма, намираща се в процес на развитие.

Дейности, допринасящи за преподаването на разговор през „езика на образованите“

Обучителните сценарии, които целят развиване на устна комуникативност не се опират единствено на използването на говоримия език, но и на писмени интерактивни дейности. Те съчетават колективно планиране и изпълнение, което обединява четирите умения по езика. Авторът на изследването предлага следните възможни дейности и педагогически практики за включване на устния вариант в обучението за развиване на комуникативните умения на учещите в процеса на преподаване на арабски в изцяло арабоезична аудитория:

– В транскрибиран устно произведен текст на говорим книжовен език преподавателят откроява диалектните елементи. Учещите ги обсъждат и трансформират в изцяло книжовен текст, който произнасят на глас, като съблюдают паузалните форми в края на словосъчетанията и изреченията.

– Учещите импровизират диалог във високия регистър „на образованите“ по подобна или зададена тема.

– В предварително транскрибиран от преподавателя устен текст учещите откриват и коментират в група и/или с преподавателя наблюдаваните езикови характеристики на разговорния арабски език.

– Разгръщане на групови дискусии и дебати с предварително зададени теми и роли и обсъдени фрази от разговорния език, които повишават емоционалната атмосфера на езиковите употреби.

– Моделиране на реални ситуации посредством ролеви игри и създаване на сценарий, по който да се изпълни диалог, дискусия, дебат.

– Задачи за самостоятелна подготовка на подобни сценарии с виртуален емпатичен събеседник – реален или изкуствен интелект, който поддържа бавен темп на речта и подава разнообразни варианти. Учещите преценяват полезността на продуцираните диалози и след обсъждане импровизират други подобни в аудиторията.

Предлаганите дейности не изчерпват многобройните форми на развиване на уменията за устна комуникация в чуждоезиковото обучение. Те се стремят да открият формата на реформиращия се устен съвременен книжовен език и оползотворяването ѝ в процеса на преподаване и изучаване на арабския като чужд.

Заключение

Реформирането на говоримия съвременен арабски представлява естествен процес на адаптиране на езика към изискванията на модерния свят. Този процес включва опростяване на синтаксиса, лексикална модернизация, нови образователни подходи и културни промени. Границата между говоримата форма на съвременния арабски книжовен език и наддиалектния „език на образованите“, който се влияе от различните местни териториални диалекти все повече се размива, като се формира един съвременен говорим културен език, който е по-гъвкав и динамичен и отговаря на нуждите на разнообразната и многопластова арабоезична общност в процеса на преход между традиции и модерност.

Включването на променящата се говорима форма на съвременния книжовен арабски в обучението наред с преподаването на САКЕ и съвременни диалекти е ключово за подготовка на учещите за ефективна комуникация с образованите носители и говорещите арабски език като чужд навсякъде по света. Интегрираният подход, развиването на разнообразни преподавателски

практики и разработването на учебни материали, които смесват елементи от книжовния и от диалектно-разговорните езици, помагат на учещите да се адаптират към езиковия континуум и културните контексти в арабоезичния свят и ги подготвя за реална комуникация в реални житейски ситуации.

Библиография

- Шагаль, Вл. Э. (1987), *Языковой аспект национальных процессов в арабских странах*, Наука, Москва. (Shagal, Vl. E. (1987), *Ezikoviyat aspekt na natsionalnite protsesi v arabskite strani*, Nauka, Moskva).
- Badawi, S. (2011), *Mustawayaat al-'arabiyya al-mu'aasira fi Misr (The Levels of Contemporary Arabic in Egypt)*, Daar el-salaam, Cairo.
- Bassiouney, R. (2006), *Functions of code switching in Egypt – evidence from monologues*, Brill, Leiden.
- Blanc, H. (1960), *Style Variations in Spoken Arabic: A Sample of Interdialectical Educated Conversation*, Harvard University Press, Cambridge, Mass.
- Ferguson, Ch. A. (1959), Diglossia, *WORD*, Vol. 15, No. 2, pp. 325–340.
- Harrell Richard S. (1960), “A linguistic analysis of Egyptian radio Arabic”, in Fergusson, C. A. (Ed.) *Contributions to Arabic Linguistics*, Harvard University Press, Cambridge, Mass., pp. 1–77.
- El-Hassan S. (1977), “Educated spoken Arabic in Egypt and the Levant: a critical review of diglossia and related concepts”, *Archivium Linguisticum* 8:2, pp. 112–132.
- Holes, Cl. (2005), *Modern Arabic: structures, functions, and varieties*, Georgetown.
- Younes, M. A. (2006), “Integrating the Colloquial with Fusha in the Arabic as a Foreign Language Classroom”, in Wahba, Kassem, Taha, Zeinab, England, Liz (eds.), *Handbook for Arabic Language Teaching Professionals in the 21st Century*, Laurence Erlbaum Associates, Publishers, New Jersey, London, pp. 157–166.
- Younes, M. A. (2015), *The Integrated Approach to Arabic Instruction*, Routledge, New York.
- Meiseles G. (1980), “Educated spoken Arabic and the Arabic language continuum”, *Archivium Linguisticum*, Vol. 11, No. 2, pp. 118–148.
- Mitchell T. F. (1962), *Colloquial Arabic. The living language of Egypt*, English Universities Press. London.
- Mitchell, T.F. (1978), “Educated spoken Arabic in Egypt and the Levant, with special reference to participle and tense”, *Journal of Linguistics*, Vol. 14, pp. 227–258.
- Mitchell T. F. (1986), “What is educated spoken Arabic?”, *International Journal of the Sociology of Language*, Vol. 61, pp. 7–32.
- Classics in Arabic Languages and Linguistics, Georgetown.
- Taha, Z. A. (2007-2008), “Educated Spoken Arabic: How could it help in redefining the ACTFL Guidelines?”, *Al-'Arabiyya*, Vol. 40/41, pp. 104–114.

Цитирани учебници

- Younes, M. A. (1995), *Elementary Arabic. An Integrated Approach*. Yale University Press, New Haven and London.

- Younes, M. A. (2006), *Living Arabic A Comprehensive Introductory Course*. Language Resource Center, Cornell University.
- Younes, M. A., Weatherspoon, M., Foster, M. S. (2014), *Arabiyyat al-Naas Part One: An Introductory Course in Arabic*. Routledge, New York.
- Younes, M. A., Al-Masri, H. (2014), *Arabiyyat El Naas Part Two: An Intermediate Course in Arabic*. Routledge, New York.
- Younes, M. A., Yomna Chami, Y. (2014), *Arabiyyat El Naas Part Three: An Advanced Course in Arabic*. Routledge, New York.
- Ryding, K. C., Zainack, A. (1993), *Formal Spoken Arabic. Fast Course*. Georgetown University Press, Washington, D.C.
- Ryding, K. C., and JMehall, D. J. (2005), *Formal Spoken Arabic. Basic Course with MP3 files*. 2nd ed., Georgetown University Press.
- Washington, D.C. Classics in Arabic Languages and Linguistics, Georgetown.

Онлайн източници и бази данни:

[[JOUR 4] 2e édition de L'École d'automne de l'IMA /al-yawm ar-rābi' min al-madrasa al-ḥarīfiyya. <https://www.youtube.com/watch?v=EHddi2lhBkE&t=21880s>]

Гл.ас. д-р Христина Чобанова-Ангелова

хоноруван преподавател

hchobanova@uni-sofia.bg

ORCID ID 0000-0001-9016-556X

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Център за източни езици и култури

бул. „Тодор Александров“ 79

София 1504

България

Assist. Prof. Hristina Chobanova-Angelova, PhD

part-time teacher

hchobanova@uni-sofia.bg

ORCID ID 0000-0001-9016-556X

Sofia University “St. Kliment Ohridski”

Centre of Eastern Languages and Cultures

79 Todor Aleksandrov Blvd.

Sofia 1504

Bulgaria

Challenging the European Union: A Critical Metaphonymic Analysis of Viktor Orbán’s Speeches (2015–2021)

Kalina Ishpekova-Bratanova

University of National and World Economy (Bulgaria)

Rositsa Ishpekova

Sofia University “St. Kliment Ohridski” (Bulgaria)

Калина Ишпекова-Братанова

Университет за национално и световно стопанство (България)

Росица Ишпекова

Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (България)

Kalina Ishpekova-Bratanova. Rositsa Ishpekova. CHALLENGING THE EUROPEAN UNION: A CRITICAL METAPHONYMIC ANALYSIS OF VIKTOR ORBÁN’S SPEECHES (2015–2021)

<https://doi.org/10.60055/phl.2024.46.89-106>

Abstract. This paper aims to carry out a critical metaphonymic analysis of Hungarian Prime Minister Viktor Orbán’s speeches related to the European Union (EU). It offers a theoretical model to explore *how* the Hungarian prime minister constructs his image of Europe’s strongman, challenging the EU. The theoretical and methodological framework lies in the cross-fertilization of the studies of A. Barcelona, G. Radden, Z. Kövecses, G. Lakoff, and M. Johnson, to mention but a few. As a key figure in Europe’s rise of illiberalism, under Viktor Orbán’s rule Hungary has become a hybrid system of autocracy, eroding democratic institutions while benefiting from EU membership. The paper sums up research in the field of political studies and discusses Orbán’s strategies to consolidate power, exploit EU funding, and foster crony capitalism, while arguing that the EU’s response to Hungary’s democratic backsliding has been slow, reactive, and ineffective. Suggestions are made that the EU needs stronger mechanisms and more decisive actions. Orbán’s foreign policy

pragmatism further complicates the EU's efforts, raising concerns about the stability of the union and the future of European values. The findings arrived at in this article suggest that metaphonymy is used to connect Hungary's historical struggles with its contemporary challenges, portraying the country as a defender of European sovereignty, and contrasting its nationalist stance with a declining, imperialistic EU. Thus Orbán's rhetoric positions Hungary as a moral and cultural leader in Europe, using emotional appeal to gain public support for his policies.

Keywords: critical metaphonymic analysis, political speech, Viktor Orbán, Hungary, the European Union

Калина Ишпекова-Братанова. Росица Ишпекова. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВОТА НА ВИКТОР ОРБАН КЪМ ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ: КРИТИЧЕСКИ МЕТАФТОНИМИЧЕН АНАЛИЗ НА РЕЧИТЕ НА УНГАРСКИЯ ПРЕМИЕР (2015–2021)

Резюме. Целта на тази статия е да направи критически метафтонимичен анализ на речите на унгарския премиер Виктор Орбан, отнасящи се до Европейския Съюз (ЕС). Тя предлага теоретичен модел за изследване *как* унгарският премиер конструира своя имидж на силния човек на Европа, предизвикателен към ЕС. Теоретичната и методологична рамка представлява взаимното пресичане на изследванията на А. Барселона, Г. Раден, З. Кьовечеш, Дж. Лейкоф и М. Джонсън, да споменем само няколко имена. Като ключова фигура в издигането на либерализма в Европа, Унгария под ръководството на В. Орбан се превърна в хибридна система на автократията, като разяжда демократичните институции и в същото време извлича ползи от членството в ЕС. Статията обобщава изследванията в областта на политическите науки и разглежда стратегиите на Орбан за консолидиране на властта си, използване на финансирането от ЕС за насърчаване на приятелския капитализъм, като твърди, че отговорът на ЕС на забавянето на Унгария е бил бавен, реактивен, и неефективен. Правят се предположения, че ЕС се нуждае от по-силни механизми и по-решителни действия. Прагматизмът във външната политика на Орбан допълнително усложнява усилията на ЕС, пораждайки загриженост за стабилността на съюза и бъдещето на европейските ценности. Констатациите, до които достигнахме в тази статия, предполагат, че метафтонимията се използва за свързване на историческите битки на Унгария със съвременните предизвикателства, обрисувайки страната като защитник на европейския суверенитет, правейки контраст между националистическата ѝ позиция и западащия, империалистически ЕС. Така реториката на Орбан позиционира Унгария като морален и културен лидер в Европа, като използва емоционалния апел за спечелване на обществена подкрепа за политиките си.

Ключови думи: критически метафтонимичен анализ, политически речи, Виктор Орбан, Унгария, Европейски съюз

Research/Научно изследване

Introduction

This paper aims to carry out a critical metaphonymic analysis of Hungarian Prime Minister Viktor Orbán's speeches related to the European Union (EU). The social influence of ideology, culture and history provides a convincing account of why particular metaphonymies are chosen in specific discourse contexts. Hence Orbán's governance style and behavior are some of the reasons why his speeches have been chosen as the object of this piece of research. The major question it addresses is to explain *how* the Hungarian prime minister constructs his image of Europe's strongman, challenging the EU. As aforementioned, this paper's theoretical and methodological framework lies within critical metaphonymic analysis, which is a relatively recently developed field of cognitive study.

1. Viktor Orbán's politics

Viktor Orbán is a key figure in the rise of illiberalism in Europe, whose political tactics and governance style pose significant challenges to liberal democratic principles across the world. Hungary's political system under Viktor Orbán represents a new form of autocracy within the context of the EU. In other words, a hybrid system of autocracy has been embedded within EU membership. The *Economist* describes Orbán as a disruptive figure in the EU since his Fidesz party returned to power in 2010. His administration has been accused of undermining democratic institutions and violating EU rules, often remaining a step ahead of EU efforts to rein in his government (The Economist 2024a). In much the same vein the *Economist* levels criticism at Orbán's self-promotion, comparing his social media videos to Hollywood action blockbusters. Orbán stars in these clips as a decisive, "action hero" figure, timed to coincide with Hungary's assumption of the rotating presidency of the Council of the EU (The Economist 2024b). Orbán's antics are seen by the periodical as undermining EU unity, particularly regarding relations with Ukraine, Russia, and China. The article overall highlights Orbán's divisive role in European politics, blending his media-savviness with diplomatic recklessness (The Economist 2024b). In another article, the *Economist* discusses how Orbán's control of academia could possibly follow the same pattern as Fidesz's dominance over other institutions like the media, courts, and electoral system. Hungary's situation is seen as part of a broader trend, where populist governments in countries like Poland, Croatia, and Slovenia have copied Orbán's tactics to consolidate control over institutions (The Economist 2021).

There are quite a few studies that have approached the issue at stake, though not through the lens of metaphonymy. Lendvai (2017) analyzes Orbán's political transformation – from a liberal, anti-communist dissident in the 1980s to a nationalist, right-wing leader. Orbán's Fidesz party systematically weakened the independence of the judiciary, reshaped electoral rules, and curtailed press freedoms, helping entrench his rule. Furthermore, his success is attributed to his ability

to harness nationalism and populism. Orbán capitalizes on fears of immigration, promotes a narrative of Hungarian victimhood, and positions himself as a defender of Hungary's sovereignty against external forces, such as the EU and multinational corporations. Another reason for his long reign is his successful exploitation of Hungary's EU membership for political and financial gain. He benefits from EU funding while simultaneously defying EU norms and criticizing Brussels, using this dynamic to fuel his populist rhetoric at home. Lendvai assumes that Orbán's foreign policy is based on pragmatism rather than ideological commitment. His cultivation of relationships with illiberal leaders, such as Vladimir Putin, is seen as part of a broader strategy to balance between the EU and other global powers while protecting his domestic interests. Lendvai's ultimate assumption is that Orbán's leadership has broader implications for European politics, as his influence could destabilize the EU by promoting nationalism, undermining democratic norms, and fostering division within the bloc. Other researchers also attempt to examine the tensions between the Hungarian government and the EU. Bako (2023) contends that Orbán's approach is not merely a rejection of EU values but a calculated political maneuver to consolidate power and navigate the complexities of domestic and international politics. She also explores Orbán's governance model of illiberal democracy that combines authoritarianism with popular support. The book criticizes the EU's largely reactive approach to Hungary's democratic backsliding, arguing that the Union has been slow to respond to violations of rule-of-law principles and has often failed to implement effective measures to hold Hungary accountable for its actions. The overall conclusions pertain to the potential paths for the EU to address the challenges posed by Hungary. Bako suggests that a more nuanced understanding of Orbán's political context and motivations, combined with a stronger commitment to upholding EU values, is essential for fostering constructive dialogue and potential reform.

Zsuzsanna Szelenyi (2023) also examines Orbán's authoritarian shift and his populist rhetoric, which appeals to national identity and portrays a strongman image. The researcher also discusses the intertwining of political power and economic interests in Hungary, considering that the government has favored crony capitalism, where state resources are allocated to loyalists and allies, fostering corruption and limiting economic competition. Central attention is given to how Orbán has navigated EU mechanisms to his advantage. The researcher offers insights into how the EU can respond to Hungary's situation, advocating for a robust mechanism to uphold democratic standards among member states and suggests that the EU should not avoid imposing stricter measures to punish rule-of-law violations.

2. Theoretical framework

2.1. Research in the field of metaphonymy

There are many researchers in the field of cognitive linguistics that impacted the development of the theory of metaphonymy.

In their Blending Theory, also known as Conceptual Integration Theory, Gilles Fauconnier and Mark Turner provide a cognitive linguistic framework that explains how humans combine different mental spaces to create new meanings. Though not focused specifically on metaphonymy, their theory addresses the issue of how metaphor and metonymy often blend to create complex mental spaces and meaning extensions. The authors of the seminal book *Metaphors We Live By* (1980) explored the pervasive role of metaphor in everyday language. Although their primary focus was on metaphor, their research also touched on how metaphor and metonymy work together in cognitive processes. Lakoff and Johnson argue that metonymy is as central to thought and language as metaphor. In their view, metonymy involves a part-whole relationship or contiguity between two concepts. As a leading figure in Cognitive Linguistics and Psycholinguistics, Raymond Gibbs also directs his efforts towards explaining how metaphor and metonymy are processed in the human mind and how they interact in thought and language. Arguing that metaphor and metonymy are not isolated processes but work together in complex ways, Gibbs concedes that metaphors often have metonymic components, and metonymies can have metaphorical implications. Metonymic relationships frequently serve as a grounding mechanism that enables metaphoric extensions.

Kövecses (2000) has also contributed to the study of conceptual metaphor and has addressed the overlap and interaction between metaphor and metonymy in his research. His work on emotion metaphors often involves metaphonymy, where the two cognitive processes are intricately linked in the expression of emotions.

It was Antonio Barcelona who coined the term metaphonymy in his foundational work *Metaphor and Metonymy in Cognitive Linguistics* (2003). Exploring the cognitive nature and interaction of metaphor and metonymy, the researcher explained why the two concepts are essential to how humans conceptualize abstract ideas, communicate complex concepts, and make sense of the world. While metaphor involves understanding one domain in terms of another (cross-domain mapping), metonymy involves within-domain mapping. Furthermore, Barcelona argues that metaphor and metonymy often interact and blend in discourse. For example, many metaphors are grounded in metonymic relationships. Suggesting that complex cognitive models often involve a combination of the two processes, Barcelona conveys the idea that metonymy often serves as a cognitive basis or motivator for metaphor. Barcelona's work further examines how different languages and cultures utilize metaphor and metonymy differently, even though they are universally present in all cultures and languages. Arguing that these processes are central to meaning-making, not just stylistic devices, this work influenced further studies in the field of conceptual metaphor theory (CMT) and cognitive linguistics.

In *Metonymy in Language and Thought* (1999), Klaus-Uwe Panther and Günter Radden explore the role of metonymy in shaping language and cognitive processes. The book applies metonymic theory to discourse analysis, showing how metonymy influences the way we structure conversations, understand implicature, and convey politeness or indirectness in language. It examines how metonymy helps in achieving a communicative economy by allowing speakers to refer to complex ideas or actions through simple, proximate expressions.

2.2. Examples of metaphonymy

The aforementioned researchers offer a wealth of expressions used in everyday speech in which metonyms and metaphors are intertwined, such as *the White House announced today...* and *the crown will decide the future of the kingdom*. Metonymically *the White House* and *the crown* as physical objects stand for the political administration, while metaphorically they are conceptualized as political institutions capable of human action. Analogously, *we need fresh blood in the company* and *we need more hands on deck* combine metonyms with metaphors, as blood stands for people (part-for-whole) and hands – for workers, while at once being metaphors - physical freshness is applied to abstract ideas like creativity or productivity and participation in the workplace is likened to working on a ship's deck, comparing work to nautical duties. The classical phrase *the pen is mightier than the sword* combines metonymic reference with metaphorical comparison of intellectual versus physical power, considering that *pen* stands for writing or diplomacy, and *sword* stands for warfare (instrument-for-action), while the metaphor is that diplomacy (represented by the pen) is more powerful than physical force (represented by the sword). Phrases that involve body parts are also analyzed in terms of metaphonymy, such as a *heart of gold*; *losing face* or *saving face*, eye for perception (as in a *sharp eye for detail*); head for rationality (as in *keeping a cool head* or *using your head*), among many other.

3. Dataset and materials

This paper analyzes 14 speeches connected with the EU and delivered by Orbán in the period 2015–2021. The speeches are coded A1 to A14 for convenience of reference and are presented in Table 1. There follows a brief summary of the specific topics addressed in the speeches.

4. Major topics in Orbán's speeches

Stressing that Europe and the EU are distinct, with Europe being a cultural legacy and the EU a political formation, Orbán criticizes the EU's shift toward a “super-state” model, warning that it erodes national sovereignty and democracy (A1). The Hungarian prime minister goes on to argue that the Union prioritizes integration over national interests and traditional values, accusing it of being influenced by exter-

nal networks, particularly those linked to George Soros. An assumption is held that the EU is moving toward an undemocratic empire. In much the same vein the EU's current trajectory is criticized in A2. Orbán warns against Brussels overriding national interests and values, targeting traditional communities such as families and faith groups. He calls for empowering national parliaments and for curbing Brussels' overreach. In A4 Orbán highlights challenges like Brexit, migration, and diminishing European People's Party (EPP) leadership, urging the party to return to its winning ways by protecting people from illegal migration, terrorism, and economic issues. In his 2018 speech at the Visegrád Group conference (A5), Orbán discusses the failure of the EU's earlier ambitions, including the Lisbon objectives, and argues for a re-design of Europe to strengthen its competitiveness and security. He advocates for a work-based society, technological advancement, and a European defense force while rejecting the idea of a European empire. Orbán criticizes mass migration, referencing the 2015 crisis and its impact on Western Europe, and opposes transforming Hungary into an immigrant country. A6 criticizes the EU's handling of migration, in particular the failed EU migration quotas. On financial aid, Orbán clarifies that EU funds are not gifts but part of a mutually beneficial cohesion policy. Emphasizing the importance of debate and democratic principles, Orbán advocates for stronger national sovereignty and responsibility among member states, while urging for reform and fair treatment, asserting that mutual respect and open dialogue are essential for a successful partnership (A7). In A8 Orbán frames recent political changes in Europe, including Brexit, as opportunities for intellectual transformation and growth, advocating for a realistic and flexible response to the evolving economic landscape. In his press conference following the EU summit in October 2016 (A9), Orbán emphasizes a philosophical divide between EU countries that are traditionally immigrant-receiving and those, like Hungary, that oppose becoming immigrant countries. Orbán rejects the European Commission's proposal for mandatory refugee resettlement quotas, arguing that it contradicts Hungary's interests and the outcome of its recent referendum. He asserts Hungary's commitment to border protection as a form of solidarity with the EU, rejecting claims of a lack of solidarity. In his press conference on October 2, 2016 (A10), Orbán celebrated the referendum results in which over 90% of voters opposed the EU's mandatory migrant distribution plan. He promises to resist EU pressure, asserting that Budapest, not Brussels, should have the final say on immigration policy. In A11 the Hungarian prime minister discusses the implications of Brexit for the EU, emphasizing Hungary's concerns about further disintegration of the Union. He notes that all member states reaffirmed their commitment to stay in the EU, but expressed disappointment that no changes were made to Brussels' immigration policy, which he criticizes as naive and self-destructive. In A12 Orbán admits that the EU faces instability, largely due to citizen disillusionment and crises such as the British referendum, the geopolitical situation in Ukraine, and migration pressures. The prime minister recalls how early integration efforts came to a halt after the rejection of the EU Con-

stitution by France and the Netherlands in 2005, leading to a loss of confidence in the EU's ability to guarantee prosperity. Highlighting the EU's inherent weaknesses, Orbán asserts that member states should presumably regain control over their borders and policies, emphasizing Hungary's role in protecting its external borders against migration influxes. He advocates for a balanced approach, arguing against mandatory quotas for refugee relocation, and insists on the need for respect for national sovereignty. Orbán calls for a collaborative approach to address shared challenges like digitalization and security while acknowledging the complexities of differing national perspectives. In his 2015 speech at the EPP Congress in Madrid (A13), Viktor Orbán addresses the migration crisis, emphasizing its potential to destabilize European governments and societies. The prime minister asserted the importance of protecting European borders and criticized the left for allegedly supporting migration to secure future voters. Concluding, he urges the EPP to listen to the public and protect the essence of Europe from liberal and socialist influences. In his 2015 article (A14), Viktor Orbán warns of the explosive consequences of the migration crisis in Europe, emphasizing the staggering increase in illegal immigration, particularly through Hungary. Orbán criticizes the EU's immigration policies, once again stressing the necessity of protecting Europe's external borders. Orbán highlights Hungary's initiative to build a border fence as a necessary defensive measure and cites a consultation process in Hungary where the respondents felt the EU had failed in managing immigration. Orbán concludes that defending borders is the priority before addressing other immigration issues, warning against the cultural implications of a large influx of non-Christian migrants, which he views as a threat to European identity.

5. Metaphonymies in Orbán's speeches

In his speeches on various occasions, Viktor Orbán draws on the cognitive interaction between metaphor and metonymy to create a narrative on the EU as a disintegrating political entity and of Hungary – as both a symbolic and literal leader in the ongoing struggle for European sovereignty. This comprises a rhetorical strategy that uses figurative language to shape ideologies, reinforce arguments, and frame complex political realities in a more accessible way.

5.1. Metaphonymies of the EU's cultural identity: Europe versus the EU

Throughout the narrative, Orbán often contrasts the EU with Europe as a cultural entity, using metaphors of empire-building (A1 and A2). He frames Brussels' attempts at further integration as the construction of a "superstate", and invokes the image of "empire" to expose a political shift from democratic sovereignty to a centralized, authoritarian structure. Hence an image of control, suppression, and a loss of national autonomy is created, whereby the EU is conceptualized as an external force that needs to be resisted.

In A1 Orbán invokes a complex metaphonymy when he refers to the three hills of Europe – Acropolis, Capitolium, and Golgotha. As cultural symbols, they metonymically represent the core values and origins of European civilization - Greek philosophy, Roman law, Christian values – while metaphorically suggesting that contemporary Europe is rooted in this spiritual and intellectual legacy. In other words, this cultural metonymy can be interpreted as a metaphor for the perceived decline of Europe, as Orbán contrasts the original “flavor” and “beauty” of European culture with the current state of the EU, suggesting that the EU is a poor imitation of this glorious past. In A2 Orbán’s reference to Europe as a vinestock grown from the Acropolis, Capitoline Hill, and Golgotha creates a *metaphonymic* blend. Yet again each hill symbolizes a foundational part of Europe’s identity. This complex metaphor blends into metonymy, where “wine” and the “three hills” become shorthand for European cultural identity and heritage.

Throughout the speeches, Orbán refers to Europe’s “spiritual and cultural identity,” which are used as metonyms for the shared Christian and democratic values that he believes should underpin European unity. This is framed metaphorically as the “roots” of Europe, suggesting a deep connection to tradition and history (A4). The metaphor of roots signifies stability and heritage, while the metonymy of spiritual identity stands for Europe’s Christian legacy. In other words, the “roots” metaphor is blended with the metonym of Christian identity, constructing a vision of Europe as a culturally and spiritually unified entity that is threatened by external forces like socialism, liberalism, and migration. In the same speech (A4) Orbán metaphorically describes Europe as having “27 faces,” symbolizing the diverse nations within the EU. The metonymic dimension of this metaphor comes from the individual nations that make up these “faces,” with each one standing for its cultural and historical contributions to Europe. Thus, the metonym of individual nations combines with the metaphor of Europe as a unified yet diverse whole, reinforcing the idea of a Europe united through its differences.

5.2. Metaphonymies of the EU’s economic decline

In A1 Orbán introduces economic data to emphasize Europe’s decline, using a metaphor to describe the EU’s failure to adapt, with phrases like “Today the EU is where it was thirty years ago.” The EU is metaphorically static and stagnated, while other powers like China and the United States are described in terms of rapid growth and dynamism. Hence the metaphor of stagnation is paired with the metonymy of economic indicators (GDP, patent filings) to emphasize the declining role of Europe on the global stage. The metonymic use of these indicators turns abstract economic conditions into concrete symbols of failure.

In A2 statistics is used to discuss the EU’s shrinking share of global GDP and patent applications as metonymic markers of decline, representing the entire political entity’s failure through these quantifiable indicators. The question “What has

happened to our European Union?” is repeated throughout, using this rhetorical device as a metonym for disillusionment and crisis within the EU.

In A6 Orbán's portrayal of EU financial relations taps into a metaphorical frame of competition and warfare as the following quote shows: “The money which Hungary receives from the European Union is not some charitable donation. Everyone benefits from the cohesion policy” (A6). By rejecting the idea that EU funds are a “charitable donation,” Orbán shifts the frame from charity to one of fair competition and reciprocal exchange, where financial contributions are not gifts but returns on investments. This transforms the EU economic relationship into a battlefield of sorts, where each state competes for fair treatment and equity.

In A5 Orbán recalls the EU's “grand plan” that included goals like making the euro competitive with the US dollar and creating a single trade area from Lisbon to Vladivostok. The failure of these objectives is metaphorically described as the collapse of the plan, implying that Europe has failed to live up to its ambitions. This failure in turn becomes a metonym for the EU's broader decline in global influence and economic performance. Hence, the metaphonymy combines the metonym of failed objectives (euro, trade area) with the metaphor of collapse, portraying the EU as a structure that has crumbled and needs to be rebuilt.

In the same speech (A5), Orbán refers to the economic progress of the Visegrad countries (V4), particularly their trade relationships with Germany, to argue that these nations are no longer “loitering” in Europe's financial centers “clutching their hats.” This imagery is a vivid metaphor for dependency and subservience, while the economic statistics serve as a metonym for independence and strength. The metaphonymy links the economic data (metonymy) with the metaphor of moving from a position of weakness (begging) to strength (independent contributors). This underscores the V4's success in gaining autonomy within the EU.

In A7 Orbán repeatedly references Hungary's economic success in terms that metaphorically frame it as a weapon in political debates: “Since then, we have fully repaid this money, ahead of maturity... Hungary is on the road to the lowest unemployment rate in the European Union.” By portraying economic achievements as part of a war of influence, Orbán suggests that Hungary's financial independence and growth are a defense against external criticism. His metaphorical language equates economic policies with the arming of the nation against ideological attacks, reinforcing Hungary's position as a sovereign state that can stand on its own.

A8 discusses competitiveness and labor in the EU, which evolves into a metaphorical landscape where Hungary must navigate “wage pressure” and “economic transformation.” Labor serves as a metonym for economic strength, where higher wages signify both value and the need for innovation within the workforce. The transition from a labor-cost-driven economy to one that values creativity and technology illustrates a strategic pivot, framing the Hungarian model as an adaptive response to global economic trends.

5.3. Metaphonimies of the EU's political decline: institutional failure and democratic deficit

In A6 Orbán's concept of illiberal democracy functions metaphorically, and the idea of democracy as inherently tied to the inclusion of liberals in power is framed as follows: "Illiberal democracy is when someone other than the liberals have won" (A6). Democracy is thus recast as a game or contest in which different ideological teams compete for control. By defining illiberal democracy as a system in which liberals do not always win, Orbán metaphorically positions liberalism as an outdated framework that Hungary – and potentially other Central European nations – no longer needs to follow. Furthermore, Orbán's description of political divisions within the EU, particularly his accusation of communist tactics against the European People's Party (EPP), reflects another use of metonymy: "You clearly want to create division within it so that later you can become stronger. We know this. This is how the communists destroyed democracy in Hungary" (A6). Communist tactics serves as a metonym for political manipulation and betrayal. By invoking this historical reference, Orbán creates a symbolic link between past authoritarianism and present EU politics, suggesting that similar forces of division are at play.

Throughout the narrative, Orbán uses "Brussels" metonymically to stand for the EU's governing bodies, particularly when criticizing its policies: "Thus the term 'Stop Brussels' (A7)". Brussels refers to the EU bureaucracy as a whole, depicted as a centralized, overreaching entity threatening Hungarian national autonomy. This metonymy condenses complex European governance structures into a singular bureaucratic body, which Orbán portrays as distant, disconnected, and overbearing. The simplicity of this metonym appeals to nationalist and Eurosceptic audiences, casting the EU as a monolithic entity.

In A7 Orbán frequently employs metaphonymy when discussing the Hungarian practice of national consultation, portraying it both as a tool of democracy (metaphorically) and as a metonym for the will of the Hungarian people: "It has become commonplace in Hungary in the past decade to regularly ask for the opinion of our citizens." National consultations are metaphorically framed as an extension of democracy, emphasizing Orbán's claim that Hungarian democracy operates on deeper, more authentic engagement with its citizens than the EU. Simultaneously, these consultations serve as a metonym for the voice of the people, allowing Orbán to argue that his government's policies reflect the direct will of the Hungarian populace. In his closing remarks in the same speech, Orbán uses a metaphor to characterize the EU as something that must undergo therapeutic treatment to regain its health: "For the therapy we need a clear diagnose and the unequivocal names of our maladies." This metaphor of the EU as a patient in need of diagnosis and treatment exposes that the Union is sick and dysfunctional. Orbán implicitly positions himself as part of the solution, suggesting that he - and by extension, Hungary - has the ability to diagnose and potentially cure Europe's malaise.

In A8 Orbán's description of "liberal non-democracy" serves as a metonym for the political ideologies that he believes have constrained true democratic governance. By presenting the end of this era as liberation, he crafts a narrative that emphasizes pragmatism over ideology, positioning Hungary as a leader in a newly emerging democratic landscape. What is more, Orbán calls for a return to reality free from the constraints of political correctness, using metonymy to represent a broader rejection of established political norms. This move positions Orbán's government as grounded in practical solutions rather than ideological constraints.

In A12 the statement that "[t]he EU is rich, but weak" juxtaposes wealth (metonymy for resources and influence) with weakness (a metaphor for a lack of power). Hence Orbán criticizes the EU's failure to respond effectively to crises, suggesting that material resources alone cannot ensure political or social stability. Furthermore, in the statement "[w]e must end the move away from the nation states of Europe", nation states is metonymic, referring to national identities and political sovereignty. Hereby Orbán argues for a return to national sovereignty as a means of reinforcing security and stability, suggesting that the EU's federal aspirations undermine individual nations' power.

5.4. Metaphtonymies of EU's immigration policies

Migration is a central theme in Orbán's speeches, and he uses it metaphorically as a modern-day mass population movement that has "opened up completely new dimensions" and "cast everything in doubt" (A5). The movement of people becomes a metaphor for destabilization and uncertainty, while specific references to parallel societies, terrorism, and the deterioration of public security serve as metonyms for the perceived negative consequences of immigration in Western Europe. The metaphtonymy blends the metaphor of migration as a destabilizing force with the metonymy of social problems (terrorism, security) that Orbán associates with it, creating a powerful narrative of crisis and positioning migration as a threat to European stability and identity.

Orbán's stance on migration integrates metonymy and metaphor, particularly in how he describes the EU's failed migration policies as reflective of a broader failure. In the statement "It is obvious that the policy based on relocation and mandatory quotas has failed" (A6), migration is used metonymically to represent the deeper, structural weaknesses of the EU's governance system. Additionally, migration is metaphorically presented as an invading force or threat, turning the act of migration into a force that could destabilize Europe. The failure of relocation policies thus becomes a symptom of the larger failure of the EU project.

In A10 Orbán emphasizes the idea of sovereignty, using it as a metonym to signify Hungary's right to self-determination. Thus, Hungary is positioned as a legitimate nation state that should control its immigration policies without external interference. When referring to the EU as a "democratic community," Orbán em-

loys metonymy to suggest that democratic values should guide the EU's actions. However, he juxtaposes this with Hungary's overwhelming rejection of EU immigration policies, questioning the legitimacy of any EU decision that contradicts the will of the Hungarian people.

In A12 Orbán frames the migration situation not merely as a humanitarian challenge that threatens “the future of our political family”. Crisis signifies urgency and instability, implying that migration poses a fundamental risk to political identity and order. On the other hand, by mentioning the “destabilization of governments, countries, and the whole European continent,” Orbán draws on metonymy, where governments stand for the political stability and authority they represent. This shift evokes a direct link between migration and the collapse of societal structures.

In A13 migrants are described as “victims of bad governance” and “human traffickers”, and are portrayed as innocent parties caught in a dire situation. This metaphor emphasizes compassion, yet it also serves to create a dichotomy between the victims and those responsible for their plight, implying that the European response must be careful and well-measured. The call for “moral responsibility” associates the Christian democratic identity with ethical obligations. The former stands for broader European values, linking the parties to the need for a decisive response to migration while distancing them from a narrative that embraces unregulated migration.

A14 states that Europe is threatened by “an ever mounting wave of modern-era migration.” *Wave* functions as a metaphor for the overwhelming influx of migrants, evoking imagery of a natural disaster that cannot be easily controlled, reinforcing the urgency of the situation. The *movement of people* signifies not just physical migration but the broader implications of demographic change, economic pressure, and cultural transformation, linking the movement directly to socio-political instability.

In A3 Orbán's description of the actors influencing migration policy – people smugglers, terrorist organizations, illegitimate power groups, NGOs, financial speculators, and the media – draws a vivid metaphorical picture of migration as a chaotic battlefield. This battlefield metaphor frames migration policy as a contentious struggle, where legitimate political leaders must take over control from illegitimate forces. Each of the groups becomes a metonym for destabilization, with their actions standing in for broader societal and political disintegration. This metaphonymic construction connects the actors (metonyms) with the metaphor of a battlefield, emphasizing the stakes and the need for political leaders to take charge.

5.5. Historical references as metaphonymies

Throughout the narrative, historical events are recalled when discussing present issues. The Berlin Wall is metonymically used to refer to the entire Soviet oppression, while metaphorically it represents the barriers to freedom. Orbán states, “The Berlin Wall didn't just come down, we knocked it down,” where the Wall becomes both a literal entity and a symbolic representation of oppression (A1). Orbán ref-

erences the anniversary of the fall of the Berlin Wall in A4, using the Wall as a metonym for Europe's Cold War division. The *fall* of the Wall becomes a metaphor for the reuniting of Europe, blending the literal event with the broader metaphor of "unity." By stating that Central Europeans never accepted the division into "two Europes," Orbán creates a *metaphonymy* that positions the fall of the Wall as both a literal and symbolic end to oppression. The metonymy (the Wall as division) and the metaphor (fall as reunification) work together to frame the historical event as a moment of liberation for Central European countries, which he connects directly to his own party's origins and identity.

In A1 Hungary's fight against the Soviets is both a metonym for its historical bravery and a metaphor for its current stance against the EU. The metonymic use of "freedom fighters" evokes Hungary's past struggle, which is then metaphorically extended to describe Hungary's resistance against what Orbán perceives as the EU's overreach. Thus, Hungary is positioned as a defender of European values. This metaphor evokes images of struggle, heroism, and resistance, linking Hungary's role today to past events like the Cold War and the fight against Soviet oppression. In A4 Orbán refers to Central European freedom fighters as the driving force behind European reunification, using these as a metonym for the resistance movements against Soviet control. This connects to the metaphor of reunification as the restoration of freedom. By positioning the Fidesz party within this historical context, he ties its identity to broader European values of freedom and unity, framing it as both a metaphorical and literal participant in the reunification process. The metonym of freedom fighters stands for the struggle against communism, while the metaphor of reunification elevates this struggle to a pan-European ideal. Together, they form a *metaphonymy* that legitimizes Fidesz's role in modern European politics.

In turn, the Cold War victory is framed as "we" (Hungary and its allies) winning freedom, which allows the nation to stand as a symbol of this struggle. This part-whole metonymy (Hungary as a part standing for the collective freedom fighters) transforms the national experience into a broader European one. Metaphorically framed as a "battle" or "fight" for freedom, the Cold War functions as a metaphor that stands for Hungary's role in a series of struggles, moving from the past (Cold War) to the present (EU crisis).

5.6. Political figures as metaphonymies

Orbán uses specific political figures as metonymic representations of broader political trends. For example, he refers to Václav Klaus (A1) as "the brightest beacon among former political leaders in Europe today," where Klaus becomes a metonym for a particular ideological position (nationalism, sovereignty). In A4 Orbán pays tribute to former German Chancellor Helmut Kohl, using him as a metonym for EPP and for European unity. Kohl's role in inviting Hungary to join the EPP symbolizes broader European integration and political stability. This metonymy is extended

metaphorically when Orbán likens the EPP to a family, suggesting that while there may be disagreements, unity is essential. Hence the metaphonymy fuses Kohl's personal legacy with the broader metaphor of European unity, reinforcing the EPP's identity as a protector of European values and traditions. In the same speech the *metaphonymy* in this case uses the metonymy of Castro and Marx to evoke socialism and contrasts it with the metaphor of political aberration, suggesting that these ideologies are deviations from the proper path of European governance.

In his comments about George Soros (A6), Soros is used as a metonymic symbol for liberal globalism and external influence. Orbán's statement is as follows: "I have quite a few thoughts about George Soros, but I certainly don't think that he ever gave anyone a scholarship because he thought that by doing so he was buying that person's opinions for the rest of their life" (A6). Thus, Soros is positioned not as an individual but as a proxy for larger forces threatening Hungary's sovereignty, and becomes the metonym for external, liberal control, particularly as a representative of the liberal values that Orbán opposes. The invocation of Soros thus functions as a shorthand for a broader network of liberal internationalism, creating a sense of a liberal elite working against national interests. In A7 Soros is described as "an American financial speculator [...] despite ruining the lives of millions of European people with his financial speculations... [he] is so highly praised that he is received by the EU's top leaders." In this statement, Soros becomes a stand-in for a broader range of actors and institutions, particularly financial elites and global liberalism, whom Orbán perceives as undermining national autonomy. By invoking Soros, Orbán avoids addressing individual EU policies and instead directs attention to a perceived external enemy whose influence threatens Hungary and the EU itself. This use of Soros metonymically connects one man to a larger ideological battle, enhancing Orbán's nationalist and anti-globalist stance.

Conclusion

Viktor Orbán's speeches employ metaphonymy to create a powerful narrative that intertwines Hungary's historical struggles with contemporary political challenges, particularly within the European Union. By connecting Hungary's fight for freedom with its current conflicts in the EU, Orbán portrays Hungary as both a symbolic and literal leader in the defense of European sovereignty. He contrasts Hungary's nationalist stance with the EU, depicting the latter as a declining, imperialistic force. Orbán frames migration as an existential threat, presenting Hungary as a defender of Christian values and European identity. He uses vivid metaphors and historical references to reinforce a nationalist and sovereigntist agenda, positioning Hungary as a key player in the global political landscape. Additionally, his speeches emphasize the importance of national sovereignty while criticizing liberalism and supranational governance. Through these rhetorical strategies, Or-

bán advocates for a strong, sovereign Europe rooted in traditional values. His use of metaphonymy allows him to effectively communicate complex political ideas in accessible ways, heightening emotional appeal and mobilizing public support for his policies, particularly in areas such as immigration and EU-related issues. Orbán's speeches thus position Hungary as a moral and cultural leader in a Europe facing crises of identity and legitimacy. What is more, this paper exposes the potency of the chosen theoretical model for analyzing political speeches, setting the scene for the use of critical metaphonymic analysis.

Bibliography

- Bako, B. (2023), *Challenges to EU Values in Hungary: How the European Union Misunderstood the Government of Viktor Orbán*. Routledge, London.
- Barcelona, A. (2003), *Metaphor and Metonymy in Cognitive Linguistics*. John Benjamins, Amsterdam.
- Bozóki, A. and Z. Fleck (2024), *Embedded Autocracy: Hungary in the European Union*. Lexington Books (Rowman and Littlefield), Lanham.
- Fauconnier, G., and M. Turner (2002), *The Way We Think: Conceptual Blending and the Mind's Hidden Complexities*, Basic Books, New York City.
- Gibbs, R. (1994), *The Poetics of Mind: Figurative Thought, Language, and Understanding*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Kövecses, Z. (2000), *Metaphor and Emotion: Language, Culture, and Body in Human Feeling*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Lakoff, G. and M. Johnson (1980), *Metaphors We Live By*. University of Chicago Press, Chicago.
- Lendvai, P. (2017), *Orban: Europe's New Strongman*. Oxford University Press, Oxford.
- Panther, K., and G. Radden (1999), *Metonymy in Language and Thought*. John Benjamins, Amsterdam.
- Szelenyi, Z. (2023), *Tainted Democracy. Viktor Orbán and the Subversion of Hungary*. Palgrave Macmillan, London.
- The Economist* (2021), "Viktor Orbán seizes control of Hungary's universities, and makes it hard for a future government to loosen his grip". Available at: <https://www.economist.com/leaders/2021/05/01/viktor-orban-seizes-control-of-hungarys-universities> (accessed 5 July 2024).
- The Economist* (2022), "Europe is learning to cope with Viktor Orbán, The strongman matters less and less outside Hungary", 9 April 2022. Available at: <https://www.economist.com/europe/2022/04/09/europe-is-learning-to-cope-with-viktor-orban> (accessed 15 July 2024).
- The Economist* (2024a), "Can anyone do anything about Viktor Orbán? Hungary's prime minister is blocking EU aid for Ukraine. Other governments are at their wits' end", 31 January 2024. Available at: <https://www.economist.com/the-economist-explains/2024/01/31/can-anyone-do-anything-about-viktor-orban> (accessed 21 August 2024).

The Economist (2024b), “Viktor Orbán solidifies his credentials as the EU’s pantomime villain, The Hungarian prime minister’s “peace mission” to Russia has peeved Europeans”, 11 July 2024. Available at: <https://www.economist.com/europe/2024/07/11/viktor-orban-solidifies-his-credentials-as-the-eus-pantomime-villain> (accessed 31 August 2024).

No.	Title of PM Viktor Orbán’s addresses	Link
A1	On the future of the EU, on the occasion of the 30 th anniversary of the end of the Cold War in June 2021	https://fidesz.hu/int/news/pm-orbans-speech-on-the-future-of-the-european-union
A2	At the conference “Thirty Years of Freedom”, Budapest, 19 June 2021	https://www.klaus.cz/clanky/4772
A3	At the 1st Arab League – European Union summit on 29 February 2019	https://2015-2019.kormany.hu/en/the-prime-minister/the-prime-minister-s-speeches/prime-minister-viktor-orban-s-address-at-the-1st-arab-league-european-union-summit
A4	At the congress of the European People’s Party in Helsinki on 8 November 2018	https://abouthungary.hu/prime-minister/speech-of-viktor-orban-at-the-congress-of-the-european-peoples-party
A5	At the Visegrád Group conference “The Future of Europe” Budapest, 26 January 2018	https://miniszterelnok.hu/viktor-orbans-speech-at-the-visegrad-group-conference-the-future-of-europe/
A6	Reply in the European Parliament on 26 April 2017	https://2015-2019.kormany.hu/en/the-prime-minister/the-prime-minister-s-speeches/viktor-orban-s-reply-in-the-european-parliament
A7	In the European Parliament in Brussels on 26 April 2017	https://2015-2019.kormany.hu/en/the-prime-minister/the-prime-minister-s-speeches/prime-minister-viktor-orban-s-speech-in-the-european-parliament20170426
A8	At the conference “Reinvigorating Growth, Competitiveness and Investment – The EU from the Baltics, through Central Europe, to the Mediterranean” on 15 November 2016	https://2015-2019.kormany.hu/en/the-prime-minister/the-prime-minister-s-speeches/prime-minister-viktor-orban-s-speech-at-the-conference-reinvigorating-growth-competitiveness-and-investment-the-eu-from-the-baltics-through-central-europe-to-the-mediterranean
A9	Press conference in Brussels after the EU summit on 21 October 2016	https://2015-2019.kormany.hu/en/the-prime-minister/the-prime-minister-s-speeches/prime-minister-viktor-orban-s-press-conference-in-brussels-after-the-eu-summit
A10	At press conference after the announcement of referendum results, Budapest on 2 October 2016	https://2015-2019.kormany.hu/en/the-prime-minister/the-prime-minister-s-speeches/viktor-orban-s-press-conference-after-the-announcement-of-referendum-results
A11	At press conference after an extraordinary meeting of the European Council on 16 September 2016 in Bratislava	https://2015-2019.kormany.hu/en/the-prime-minister/the-prime-minister-s-speeches/viktor-orban-s-press-conference-after-an-extraordinary-meeting-of-the-european-council

No.	Title of PM Viktor Orbán's addresses	Link
A12	“Are You Opposed to Peace?” on 13 July 2016	https://2015-2019.kormany.hu/en/the-prime-minister/the-prime-minister-s-speeches/are-you-opposed-to-peace
A13	At at EPP Congress in Madrid on 22 October 2015	https://2015-2019.kormany.hu/en/the-prime-minister/the-prime-minister-s-speeches/speech-of-viktor-orban-at-the-epp-congress20151024
A14	Frankfurter Allgemeine Zeitung, 3 September 2015	https://2015-2019.kormany.hu/en/the-prime-minister/the-prime-minister-s-speeches/those-who-are-overwhelmed-cannot-offer-shelter-to-anyone

Table 1: Orbán's speeches as a primary source

Assoc. prof. Kalina Ishpekova-Bratanova, PhD

kalina.bratanova@unwe.bg,
 ORCID ID: 0009-0005-0680-5621
 University of National and World Economy
 19 Osmi Dekemvri Str.
 Studentski region
 Sofia 1700
 Bulgaria

Assoc. prof. Rositsa Ishpekova, PhD

ishpekova@uni-sofia.bg,
 ORCID ID: 0000-0001-9138-9266
 Sofia University “St. Kliment Ohridski”
 15 Tzar Osvoboditel Blvd.
 Sofia 1504
 Bulgaria

Доц. д-р Калина Ишпекова-Братанова

kalina.bratanova@unwe.bg
 ORCID ID: 0009-0005-0680-5621
 Университет за национално и световно стопанство
 ул. „Осми декември“ 19
 район „Студентски“
 София 1700
 България

Доц. д-р Росица Ишпекова

ishpekova@uni-sofia.bg,
 ORCID ID: 0000-0001-9138-9266
 Софийски университет „Св. Климент Охридски“
 бул. „Цар Освободител“ 15
 София 1504
 България

ЧУЖДОЕЗИКОВО ОБУЧЕНИЕ

FOREIGN LANGUAGE
TEACHING

О тенденциях развития немецкого языка на уроке

Фатима Салимова

Бакинский Славянский Университет (Азербайджан)

Fatima Salimova

Baku Slavic University (Azerbaijan)

Fatima Salimova. ON THE DEVELOPMENT TRENDS OF THE GERMAN LANGUAGE IN THE CLASSROOM

<https://doi.org/10.60055/phl.2024.46.109-115>

Abstract. It is well known that the change of the language topic and its development in foreign language lessons are of great importance. The material and competence dimension at school levels is becoming increasingly large-scale thematically and makes a clear emphasis both quantitatively and qualitatively at the upper levels of the gymnasium. And if we consider what changes have taken place at the state level in Germany, then we have the German language after 1945 and the German language after reunification, when linguistic changes are simply inevitable here.

What are the developmental trends, and which of them are decisive for modern language? Does language change as a whole, or do only certain areas change? How are linguistic norms or patterns established? Answers to these and other questions require an understanding of the “linguistics of language change,” which is an extremely complex and richly literary area of linguistics.

In this context, in order to correctly develop students’ knowledge of a foreign language, teachers need the following subcompetencies: 1) a special ability to observe and perceive language in a transitional period; 2) linguistic analysis and the ability to explain identified “deviations and “cases of doubt”; 3) the ability to evaluate linguistic doubts or trends in language development.

For this purpose, it is recommended to use more open, collaborative forms of teaching and learning that promote discovery-based learning and scientific-propaedeutic work.

To sum up, we note that two important criteria are necessary when teaching a foreign language. These are: confident handling of linguistic foreignness and competence.

Keywords: Lexis, German language, Language Changes, Trends

Фатима Салимова. ЗА ТЕНДЕНЦИИТЕ В РАЗВИТИЕТО НА НЕМСКИЯ ЕЗИК В КЛАС

Резюме. Известно е, че на темата за езиковата промяна и тенденциите в нейното развитие се отдава голямо значение в часовете по чужд език. Обхватът на материалите и компетентностите става все по-обширен по отношение на предмета както в количествено, така и в качествено в горните нива на гимназията. И ако вземем предвид промените, настъпили на държавно ниво в Германия, тогава имаме немски език след 1945 г. и немски език след обединението, като езиковите промени тук са просто неизбежни.

Какви са тенденциите на развитие и кои от тях са определящи за съвременния език? Променя ли се езикът като цяло или само определени области? Как се установяват езиковите норми или модели? Отговорът на тези и други въпроси изисква разбиране на „лингвистиката на езиковата промяна“, която е изключително сложна и богата на литература област на езикознанието.

В този контекст, за да развият правилно знанията на учениците по чужд език, учителите се нуждаят от следните субкомпетенции: 1) специална способност за наблюдение и възприемане на езика по време на преходния период; 2) лингвистичен анализ и възможност за обяснение на идентифицираните „отклонения“ и „съмнения“; 3) способност за оценка на езикови съмнения или тенденции в езиковото развитие.

За тази цел се препоръчва да се използват по-отворени, съвместни форми на преподаване и учене, които насърчават обучение, основано на открития, и научно-пропедевтична работа.

За да обобщим, отбелязваме, че при преподаването на чужд език са необходими два важни критерия: уверено боравене с езикова чуждост и компетентност.

Ключови думи: лексика, немски език, езикови промени, тенденции

Научно изследване/Research

Введение

Обстоятелният възглед на стандарти и учебни програми показва, че темата за изменения в езика и тенденциите в неговото развитие придобива голямо значение на уроците по немски език в гимназията. Материалното и компетентното измерение на школните нива става все по-обширно тематически и изпитва четък акцент както в количествен, така и в качествен отношение на горните ступени на гимназията. Грубо говоря, можем да различим компетентности в отношение на развитието на съвременния език (като част от лингвистическото знание в по-узък смисъл) и в отношение на развитието на самия съвременен език (като част от лингвистическото знание в по-широк смисъл). Отбелязваме, че имаме дело с феномени на езикови изменения, кото-

рые важны для современного языка, ведь история позволяет различать немецкий язык после 1945 года и немецкий язык после воссоединения Германии.

Лингвистика языковых изменений

Данная тема требует от преподавателя обоснованного фактологического анализа. Несколько вопросов предназначены для того, чтобы указать на затронутую теоретическую область: что такое изменение языка, почему и как оно происходит? Каковы тенденции развития и какие из них являются определяющими для современного языка? Меняется ли язык в целом или меняются только отдельные области? Как устанавливаются языковые нормы или образцы? Как и почему возникают отклонения и как они, в свою очередь, становятся общепринятыми нормами? Если язык не может быть живым и функциональным без изменений, каковы подходящие критерии для оценки развития языка?

Ответы на эти вопросы требуют, среди прочего, понимания «лингвистики языковых изменений», которая представляет собой чрезвычайно сложную и богатую литературой область лингвистики.

Профессиональный опыт также включает в себя хорошее знание мира языковых изменений и тенденций развития. Это может показаться тривиальным, но отнюдь не легко постоянно закреплять и расширять необходимую компетенцию, а при необходимости подвергать ее критическому сомнению. Мы имеем здесь дело с одной из самых сложных и востребованных тем во всем обучении языкам, одной из специфики которой является обсуждение вопросов настоящего и будущего языка, которые часто сопровождаются противоречивыми оценками и по которым вообще нет "готовых" суждений. По сути, в этом контексте необходимы три подкомпетенции:

I. Особая способность наблюдать и воспринимать язык в переходный период. В частности, использование языка в повседневной жизни (в том числе студентами), в средствах массовой информации, администрации и политике должно быть «регистрировано» с точки зрения того, где происходят отклонения от нормы или от установленных моделей или правил и где говорящие и писатели формулируют лингвистические сомнения (Sier, Berner, 2009). Эссе, письма в редакцию на лингвистические темы и «ошибки» в студенческих текстах часто указывают на симптомы языковых изменений или оказываются индикаторами лингвистических сомнений. В долгосрочной перспективе полезно создать собственную коллекцию материала, критически важного для языка (Brumsack, 2006). Уроки заметно выигрывают в конкретности, эмпирической обоснованности и убедительности, если можно использовать достаточно современные и содержательные доказательства.

II. Лингвистический анализ и возможность объяснения выявленных «отклонений» и «случаев сомнения». Первое, что нужно сделать здесь, — это не преждевременно нормативно оценивать языковые отклонения как «неправильный» или «плохой» немецкий, а занять просвещенную, основанную на знаниях позицию, которая ищет возможные лингвистические и нелингвистические причины и лингвистические объяснения. Новые грамматики, стилистики и словари всех видов (например, словари значения, произношения, орфографии, неологизмы, словари молодежного языка) полезны, как и соответствующие статьи в специализированных журналах для уроков немецкого языка (см. ссылки 5). Поисковые системы в Интернете предлагают большие возможности для определения частоты использования определенных языковых вариантов и их встречаемости в специальных типах текстов. Обширные текстовые корпуса также доступны в Интернете.

III. Наконец, также требуется способность оценивать лингвистические сомнения или тенденции развития (Sier, Berner, 2009). Речь идет о таких вопросах, как правильно-неправильно, уместно-неуместно, языковой упадок-тенденция развития. Важно, чтобы суждения делались на фоне соответствующей эталонной разновидности вариантов (стандартная разновидность, разговорный язык, групповой язык и т.д.). То, что неправильно в стандартном языке, может быть вполне приемлемым в разговорном или молодежном языке. В то время как учащиеся склонны давать поспешные оценки, учитель должен следить за тем, чтобы оценка сопровождалась максимально объективными объяснениями, основанными на понятных критериях. Максима должна звучать так: «То, что мы воспринимаем как упадок языка, является повсеместным изменением языка, рассматриваемым с точки зрения исторической лягушки» (Sier, Berner, 2009).

Дидактико-методическое оформление материала

Рекомендуется использовать более открытые, совместные формы преподавания и обучения, которые способствуют обучению на основе открытий и научно-пропедевтической работе. Потому что по своей сути эта тема в первую очередь касается не передачи и овладения декларативным языковым знанием, а развития лингвистической чувствительности и языкового критического суждения, то есть повышения языковой осведомленности (Steinig & Huneke, 2004).

В связи с этим возникает вопрос о «воспитательной ценности» или «компетентностном содержании» темы языковых изменений. В. Ульрих видит потенциал этого материала прежде всего в том факте, что «учащиеся [...] могут установить новое отношение к своему языку посредством открытия языковых изменений» (Ulrich, 2003). Это приводит «к реалистическому и толерантному пониманию языковых норм, согласно которому из нескольких конку-

рирующих языковых выражений не может быть (выделено автором) только одно правильным, а другие должны быть неправильными или, по крайней мере, плохими». Однако, по мнению автора, это не должно привести к «радикальному смягчению нормы [...]». Принятие нескольких допустимых форм выражения не освобождает от обязанности тщательно исследовать их пригодность для конкретной цели и затем выбрать наиболее подходящее выражение» (Ulrich, 2003). Ульрих видит ценность формирования компетентности, особенно в трактовке тенденций развития, в «сенсификации к особенностям современного языка, пониманию их причин и предпосылок, их оценке, а также принятию или отклонению собственных языковых действий» (Ulrich, 2003) Знание о возможном развитии языка «предотвратило бы переоценку действующих правил как неопровержимых, вечно действующих норм» (Ulrich, 2003). В. Ульрих предлагает следующие темы для демонстрации тенденций развития:

- усиление влияния иностранных языков (особенно англицизмов/американизмов)
- проникновение технических терминов в словарь стандартного языка
- частое появление неологизмов по аналогии с существующими моделями словообразования
- изменения, вызванные критикой феминистского языка
- тенденция к смягчению норм и сближению устной и письменной речи
- стремление к языковой экономии

Объектом нашей темы является немецкий язык как иностранный (DAF – Deutsch als Fremdsprache). В этом случае то, что объясняет Ульрих в отношении неполной средней ступени, может быть перенесено на высшую ступень гимназии как с точки зрения навыков, к которым нужно стремиться, так и с точки зрения возможных тем. Часть этого уже заложена в стандартах или учебной программе гимназии в Бранденбурге, как показано выше, другие аспекты могут быть использованы в качестве импульсов для вариантов обучения. Ведь языковые изменения и тенденции развития имеют место на всех уровнях языка, от базового графематического и фонематического через грамматический и лексический до уровня текстовых и дискурсивных структур.

Нет области языка без изменений

Перспектива, которая в значительной степени ориентирована на словарный запас (и здесь, в частности, на иностранные слова), которая обычно доминирует на уроке, сужает тему, выдает технический потенциал и, возможно, поддерживает языковые пуристические, сокращенные оценки изменения языка.

Растущий спрос на «больше» грамматики и орфографии в средней школе может быть удовлетворен, например, путем рассмотрения темы изменения

языка с использованием примеров из области грамматики или графематики/ орфографии. Таким образом, грамматические и орфографические знания, полученные на I уровне среднего образования, могут быть перенесены в другой, более сложный контекст и дополнены при обсуждении вопросов изменения, случаев сомнения и норм и стать эффективными в языковой деятельности.

Уверенное обращение с чужим языком основано не только на обсуждении уместности того или иного иностранного слова, но и на базовом понимании языковых процессов, происходящих в стране изучаемого языка и связанных с интеграцией заимствований в основной словарный запас. Ведь в период глобализации из области микро- и макроэкономики, международного маркетинга, менеджмента, туризма, торговли, финансов, управления фирмой, конкуренции, деловой культуры, импортноэкспортных операций, предпринимательства, рекламы, бизнес-медиа, стратегического управления характерен лавинообразный рост новых слов в лексиконе. А задача преподавателя – не упустить инноваций и стать мостом между культурами и открыть мир без границ.

Заключение

Таким образом, как все языки мира, немецкий язык отображает в себе происходящие в обществе и в мире явления. Немецкая лингвокультура также подвержена влиянию общемировых процессов (глобализация, падемия, миграция). А цель компетентного подхода – это не только передача как можно большего количества знаний, но и умение самостоятельно приобретать новые знания и использовать их в правильном русле. Современное общество требует ускорения темпа жизни, поэтому преподаватель должен иметь навыки адаптировать имеющиеся у него знания к реалиям жизни.

Взятая здесь более широкая точка зрения на предмет языковых изменений подчеркивается рядом затронутых тем. Ведь помимо более классических для школы тем (неологизмы, иностранные слова) существуют так же явления изменения в области орфографии (раздельное и совмещенное написание), грамматики (именное словоизменение), текстовые и формулировочные закономерности (например, в приложениях), региональные разновидности (Berlinisch), а также специфические дискурсивные структуры в области общения.

Библиография

- Böker, L. Brenner, G (2003), Sprache im Wandel: Sprachkritik und Sprachgeschichte. Cornelsen, Berlin.
- Brumsack, El. (2006), Sprachwandel. Arbeitsblätter Deutsch. 3. Aufl, Klett, Stuttgart/Düsseldorf/Leipzig.

- Sier, Karl-Heinz/Berner, Elisabeth (2009), Sprachwandel und Entwicklungstendenzen als Themen im Deutschunterricht. Universitätsverlag, Potsdam.
- Steinig, Wolfgang/Huneke, Hans-Werner (2004), Sprachdidaktik Deutsch. Eine Einführung. 2., überarb. Aufl. Erich Schmid, Potsdam.
- Ulrich, Winfried (2003), Unsere Sprache zwischen gestern und morgen. in: Deutschunterricht, Jg. 56, H. 2, pp. 4–11

Гл. ас. д-р Фатима Салимова

f.salimova@gmail.com

ORCID ID: 0009-0002-4369-9176

Бакинский славянский университет

пос. Бакиханова, ул. Рухулла Ахундова 15, кв. 15

Баку

Азербайджан

Assist. Prof. Fatima Salimova, PhD

f.salimova@gmail.com

ORCID ID: 0009-0002-4369-9176

Baku Slavic University

Bakikhanov, 15 Ruhulla Akhundov Str., apt.15

Baku

Azerbaijan

Analysis of Writing Errors in Korean Text of Intermediate Bulgarian Learners

Ким Сеюн

Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (България)

Kim Seweon

Sofia University “St. Kliment Ohridski” (Bulgaria)

Kim Seweon. ANALYSIS OF WRITING ERRORS IN KOREAN TEXT OF INTERMEDIATE BULGARIAN LEARNERS

<https://doi.org/10.60055/phl.2024.46.116-133>

Abstract. This paper analyzes the error patterns in the free writing style of third-year students in Korean Studies at Sofia University. The final examination of the free writing of 15 students who took 960 hours of Korean language classes, according to the curriculum of the Department of Korean Studies at Sofia University, was used as the subject of error analysis. The stylistic condition was to write in ‘*Hara-che* (하라체)’¹ to differentiate from spoken discourse. In free writing, learners had to express their thoughts in written discourse based on the vocabulary and grammar they had accumulated. Due to the nature of the exam, learners were not allowed to look up words or use translators during the exam, so they had no choice but to write based on their inherent language knowledge when performing the final ‘free writing’ task during the exam. The free-written texts of the third-year students of the Department of Korean at Sofia University, produced in such a controlled environment, are the subject of this study.

The purpose of this paper is to classify free writings produced by intermediate Bulgarian learners of Korean into spelling errors, particles errors, ending inflection errors, lexical selection errors, and sentence components agreement errors and to derive the level of difficulty by area and to present the pattern of errors. In addition, by identifying the error characteristics of intermediate Bulgarian learners of Korean, the aim is to enable teachers of Korean to strategically design their lessons and teaching methodologies, in order to strengthen more and more efficiently Korean language learning.

¹ In this paper, we follow the Korean-language romanization systems established by the National Institute of the Korean Language in 2000 – ‘Revised Romanization of Korean’.

The methods used are those of quantitative and qualitative analysis: we first calculated the number of word clauses for each learner. Then, the error patterns were categorized into five areas: spelling errors, particles errors, ending inflection errors, lexical selection errors, and sentence components agreement errors. Particle errors were categorized into subject marking particles, object marking particles, complement marking particles, and adverbial marking particles, and ending inflections were categorized into connecting ending inflections and terminating ending inflections. We analyzed particles and endings by subdividing them into substitution, omission, and addition.

When analyzing the learners' errors, the particle error rate was the highest. Among the particle errors, the adverbial marking particle error rate was the highest, followed by the nominative particle error rate. Adverbial marking particle errors were high for all particles. Adverbial particles had an addition error rate of 16.8%, while subject, object, and complement particles had no addition errors. The next highest error rate was for the ending inflection. The error rate for connecting endings was higher than the error rate for regular endings. The /ㄷ/ and /ㅈ/, /ㄱ/ and /-/, /ㄴ/ and /ㅌ/, /ㅊ/ and /ㅉ/, /ㅅ/ and /ㅆ/, /ㅁ/ and /ㅂ/ were error patterns produced due to a lack of vowel phoneme understanding. The consonant finale /ㄴ/ and /ㅇ/, /ㄷ/ and /ㅌ/, /ㅈ/ and /ㅉ/ were error patterns produced due to a lack of consonant phoneme understanding.

Keywords: Bulgarian intermediate learners, Korean language, error patterns, error analysis, error frequency

Ким Сеюн. АНАЛИЗ НА ГРЕШКИТЕ В ПИСМЕНИЯ КОРЕЙСКИ ТЕКСТ НА СРЕДНО НАПРЕДНАЛИ БЪЛГАРСКИ УЧАЩИ

Резюме. Настоящата статия анализира моделите на грешки в свободното писане на корейски език, в съчинения и есета по поставена тема. Моделите на грешки са изведени от работата на студентите от трети курс специалност „Кореистика“ към Софийския университет „Св. Климент Охридски“. За анализ на грешките е използван финалният изпит по част свободно писане към програмата за обучение по практически корейски език на 15 студенти, преминали 960 учебни часа по корейски език по учебния план на специалност „Кореистика“. Стилистичното условие беше да се пише на т.нар. стил *Hara-che* (하라체), за да се разграничи от говоримия дискурс. При свободното писане обучаемите трябваше да изразят мислите си в писмен дискурс въз основа на лексиката и граматиката, които са натрупали. Поради естеството на изпита на обучаемите не беше разрешено да търсят думи или да използват електронен преводач по време на изпита, така че те нямаха друг избор освен да пишат, разчитайки на натрупаните езикови познания, когато изпълняваха последната задача за „свободно писане“ по време на изпита. Написаните текстове на студентите трета година от специалност „Кореистика“ в Софийския университет, произведени в такава контролирана среда, са обект на настоящото изследване.

Целта на тази статия е да класифицира писмения корейски текст на средно напреднали български учащи – на правописни грешки, грешки при употребата на частици, грешки в края на флексията, грешки в лексикалния избор и грешки в съгласуването на компонентите на изречението, да се изведе нивото на трудност във всяка област и да се представи моделът на грешките. Чрез идентифициране на характеристиките на грешките на българските учащи на средно ниво, целта е да се даде възможност на

учителите да проектират стратегически своето преподаване и да се даде възможност на учащите да овладеят корейския език все по-ефективно.

Настоящото изследване се базира на количествен и качествен анализ на допускните грешки като част от избраната методологическа призма. Първо е изчислен броят на клаузите с думи за всеки обучаем. След това моделите на грешки са категоризирани в пет области: правописни грешки, грешки на частици, грешки в края на флексията, грешки в лексикалния избор и грешки в съгласието на компонентите на изречението. Грешките на частиците са категоризирани в частици, маркиращи субект, частици, маркиращи обект, частици, маркиращи допълнение, и частици, маркиращи наречие, а крайните флексии биват категоризирани в свързващи флексии и завършващи флексии. Анализираните частици и окончания са разделени според спецификите на корейския език, свързани със заместване, изпускане и добавяне.

При анализиране на грешките на обучаемите процентът на грешки на частиците е най-висок. Сред грешките при тяхната употребата процентът на грешки на частиците за наречие е най-висок, следван от номинативния процент грешки на частиците. Грешките при маркиращите наречия частици бяха високи за всички частици. Наречните частици имат процент на грешки при добавяне от 16,8%, докато субектът, обектът и частиците на допълнението нямат грешки при добавяне. Следващият най-висок процент грешки, който се открие, е за крайната флексия. Процентът на грешки при свързващи окончания се оказва по-висок от процента на грешки при обикновени окончания. Моделите на грешки /ㄱ/ и /ㄷ/, /ㄴ/ и /ㄹ/, /ㄷ/ и /ㄹ/, /ㄷ/ и /ㄷ/, /ㅁ/ и /ㅁ/, /ㅂ/ и /ㅂ/, /ㅂ/ и /ㅂ/, /ㅂ/ и /ㅂ/, /ㅂ/ и /ㅂ/, /ㅂ/ и /ㅂ/ са произведени поради липса на разбиране на гласната фонема. Финалите на съгласна /ㄴ/ и /ㅇ/, /ㄷ/ и /ㅌ/, /ㅈ/ и /ㅉ/ от своя страна са модели на грешка, произведена поради липса на разбиране на фонемата на съгласна.

Ключови думи: български обучаеми, корейски език, видове грешки, анализ на грешките, честота на грешките

Research/Научно изследване

The Korean Language is rich in writing styles and grammatical rules. In Korean, speech levels are divided into formal and informal styles, which are distinguished by their verb endings. Formal speech is used in professional or respectful settings, while informal speech is common in everyday conversations among friends.

Written Korean also follows specific stylistic conventions. The primary style that learners should master is ‘*Hara-che* (하라체)²’. This style is neutral – it does not address a specific person and neither honors nor degrades the subject, a distinction reflected in its verb endings.

² ‘*Hara-che* (하라체)’ is a final form that gives a sense of neutrality between honor and degrade when the addressee is not a specific individual. It is usually used for written style in advertisements and declamation. (e.g. 하늘을 본다).

Intermediate learners of Korean should be proficient in writing using ‘*Hara-che* (하라체)’. This study focuses on analyzing writing errors in this style among Bulgarian intermediate learners of Korean.

1. Increasing trend of Korean language learners - short introduction

The number of Korean language learners has increased rapidly due to the global Korean Wave as demonstrated by the growing number of applicants for the Korean Language Proficiency Test (TOPIK³) of the Korea Institute of Curriculum and Evaluation. In the first test in 1997, the number of applicants was 2,692, but it raised to 206,778 in 2015. The increase slowed down in 2020 due to COVID-19, and continued to grow to 417,800 in 2023 and 493,000 in 2024. The number of Bulgarian Korean language learners in Bulgaria has also increased. Due to the demand for Korean language classes, several Korean language courses have been newly established in Bulgaria. The universities that will be offering Korean language courses as of March 2025 are as follows: Sofia University, New Bulgarian University, Plovdiv University, and Veliko Tarnovo University. In addition to the university institutions, Korean language classes are also offered at the 18th Secondary School “William Gladstone”, 138 High School for Western and Eastern Languages “Prof. Vasil Zlatarski”, 97 Secondary School “Brothers Miladinovi”, High School with Foreign Language Education “Alexander Sergeyevich Pushkin” Varna and Sejong Institute -Sofia, which is affiliated with the Embassy of the Republic of Korea in Bulgaria.

Despite the processing trend of growth Bulgarian learners, discussions and research on curricula, syllabuses, textbooks, and teaching-learning methods suitable for Bulgarian learners are quantitatively and qualitatively lacking. Burt (1975) stated that “most teachers are not prepared for various errors.” In other words, teachers should be able to predict various error patterns of learners. Holley, King (1971) believed that teachers should be able to analyze the various error patterns produced by learners and correct the errors.

The purpose of this paper is to classify free writings produced by intermediate Bulgarian learners of Korean into spelling errors, particles errors, ending inflection errors, lexical selection errors, and sentence components agreement errors and to derive the level of difficulty

³ TOPIK is an abbreviation for Test of Proficiency in Korean (한국어능력시험). It is a Korean language proficiency test administered by the National Institute for International Education (국립국제교육원), a government agency of the Republic of Korea, and is a test directly administered by the government. TOPIK, Test of Proficiency in Korean, is a written test designed to measure the ability of non-native speakers for expression and comprehension in the Korean language. TOPIK test measures proficiency in reading, writing, and listening comprehension in the Korean language. The test has three different levels: Beginner, Intermediate and Advanced. Further accuracy is expressed through six grades, two matched to each level to evaluate proficiency. The general TOPIK consists of reading, writing, and listening sections. The Internet Base Test was introduced in 2023, and speaking section evaluations are also conducted in Korea.

by area and to present the pattern of errors. In addition, by identifying the error characteristics of intermediate Bulgarian learners of Korean, the aim is to enable teachers of Korean to strategically design their lessons and teaching methodologies, in order to strengthen more and more efficiently Korean language learning.

The methods used are those of quantitative and qualitative analysis: we first calculated the number of word clauses for each learner. Then, the error patterns were categorized into five areas: spelling errors, particles errors, ending inflection errors, lexical selection errors, and sentence components agreement errors. Particle errors were categorized into subject marking particles, object marking particles, complement marking particles, and adverbial marking particles, and ending inflections were categorized into connecting ending inflections and terminating ending inflections. We analyzed particles and endings by subdividing them into substitution, omission, and addition.

Previous research on first and second year student's writing errors

In 2020, we analyzed errors in 12 works of first and second- year students who won awards at The Korean Essay Writing Contest (백일장)⁴ hosted by Sofia University between 2016–2018, gave us data to analyze errors in 12 works of the first and second- year students who won the contest (Kim, 2020: 202–203). In the paper, the errors were classified into phonetic errors, particle errors, syntactic errors, and orthographic errors. In the case of particle errors, they were classified into substitution, omission, and addition. In the paper, only error sentences were classified, excluding the appropriate sentences created by the learners. 74 sentences of first- year students and 133 sentences of second-year students were used as data. The number of periods was calculated as the number of sentences, and when there were various types of errors in a sentence, cumulative statistics were collected according to the error classification items. The percentage conversion based on the total number of learner errors was not performed. However, the work of classifying the produced errors by item and quantifying them by item was performed. The difficulty of the errors was examined by quantifying the error pattern. The purpose of the paper was to identify the patterns of high-frequency errors in order to prevent Bulgarian learners from unconsciously making mistakes that become fixed in the Beginner and Elementary levels.

The highest rate of particle errors for first-year students in Korean Studies was the substitution of the nominative particle ‘이/가’, while the highest rate of particle errors for second-year students was the omission of the objective particle ‘을/를’. In terms of syntactic errors, the highest rate of suffix inflection (connective suffix,

⁴ The Korean Essay Contest hosted by Sofia University began in 2016 for Korean Studies students and will be held for the 10th time in 2025. Starting in 2018, third- and fourth-year Korean language majors from the Department of South Asian, East Asian, and Southeast Asian Studies also have been participating.

final suffix) was recorded for first-year students, while the highest rate of syntactic errors for second-year students was the selection of incorrect words.

The following is a classification of errors produced in Korean writing by first-year students who studied Korean for 350 hours and second-year students who studied Korean for 720 hours at the Korean Studies Department of Sofia University.

First, the phonemes that appeared in vowel errors among phonological errors appeared in the order of /ㅏ/ > /ㅓ/ = /ㅣ/ > /ㅛ/ = /ㅕ/ = /ㅗ/ , and the phonemes that appeared in consonant errors appeared in the order of /ㅇ/ > /ㅈ/ = /ㅊ/ > /ㄴ/ = /ㅎ/ = /ㅁ/. It was possible to see that the phonemes that appeared in phonological errors were transferred to orthographic errors.

Second, for particle substitution errors, the order was ‘이 > 과 > 가 = 은 = 예 > 도 = 에서 > 로 = 에 게’ for first-year students, and the order was ‘를 > 예 > 는 > 이/가 = 은 = 와 = 과 = 의’ for second-year students. For the omission of particles, the order of errors was ‘를 > 예 > 는 > 이/가 = 은 = 와 = 과 = 의’ for the first-year students and ‘은 = 의 > 가 = 예’ for the second-year students. For the addition of particles, the order of errors was ‘은 = 의 > 가 = 예’ for the first-year students, and ‘은 > 의 > 이 = 예’ for the second-year students. The frequency of omission of particles was much higher in the first-year students than in adding particles. Third, with regard to syntactic errors, the order of errors was ‘ending transformation errors > word choice errors > orthography errors = sentence structure errors > native language interference errors’ for the first-year students, and ‘word choice errors > ending transformation errors > orthography errors > sentence structure errors > native language interference errors’ for the second-year students. The most frequent error in the first-year students was incorrect transformation of connective endings and final endings due to their unfamiliarity with Korean grammar, followed by word choice errors. However, while the difference in the number of errors produced by each item was not large in the first-year, the frequency of word choice errors and word-ending transformation errors was overwhelmingly higher than other items in the second-year.

This seems to be an error produced in the process of having to produce sentences in the target language, Korean, when accumulated Korean grammar and vocabulary acquisition had not yet been fully achieved. Furthermore, it seems that the second-year students lacked sufficient grammar and vocabulary to express their thoughts in the abstract writing topics of the Korean Essay Writing Contest (백일장), ‘Empathy (공감, 2016)’, ‘Consideration (배려, 2017)’, and ‘Family (가족, 2018)’. In terms of the error pattern of the ending transformation, it was observed that the use of ‘-(으)니까’ was expanded due to the lack of accurate knowledge about the restrictions on the use of the connecting ending ‘-(으)니까’. In addition, it was observed that among the adjectives, errors were made in recognizing the ‘-하다’ form adjectives such as ‘편하다’, ‘필요하다’, ‘중요하다’, and ‘친하다’ as verbs and producing verb-ending transformations. It is necessary to repeatedly practice

the present-final transformation of adjectives in the ‘*Hara-che* (하라체)’. Interference of the native language was found in word choice errors and word order errors, and cases were examined where the intended meaning was not properly conveyed in Korean when native language expressions were directly translated into Korean. In addition, it was recognized that although word order errors due to the native language are tolerable in speaking skills, writing skills must be performed in accordance with Korean grammar, and therefore, writing education in accordance with Korean grammar is necessary.

Third year student’s essay writing errors

To analyze the writing errors of Bulgarian learners, the winter semester final exam writings of third-year students of Korean Studies at Sofia University in the academic year 2023/2024 were used as the analysis subject.

Academic Year	Semester Classes	Weeks	Weekly Class Hours	Total Hours per Semester	Cumulative Hours	TOPIK-Expected Level
1	Winter Semester	15	14	210	210	Beginner Level 1
	Summer Semester	15	14	210	420	Elementary Level 2
2	Winter Semester	15	12	180	600	Elementary Level 2+
	Summer Semester	15	12	180	780	Intermediate Level 3
3	Winter Semester	15	12	180	960	Intermediate Level 3+
	Summer Semester	15	12	180	1,140	Upper Intermediate Level 4
4	Winter Semester	15	12	180	1,320	Upper Intermediate Level 4+
	Summer Semester	15	12	180	1,500	Advanced Level 5

Table 1. Number of Hours of Practical Korean Language Classes of Korean Studies at Sofia University

The target students of the third-year Korean Studies of Sofia University are those who have completed the winter semester of the third-year, or 960 hours of practical Korean, according to the above <Table 1>. Usually, language education centers in Korea count 200 hours of Korean language classes as one TOPIK level. However, in the case of Sofia University’s students, it is difficult to naturally be

exposed to the target language, Korean, once they leave the classroom. Therefore, it is difficult to realize the language functions of listening, reading, speaking, and writing based on the language knowledge learned in the classroom. For this reason, the expected TOPIK level for third-year students of Korean Studies of Sofia University should be ‘Intermediate Level 3’, but there is a considerable difference in the acquisition of Korean among learners.

The first and second-year students study the textbooks and workbooks “New Yonsei Korean” (2019) vocabulary and grammar, speaking, and writing as the main textbook. The third-year students are taught vocabulary and grammar according to the topic without the main textbook, and take classes on speaking and writing language functions based on language knowledge. In the winter semester of the third-year, the subjects of ‘health’, ‘exchange and refund’, ‘loss’, ‘housing culture’, and ‘leisure life’ have been studied, and grammar items such as ‘even’, ‘-아/어 놓다/두다’, ‘-느라고’, ‘-고 말다’, ‘-아/어 버리다’, ‘-기 때문에’, ‘-다가⁵’, ‘-던⁶’, ‘-을지라도’, ‘-았/었던’, ‘-기는커녕’, ‘-은/는 반면에’, ‘-(으)려던 참이다’ have been studied.

The free writing essays of 19 students who took 960 hours of Korean language classes according to the curriculum of Korean Studies at Sofia University were used as the target of error analysis. The topic was ‘Changes in housing culture(주거 문화의 변화)’ and they were asked to write more than 800 characters including spaces. The learners were informed that the content of the essay should be equivalent to ‘TOPIK Intermediate Level 3’. In addition, the writing style requirement was to write in ‘*Hara-che* (하라체)’ to differentiate it from spoken discourse. In the free writing session, learners had to express their thoughts in the form of a written discourse based on the vocabulary and grammar they had accumulated so far. Due to the nature of the test, learners were not allowed to search for words or use a translator during the test. Therefore, learners had no choice but to write based on their inherent language knowledge when performing the ‘free writing’ assignment for the final exam. The free writing of third-year students of Korean Studies at Sofia University, produced in such a controlled environment, was chosen as the subject of this paper.

Analysis, methodology and summary of errors

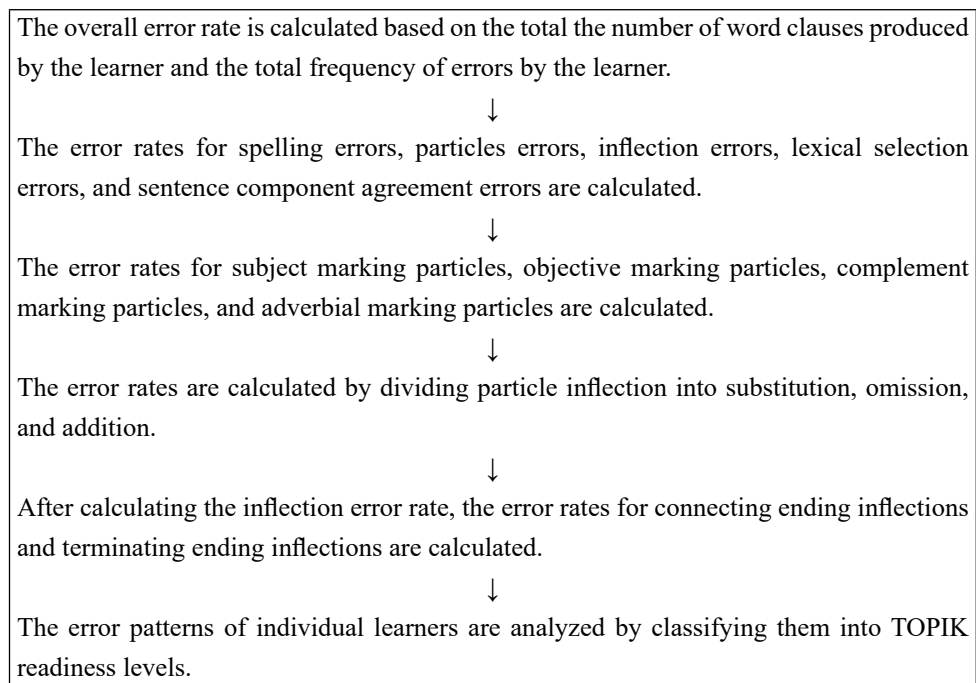
In the final exam of the winter semester of the third- year at Sofia University, 19 students took the test. The free writing topic was ‘Changes in residential life’, the length was over 800 characters, and the time given was 90 minutes.

As a method of analyzing errors, the number of individual words was calculated. Then, the error patterns were classified into five areas: spelling errors, particles

⁵ A suffix that indicates that an action or state is interrupted and changed to another action or state.

⁶ A suffix that modifies a noun, recalls a past situation, or indicates that the situation has been interrupted without being completed.

errors, inflection errors, lexical selection errors, and sentence component agreement errors. Particles errors were classified into subject marking particles, objective marking particles, complement marking particles, and adverbial marking particles, and ending inflections were categorized into connecting ending inflections and terminating ending inflections. The particles and inflections classified in this way were subdivided into substitution, omission, and addition and analyzed. Error analysis was conducted in the following order.

Since there was a requirement that the final ending be written in ‘*Hara-che* (하라체)’, learners’ writings written in ‘*Haeyo-che* (해요체)⁷’ and ‘*Hapsyo-che* (합쇼체)⁸’ were excluded from the analysis of this study. Since there was a requirement that the writing should be more than 800 characters, learners’ writings written in less than 800 characters were also excluded from the analysis of this study. Students’ writings written in 800 characters but failed to convey the meaning, so the error pattern could not be examined, were also excluded from the analysis of this study. Out of 19 final exam takers, 15 writings were analyzed for errors, excluding 4.

The principles of error correction are as follows:

⁷ ‘*Haeyo-che* (해요체)’ is one of the addressee honorifications, a level of speech, also functioning as a sentence ending, which raises the addressee moderately (e.g. 하늘을 봐요).

⁸ ‘*Hapsyo-che* (합쇼체)’ is one of the addressee honorifications, a level of speech, also functioning as a sentence ending, which raises the addressee highly (e.g. 하늘을 봅니다).

1. Make minimal modifications.

Take into account the vocabulary and grammar produced by the learner as much as possible.

2. Reflect the learner's intention to express as much as possible according to the flow of the text.

3. When examining the aspects of lexical selection errors and sentence component agreement errors, reflect the corpus and preferred sentence patterns of native Korean speakers.

Results of Analysis of Written Materials

The number of word clauses produced by 18 learners is shown in <Table 2> below. The writing topic for the final exam free writing is what they learned in vocabulary and grammar writing. Students S1, S3, S7, and S12⁹ used extended sentence structures to write TOPIK intermediate level 3-compliant writing, even though they were more likely to make errors. The following are extended sentences produced by learners S1, S3, S7, and S12.

[S1]

이 감옥에서 어떻게든(→어떡하든) 벗어나야 한다고 생각하는 사람들이 집에서 여러 가지 활동을 하게 시작되었다.(→하기 시작하였다).

[S3]

친구들과 맛집(→맛집을) 탐방하거나 암벽 등반, 헬스, 승마, 수영 등 몸이(→몸을) 움직이는 취미, 콘서트나 공연 관람 중에서 고를 수 있기 때문에 집에 있을 시간이 적었다.

[S7]

옛날에(→옛날에는) 집에서 일을 하기는커녕 운동하기조차(→운동하는 것조차) 상상하지 못 했다.

[S12]

현재는 코로나가 없고(→없기 때문에) 사람들은 회사에 편하게 다니고 학생들도 수업에 출석하고 야위(→야외) 활동을 자주 할 수 있어서 집에서 일을 하는 사람들이나 온라인 수업이 있는 학생들이 많지 않다.

Students S17 and S18 did not succeed in writing 800 characters. Students S17 did not fill 800 characters with non-text, but only wrote as many sentences as he could with his inherent language knowledge. Student S18 did not understand how

⁹ The texts produced by learners were assigned serial numbers from S1 to S18. The number of words was then calculated.

to use the literary style ‘*Hara-che* (하라체)’, so he wrote in ‘*Hasipsho-che* (하십쇼체)’. These are all errors in the final ending. Learner S9 did write 800 characters, but since it was all non-text, it was difficult to identify the error pattern.

[S9] *그렇지만 내 어머니가 내 집은 깨끗했다.
[S17] 지금 집에서 하는 활동이 옛날보다 좀 다르다(→다르다).
[S18] 보통 집에 있을 때 사람들은 일을 하는(→한) 후에 소파에 쉬와(→쉬거나) 독서를 합니다(→한다).

The following are the number of word clauses and the frequency of errors produced by the learners in free writing. Student S9 produced a non-sentence due to an error in the correspondence of sentence elements. Since he could not understand the content of the text, he could not identify the pattern of errors. Student S17 wrote with 512 characters, and Student S18 wrote with 455 characters. Due to the insufficient number of word clauses, the frequency of errors could not be calculated on the same level as other students.

Student	S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7	S8	*S9
Number of Word Clauses	300	274	244	238	234	227	224	217	217
Frequency of Errors	30	31	33	13	27	48	31	19	
Error Rate (%)	10	11.3	13.5	5.5	11.5	21.2	13.8	8.75	
Student	S10	S11	S12	S13	S14	S15	S16	*S17	*S18
Number of Word Clauses	216	215	213	213	209	202	199	133	130
Frequency of Errors	44	52	26	51	48	27	25		
Error Rate (%)	20.4	24.18	12.2	23.9	23	13.4	12.6		

Table 2. Number of phrases, error frequency, and error rate per learner

TOPIK Writing ‘Readiness’ Level

Among the third-year learners in the Korean Studies Department, the writings of S1, S3, S7, and S12 are considered to be equivalent to TOPIK Level 3+- Intermediate. However, S9 is considered to be equivalent to TOPIK Level 1- Beginner. Considering that learners who studied 960 hours of practical Korean in the Korean Studies Department are equivalent to TOPIK Level 3+- Intermediate, it can be seen that four learners met the expectations. It was also confirmed that there was a large difference in Korean language acquisition among learners.

The following are the number of word clauses, frequency of errors and error rate of learners who met the TOPIK writing ‘Readiness’ Level 3+ – Intermediate.

Student	S1	S3	S7	S12
Number of Word Clauses	300	244	224	213
Frequency of Errors	30	33	31	26
Error Rate (%)	10%	13.5%	13.8%	12.2%

Table 3. TOPIK writing ‘Readiness’ Level 3+ – Intermediate

The following are the number of word clauses, frequency of errors, and error rate of learners who met the TOPIK writing ‘Readiness’ Level 3 – Intermediate.

Student	S2	S4	S5	S8	S15	S16
Number of Word Clauses	274	238	234	217	202	199
Frequency of Errors	31	13	27	19	27	25
Error Rate (%)	11.3	5.5%	11.5%	8.75%	13.4%	12.6

Table 4. TOPIK writing ‘Readiness’ Level 3 – Intermediate

The following are the number of word clauses, frequency of errors, and error rate of learners who met the TOPIK writing ‘Readiness’ Level 2 – Elementary.

Student	S6	S10	S11	S13	S14
Number of Word Clauses	227	216	215	213	209
Frequency of Errors	48	44	52	51	48
Error Rate (%)	21.2%	20.4%	24.18%	23.9%	23%

Table 5. TOPIK writing ‘Readiness’ Level 2 – Elementary

Below are the total number of words produced by the learners, the total error frequency of the students, and the average error rate of all learners.

Total Number of Word Clauses	3.425
Total Error Frequency	505
Average Error Rate (%)	14.74%

Table 6. Total Number of Word Clauses, Total Error Frequency, Average Error Rate

Learners at the ‘TOPIK writing ‘Readiness’ Level 2 – Elementary’ showed an error rate higher than the average error rate of 14.74%. This is because the topic of ‘Changes in Housing Life’ is a familiar social and abstract topic that TOPIK Level 3 – Intermediate can write about. In addition, since they had to write in a literacy

style (하라체), it seems that learners at the TOPIK writing ‘Readiness’ Level 2 – Elementary had difficulty using cursive endings.

Error Analysis

As a result of analyzing the patterns of spelling errors, particles errors, ending inflection errors, lexical selection errors, and sentence components agreement errors, the particle error rate was the highest. Among the particle error rates, the error rate of the adverbial marking particles was the highest. Next was the error rate of the subject marking particles. Substitution errors were high for all case particles. The addition error rate of the adverbial marking particles accounted for 16.8%, while there were no addition errors for the subject marking particles, objective marking particles, and complement marking particles. Next was the inflection error rate. The error rate of the connecting ending inflections was higher than that of the terminating ending inflections.

Below is a list of error rates by category, in order of difficulty.

Difficulty	Area	Error Frequency Rate
1	Particles Errors	32.94%
2	Ending Inflection Errors	22.16%
3	Spelling Errors	20.78%
4	Lexical Selection Errors	13.72%
5	Sentence Components Agreement Errors	10.39%

Table 7. Error rate by difficulty level

The following is the error rate for particle errors with the highest error rate, categorized into subject marking particles, objective marking particles, complement marking particles, and adverbial marking particles.

Difficulty	Type	Error Rate
1	Adverbial Marking Particles Errors	51.19 %
2	Subject Marking Particles Errors	33.33 %
3	Objective Marking Particles Errors	11.3 %
4	Complement Marking Particles Errors	4.16 %

Table 8. Difficulty order of Particles Errors

Below is the error rate for each particle divided into substitution, omission, and addition.

Difficulty	Type	Substitution	Omission	Addition
1	Adverbial Marking Particles	63.95 %	19.77 %	16.28 %
2	Subject Marking Particles	65.45 %	35.54 %	0 %
3	Objective Marking Particles	73.68 %	26.32 %	0 %
4	Complement Marking Particles	62.5 %	37.5 %	0 %

Table 9. Error Rates for Substitution, Omission, and Addition of Particles

The following are the error rates for connecting and terminating ending inflections.

Difficulty	Type	Error Rate
1	Connecting Ending Inflections Errors	59.29%
2	Terminating Ending Inflections Errors	40.7%

Table 10. Error Rate of Connecting and Terminating Ending Inflections

Error patterns according to Korean language level

		Number of Word Clauses	Frequency of Errors	Total Error Rate (%)	Spelling Errors (%)	Particles Errors (%)	Ending Inflection Errors (%)	Lexical Selection Errors (%)	Sentence Components Agreement Errors (%)
1	S1	300	30	10	20	43.33	13.35	16.66	6.66
2	S3	244	33	13.5	3.03	39.39	30.3	15.15	12.12
3	S7	224	31	13.8	16.13	29.03	32.26	16.13	6.45
4	S12	213	26	12.2	26.92	42.31	23.08	3.84	3.84

Table 11. Errors of TOPIK writing 'Readiness' Level 3+ – Intermediate

The following is an excerpt from S3's text.

<예문> 그리고 회사에서 하루 종일 열심히 일하고 집에 늦게 가면 시간이 별로 없어서 스트레스를 풀려고 TV 시청(→시청을) 하면서 밥을 바빠 먹는 사람들도 많다.

Errors of TOPIK writing ‘Readiness’ Level 3 – Intermediate

		Number of Word Clauses	Frequency of Errors	Total Error Rate (%)	Spelling Errors (%)	Particles Errors (%)	Ending Inflection Errors (%)	Lexical Selection Errors (%)	Sentence Components Agreement Errors (%)
1	S2	274	31	11.3	22.58	32.26	19.35	16.13	9.68
2	S4	238	13	5.5	23.7	23.7	15.38	30.77	7.69
3	S5	234	27	11.5	18.52	29.63	25.93	7.41	18.52
4	S8	217	19	8.75	42.11	15.79	26.32	10.53	5.26
5	S15	202	27	13.4	11.11	25.93	25.93	18.52	18.52
6	S16	199	25	12.6	12	32	32	8	16

Table 12. Errors of TOPIK writing ‘Readiness’ Level 3 – Intermediate

The following is an excerpt from S5's text.

<예문> 그 동안 우리 모두는 집에서 하는(→하던) 것만 해야 된다(→되었다).
--

Errors of TOPIK writing ‘Readiness’ Level 2 – Elementary

		Number of Word Clauses	Frequency of Errors	Total Error Rate (%)	Spelling Errors (%)	Particles Errors (%)	Ending Inflection Errors (%)	Lexical Selection Errors (%)	Sentence Components Agreement Errors (%)
1	S6	227	48	21.2	35.42	22.92	20.83	12.5	8.33
2	S10	216	44	20.4	11.36	38.64	27.27	11.36	9.09
3	S11	215	52	24.18	21.15	34.62	17.31	15.38	11.54
4	S13	213	51	23.9	27.45	27.45	17.65	19.61	7.84
5	S14	209	48	23	22.92	45.83	14.58	4.17	12.5

Table 13. Errors of TOPIK writing ‘Readiness’ Level 2 – Elementary

The following is an excerpt from S14's text.

<예문> 그래서 사람마다 자기의 집(→집에 대한) 의미를(→의미가) 다 다양한다(→다르다).

It can be seen that the error rate of the level Elementary learners is much higher than that of the level Intermediate learners. It can also be seen that Intermediate learners make errors when trying to use newly learned vocabulary and grammar, while Elementary learners cannot distinguish between the terminating ending inflections of adjectives in the ‘*Hara-che* (하라체)’ and the terminating ending inflections of verbs in the ‘*Hara-che* (하라체)’.

Conclusion

As a result of analyzing learners' errors, the particle error rate was the highest. Among the particle errors, the adverbial marking particle error rate was the highest, followed by the subject marking particles error rate. Adverbial marking particles errors were high for all particles. Adverbial marking particles had an addition error rate of 16.8%, while subject, object, and complement particles had no addition errors. The next highest error rate was for the ending inflection. The error rate for connecting endings inflections was higher than the error rate for terminating ending inflections. The /ㄴ/ and /ㄷ/, /ㄴ/ and /ㅡ/, /ㄴ/ and /ㅍ/, /ㅁ/ and /ㅂ/, /ㄱ/ and /ㅅ/, /ㅅ/ and /ㅈ/ were error patterns produced due to a lack of vowel phoneme understanding. The consonant finale /ㄴ/ and /ㅇ/, /ㄷ/ and /ㅌ/, /ㅈ/ and /ㅊ/ were error patterns produced due to a lack of consonant phoneme understanding.

The analysis of individual learners' errors showed that five out of fifteen third-year students at Sofia University's Korean department met the TOPIK level 2 - Elementary level. This means that their Korean proficiency is low compared to their period of study. Six of them were at the TOPIK level - Intermediate 3, and four were at the TOPIK level - Intermediate 3+. Four of the learners had similar academic achievements to learners learning Korean at a language institute in Korea.

The results of the analysis of individual learners' errors in this paper will be a valuable resource for one-on-one counseling with learners. In order to write their thoughts and feelings in Korean grammar and with semantic completeness, some learners need to improve their particle knowledge, some need to improve their end inflections knowledge, and some need to strengthen their vocabulary. Learners at beginner levels 1 and 2 should develop a learning plan that includes practicing primary Korean sentence forms to prevent sentence component agreement errors.

The results of this thesis' analysis shall be taken into consideration when designing a third-year Korean language class in the Department of Korean Studies, which consists of learners at different levels of the TOPIK, from Beginner 1 to Intermediate 3+. It is hoped that various Korean language institutions in Bulgaria will also collect data on the errors of different groups of learners, analyze the different patterns of learners' errors, and accumulate the results. Based on the findings of this study, it is hoped that customized curricula, curriculum content, teaching materials, and teaching and learning developments will be made to help Bulgarian learners of Korean acquire the target language effectively.

Bibliography

- 김세원 (2024), 불가리아인 학습자의 쓰기 오류 분석, in *Research and Prospects of Korean Studies in Eurasia, the 4th ERAKAM Korean Studies – International Conference, 2024*, Erciyes University, Kayseri, Turkey, pp. 152–172 (Kim, Sewon (2024),

- (Pulgariain hakseupjau sseugi oryu punseok. in *Research and Prospects of Korean Studies in Eurasia, the 4th ERAKAM Korean Studies – International Conference, 2024*, Erciyes University, Kayseri, Turkey, pp. 152–172).
- 김은혜 (2019), 모국어에 따른 KFL 초급 학습자 한국어 쓰기 오류 비교 연구, 인문사회, 21 제10권1호, pp. 217–228 (Kim, Eunhye (2019), Mogugeoe ttareun KFL chogep hakseupja hangugeo sseugi oryu pigyo yeongu. in *Inmunshahoe* 21, 10(1), pp. 217–228).
- 서수백 (2014), 외국인 유학생의 한국어 쓰기 오류 분석 – 학부 재학 유학생 백일장 작문을 대상으로-, 우리말글, 62, pp. 127–157 (Seo, Subaek (2014), Oegugin yuhaksaengui hangugeo sseugi oryu punseok – hakpu jaehak yuhaksaeng paegiljang jangmuneul taesangeuro. – In: *Urimalgeul*, 62, pp. 127–157).
- 이효영 (2013), 오류 분석을 통한 중국어 쓰기 교육 개선 방안, 中國言語研究, 第 45 輯, pp. 282–303. (Lee, Hyoyeong (2013), Oryu punseogeul tonghan junggugeo sseugi kyoyuk kaeseon pangan. – In: *Junggugeoyeonguwon*, 45, pp. 282–303).
- 이원경 (2012), 외국어로서의 독일어 학습에서의 언어능력 –오류 분석과 쓰기 능력 향상을 위한 교수안, 외국어로서의 독일어, 제31집, pp. 135–158 (Lee, Wonkyeong (2012), Oegugeoroseoui togireo hakseubeseoui yeoneoneungnyeok – oryu punseokkwa sseugineungnyeok hyangsangeul wihan kyosuan. in *Oegugeoroseoui togireo*, 31, pp. 135–158).
- 홍은진 (2004), 영어권 학습자의 어휘 오류 분석과 교육 방안, 이중언어학, 제25호, pp. 331–358 (Hong, Eunjin (2004), Yeongeogwon hakseupjau eohwi oryu punseokkwa kyoyuk pangan. in *Ijungeoneohak*, 25, pp. 331–358).
- 석주연·안경화 (2003), 한국어 학습자 표현 오류 분석의 몇 가지 문제 – 정의, 확인, 기술을 중심으로, 한국어 교육, 14권3호, pp. 189–215 (Seok, Juyeon & An, Kyeonghwa (2003), Hangugeo hakseupja pyohyeon oryu punseogui myeot kaji munje – jongui, hwagin, kisureul jungsimeuro. in *Hangugeo kyoyuk*, 14(3), pp. 189–215).
- 이정희 (2003), 한국어 학습자의 오류 연구, 도서출판 박이정, 서울 (Lee, Jeonghui (2003), *Hangugeo hakseupjau oryu yeongu*. Seoul: Toseochulpan Pagijeong).
- Corder, S. P. (2011), 중간언어와 오류 분석 (*Error Analysis and Interlanguage*), 신승용 김지민 이순영 옮김, 도서출판 박이정, 서울 (Corder, S.P. (2011), *Jungganeoneowa oryu punseok (Error Analysis and Interlanguage)*, Sin, Seungyong, Kim, Jimin & Lee, Sunyeong omgim. Seoul: Toseochulpan Pagijeong).
- Kim, Sewon (2020), 불가리아인 한국어 초급 학습자 쓰기 오류 분석 연구 (Analysis of Writing Errors in Korean Text of Beginner Bulgarian Learners). in *Globalization in Korea, proceedings of the international conference on the Occasion of the 30th Anniversary of the Establishment of Diplomatic Relations between the Republic of Bulgaria and the Republic of Korea*. Sofia: “St. Kliment Ohridski” University Press, 2020, pp. 202–215 (Kim, Sewon (2020). Pulgariain hangugeo chogep hakseupja sseugi oryu punseok yeongu. in *Globalization in Korea, proceedings of the international conference on the Occasion of the 30th Anniversary of the Establishment of Diplomatic Relations between the Republic of Bulgaria and the Republic of Korea*, “St. Kliment Ohridski” University Press, 2020, Sofia, pp. 202–215).

Kim Sewon, PhD, Researcher (R2)
sewon@uni-sofia.bg
Faculty of Classical and Modern Philology
Sofia University "St. Kliment Ohridski"
15 Tzar Osvoboditel Blvd.
Sofia 1504
Bulgaria

Ким Сеун, д-р, второ ниво изследовател (R2)
sewon@uni-sofia.bg
Факултет по класически и нови филологии
Софийски университет „Св. Климент Охридски“
бул. „Цар Освободител“ 15
София 1504
България

РЕЦЕНЗИИ

REVIEWS

Норма, промяна и сакралност в арабския език и ислямската култура

Norm, Change and Sacredness in the Arabic Language and Islamic Culture

Милена Братоева

Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (България)

Milena Bratoeva

Sofia University “St. Kliment Ohridski” (Bulgaria)

Тодоров, Виктор, Евстатиева, Галина (съставители). *Норма, промяна и сакралност в арабския език и ислямската култура*. В памет на доц. д-р Виктор Тодоров. Под общата редакция на Симеон Евстатиев. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2024, 400 с. ISBN 978-954-07-6079-7; ISBN (e-book) 978-954-07-6080-3

Настоящият колективен том е резултат от ползотворната съвместна работа на четиринадесет учени в рамките на проект, иницииран и осъществен от катедра „Арабистика и семитология“ на Софийския университет през 2021 г. Авторският колектив включва както утвърдени учени в полето на българската и световната арабистика и ислямознание, така и млади изследователи и докторанти. Задълбочените изследвания в книгата отразяват състоянието на съвременната българска арабистика и ислямознание и научните постижения на преподавателите от катедра „Арабистика и семитология“ в Софийския университет. За съжаление, един от тях, доц. д-р Виктор Тодоров (1963–2024), който ни напусна преждевременно след кратко боледуване, не успя да види публикуван този ценен академичен труд, в чиято подготовка участва като автор, съставител и ръководител на научноизследователския проект на катедрата. Затова и настоящата книга отдава почит към паметта му и започва с кратко представяне на живота и академичната му дейност (*In Memoriam*: Виктор Атанасов Тодоров (1963–2024)).

В **уводната първа глава** – „Арабският език и ислямската култура: приемственост и промяна, норма и практика, сакрално и профанно“, Симеон Евстатиев споделя размишленията си относно същностни характеристики на арабо-мюсюлманските общества и ислямската култура, които под една или друга форма са обговорени в главите на настоящата книга. По този начин Евстатиев, както сам отбелязва, въвежда ключовите понятия, които се явяват пресечна точка на разгледаните в книгата теми (с. 11). Централно сред тях е понятието *културна раздвоеност*, чийто първоизточник е сакралният код на исляма, заложен в свещените текстове – Корана и пророческата Сунна. Според автора „[ц]ялото развитие на арабите, преплетено с това на другите народи в Близкия Изток и Северна Африка, от появата на исляма в началото на VII в. сл.Хр. до наши дни, може да се разглежда като история на една забележителна културна раздвоеност“ (с. 9). Тя е общият знаменател на трите взаимно преплитащи се дихотомии в арабистиката и ислямознанието: приемственост и промяна, норма и практика, сакрално и профанно (с.23). С присъщата за научния му стил вещина и проникновеност Евстатиев излага идеите си за раздвоеността в арабския език и ислямската култура и формулира основните въпроси, свързани с конкретните ѝ проявления в езика, литературата, религията и политиката на страните от арабския свят, чиито отговори дават под една или друга форма включените в книгата изследвания. В заключение той, след като подчертава продуктивността на изведените дихотомии като научноизследователски инструмент, назовава и новите ракурси в тяхното прилагане в бъдещите научни изследвания на арабския език и исляма. След това авторът представя накратко структурата и обхвата на книгата, както и етапите, през които протича работата по научноизследователския проект, реализиран между април и септември 2021 г.

Първата част на настоящата книга, озаглавена „Българската арабистика и класическото ислямознание“, включва пет глави, които интерпретират визираните дихотомии „от гледна точка на класическото европейско ислямознание“ (Евстатиев, с. 24). **Втората глава** – „Словото като чудо: литературният дискурс на Корана“, разглежда дискуссионната тема за Корана като литературен феномен. Както подчертава авторът ѝ, Цветан Теофанов, „за съвременния литературовед е предизвикателство да намери адекватен ключ към анализа на Корана с оглед на особената му композиция, стилистика, история на рецепцията и духовна власт над вярващите му слушатели и читатели“ (с. 41). Изследването на Теофанов, един от най-ерудитаните български познавачи на священото писание на мюсюлманите и автор на превода му на български език, определено намира „адекватния ключ“ и предлага респектиращ по широтата на обхвата си анализ на различните „прочити“ (на мюсюлманските теолози и учени, на западните ориенталисти и съвременни изследователи) на Корана, чиято отправна точка е доктрината за недостижимостта на Божието слово и произтичащият от нея дебат по отношение на Мухаммад като истинския Пророк. Теофанов обосновава тезата за значимостта на литературоведското обсъждане на Корана по отношение на „екзегетичното вникване в религиозното съдържание“ (с. 69).

В следващата, **трета глава** – „Предаването на знанието в ранния ислям: устен разказ, записване и нормативен авторитет“, Павел Павлович разглежда темата за противниците и привържениците на записването на преданията, хадисите, схващано от някои мюсюлмански учени като накърняващо авторитета на Корана. Последователно и систематично авторът аргументира хипотезата си, че противопоставянето срещу записването на преданията „се появява на по-късен етап, след период, през който Коранът е единственият източник на правни норми“ (с. 75). Анализът на Павлович стъпва върху богат изворов материал и задълбочено познаване на академичния дискурс по темата, което му позволява да направи убедителни заключения по отношение на хронологията на спора, на причините за забраната за записването на хадисите, както и по отношение на еволюцията на самото разбиране за тяхната нормативност. Сред безспорните достойнства на изследването на Павлович бих открила и критичното обсъждане на някои западни интерпретации на тази проблематика.

Четвъртата глава – „Райските хурии: Суннитска ексегеза и литературна интерпретация на ислямската есхатологична образност“, чийто автор е Галина Евстатиева, е посветена на една от ключовите представи в ислямската есхатология – за райските девиси *хурии*. Следвайки интердисциплинарния подход, съчетаващ културологични и литературоведски изследователски методи, Евстатиева анализира по оригинален начин изобразяването и „концептуализацията на женското присъствие“ (с. 123) в рая, засвидетелствано в Корана и хадиската литература, за да ги разгледа в съпоставителен план с пародийния

образ на небесните обитателки в сатиричното произведение „Послание за опрощаването“ на арабския поет и философ Абу-л-Ала ал-Ма‘арри. Евстатиева анализира образа на хуриите като иманентен компонент на цялостната идея за рай в суннитската есхатология. Както отбелязва тя, те „постепенно се превръщат в един вид метонимия на ислямския рай“ (с.133). Изследването на Евстатиева се откроява с подчертана иновативност, дължаща се първо на обстоятелството, че то се фокусира върху художествената интерпретация на тази образност, която остава извън обсега на общия научен дискурс по темата, и второ, защото разглежда представата за хуриите в едно маргинализирано и игнорирано произведение – трактата „Послание за опрощаването“, „уникално явление в средновековната арабо-мюсюлманска култура“ (с.134, 135).

Обект на изследване в **петата глава** – „Коранът и понятието маджъз: Ибн Кайим ал-Джаузия между ислямската теология и традиционната арабска наука за езика“, е понятието *маджъз* („троп“, „алегория“), което според автора Стоян Доклев „се развива в исторически план на границата между ислямската теология и арабското езиковедие“ (с. 149). Темата е разгледана през призмата на идеите на средновековния религиозен учен Ибн Кайим ал-Джаузия – последователен противник на алегоричното интерпретиране на свещеното писание, изложени в трактата му „Запокитените мълнии срещу джахмитите и отрицателите на божествените атрибути“, в който „Ибн Кайим ал-Джаузия привежда десетки езикови и теологически аргументи срещу идеята за съществуването на преносно значение в арабския език“ (с. 168). Изследването на Доклев проследява и анализира задълбочено възгледите на „традиционалиста“ Ибн Кайим ал-Джаузия, който насочва критичния си патос срещу всяка потенциална възможност за профанизиране на Божието слово. Безспорната експертиза на Доклев по отношение на разглежданата проблематика му позволява да интерпретира конкретните аргументи на средновековния учен в контекста на големия дебат за легитимността на концепцията за маджъз в ислямската традиция.

Последната, **шеста глава** от първата част, озаглавена „Виното в поезията на Абу Нуас и ислямската религиозна норма“, е пореден убедителен пример за културна раздвоеност, „породена от напрежението между норма и практика“ (Евстатиев, с. 26) в ислямската култура. Авторката Ана Минчева разглежда темата за символичната натовареност на образа на виното във вакхическата поезия на средновековния поет Абу Нуас в контекста на строгата забрана за консумация на алкохол в ислямското право, съгласно което „пиенето на вино (*хамр*)“ престъпва „границите на Аллах“ (с. 184). Още в началото на изследването си Минчева формулира поредица от важни въпроси, които под една или друга форма са провокирани от явната диспропорция между популярността на образа на виното в класическата арабска поезия и нормативната забрана за неговата употреба. В отговор на тези въпроси Минчева излага и

коментира различни тълкувания на „своеобразните оди за виното“ (с. 187) на този противоречив поет, който възпява виното и греха, пародира кораничните добродетели и норми и в същото време, като своеобразен контрапункт, твори философско-аскетична лирика. Ценен аспект в изследването на Минчева са съжденията ѝ, свързани с генезиса на жанра на вакхическата поезия, унаследила образност и мотиви от предислямската литература, и с нейната „съвместимост“ с регламента и поведенческия код в мюсюлманското общество.

Седмата глава, поместена в началото на втората част на настоящата книга – „Модерна идентичност, национализъм и транснационализъм“, концентрира вниманието върху темата за възникването и развитието на национализма в арабските страни. В нея Йордан Пеев, един от доайените на българската арабистика, споделя своите „Наблюдения върху възникването и развитието на арабския национализъм“. Фактологично богатото изследване на Пеев представлява панорама на сложните и радикални промени, които се осъществяват в периода между XIX и началото на XX в. до края на Първата световна война в Османската империя, в чиито граници влизат почти „всички страни с арабски говорещо население“ (с. 209), както и на ключовите събития, свързани с обособяването на отделните арабски нации и държави. Един от акцентите в изследването е поставен върху ролята на Арабското възраждане (*Нахда*), което „обуславя кристализирането на национализма като възглед, станал ядро на националната идеология“ (с. 216). Друг важен акцент в това респектиращо по обхват и дълбочина изследване е поставен върху „лицата“ на реформаторските процеси и националистичните каузи в арабския свят и техните най-емблематични текстове.

Надя Филипова, авторът на **осмата глава**, наречена „Българо-арабски връзки в областта на образованието и културата през годините на Студената война“, анализира визираната в заглавието проблематика въз основа на проучване на неизследвани преди това архивни фондове на основни държавни и партийни институции и на сведения от дипломати, което прави изследването особено стойностно. В тази разработка, в която Филипова е намерила вярното сечение между информативност и аналитизъм, е проследена историята на сътрудничеството между България и страните от арабския свят в областта на културата и образованието в десетилетията на Студената война, разяснени са основните насоки във външната политика, провеждана от комунистическото управление на НРБ като част от съветския блок. Авторката отчита, разбира се, политическите промени в редица арабски държави (Египет, Сирия, Судан, Тунис и др.), които стимулират и облагодетелстват външнополитическите инициативи на България в тях.

„В търсене на модерната арабска идентичност: „Крак връз крак затуй, що е Фарияк“ е заглавието на **деветата глава** с автор Екатерина Красиминова. Обект на нейното изследване е едно от най-емблематичните произведения

на Арабското възраждане (*Нахда*) „Крак връз крак затуй, що е Фарияк“ на ливанския писател и интелектуалец Фарис аш-Шидяк, интерпретирано през призмата на теорията за идентичността на Питър Бърк и Джан Стетс, за да се отговори на основните въпроси, формуирани от Красиминова – „какви са основните ценности, които изграждат модерната арабска идентичност, и как те формират и променят арабската идентичност на *Нахда* според Ахмад Фарис аш-Шидяк“ (с. 264). Отговорът на авторката е разгърнат в многопластова и проникновена интерпретация на този уникален продукт на модерната арабска литература, публикуван през 1855 г. в Париж, на контекста, в който се появява, на жанровата му неопределеност, на шокиращия му език и стил, на нееднозначната му рецепция от страна на литературната критика и не на последно място, на централната тема – за арабската идентичност, такава каквато тя е проектирана в него. Красиминова аргументира изчерпателно и убедително заключението си, че модерната арабска идентичност в произведението на ливанския творец „е идентичност, намираща се в процес на развитие“ (с. 289), белязана в определена степен от „раздвоеност“ между „традиционно-то“ и „модерното“, между „свое“ и „чуждо“.

Последната, **десета глава** в тази част – „Дебати за влиянието на арабския език върху персийския: краен пуризм, умерен реформизъм, консерватизъм“, разглежда въпроса за влиянието на арабския език върху персийския в рамките на движението за езикова реформа на персийския език, започнало в Иран към средата на XIX в. Авторът ѝ, Илияна Божова, пречупва комплексната тема за пресичането на традицията и модерността в иранското общество през призмата на дебатите за езика, като се фокусира върху трите направления в движението за езикова реформа – „на крайните пуристи, умерените реформатори и консервативно настроените кръгове“ (с. 294). Тя аргументира тезите и заключенията си въз основа на задълбочено осмисляне на възгледите на най-ярките представители на трите направления, изразени в техни авторски текстове. Като иранист със солидна експертиза в полето на социолингвистиката Божова успява да представи изчерпателно и убедително сложността и дори драматизма на отношението към арабския език и най-вече към неговата роля за развитието на персийския, произтичащи от неизбежното вписване на чисто езиковата проблематика в голямата тема за съотношението между религиозната (ислямска) и национална (персийска) идентичност.

Последната трета част на настоящата книга „Синхронни и диахронни курси към езика и неговото изучаване“, включва четири езиковедски изследвания, в чийто фокус са различни аспекти и явления в арабския език и арабската езикова практика. Авторът на **единадесетата глава**, озаглавена „Развитие на емфатичното значение в семитските езици: частиците *La-/Lā* и *Ī/AY*“, Виктор Тодоров, представя детайлен диахронен анализ на употребите на прасемитските частици **la-* и **ī*, които, от една страна, съхраняват емфатичната

си функция, но от друга, в процеса на тяхната граматикализация се превръщат в частици за стандартно отрицание и се обвързват с категорията определеност. Задълбоченото му изследване стъпва върху академичните трудове на водещите световни специалисти по темата, чиито хипотези Тодоров обговаря критично и с респектираща ерудираност, но освен това предлага свои алтернативни трактовки, например по отношение на употребата на *ī* като глаголно отрицание (с. 326–327). Всичко това придава изключителна научна стойност на разработката на Тодоров.

В **дванадесетата глава** – „Религиозна лексика и езиков пуризм в османски преписи на два персийски речника: Фарханг-е Джахāнгйрī и Борхāн-е қаме“, авторът Марио Аппен се фокусира върху два „силно редуцирани“ османски преписа на два персийски тълковни речника (фарханга), съставени в Индия през XVII в., които се съхраняват в Ориенталския отдел на НБ „Св. Св. Кирил и Методий“. Целта на автора е да опише засвидетелстваната в тях религиозна лексика (ислямска, християнска, зороастрийска, манихейска), която е изцяло персийска и свидетелства за краен езиков пуризм. Както заключава Аппен, „самият факт на проявата на персийски езиков пуризм от средата на XVIII в. в Османската империя е сам по себе си любопитен“ (с. 344). Разработката на Аппен е свързана до известна степен с дисертационния му труд, посветен на ръкописа на персийския тълковен речник *Борхāн-е қаме*, съхраняван в Националната библиотека, проучен за първи път от него.

Автор на **тринадесетата глава** – „Отглаголното съществително като алтернатива на спрегания глагол в съвременни арабски текстове – семантични, когнитивни, функционално-стилистични и социолингвистични фактори“, е Цветомира Пашова, която изследва различните фактори, които обуславят избора между конструкции с отглаголно съществително (масдар) и такива с лична глаголна форма в съвременния книжовен арабски език. За целта Пашова създава корпус, включващ два типа текстове – художествени (отделни глави от три романа на съвременните арабски автори Науал ал-Саадауи, Ала ал-Асуани и Мурид ал-Баргути) и медийни (новини и анализи от електронните издания на три медии – ал-Джазира, Саут ал-Ирак и ал-Араби ал-джадид), като всеки подкорпус включва по около 40 000 думи (с. 351). Подбраните текстове са подложени на прецизен и обстоен количествен и качествен анализ, който води до резултати и обобщения (включително в табличен вид) с висока научно-приложна стойност.

С безспорна научно-приложна стойност се характеризира и последната **четирнадесета глава** – „Арабска граматика в начинаещо ниво“, с автор Христина Чобанова. Изследването на Чобанова е свързано с преподаването на арабски език като чужд (ПАЕЧ) в условията на диглосия и по-конкретно с подходите при преподаването на арабската граматика. Въз основа на богатия си преподавателски опит и детайлното познаване както на референтните рам-

кови документи за описание на нивата на чуждоезикова компетентност, прилагани в ЧЕО, така и на традиционните учебници по арабски език, Чобанова предлага създаването на интегративна учебна програма за начинаещо ниво по арабски език, съобразена с диглосното състояние на езика (с. 394). Тя аргументира убедително вижданията си по отношение на позитивите на интегрираните учебници по арабски език пред традиционните, в които се преподава само книжовният език, както и по отношение на педагогическите принципи, които трябва да бъдат следвани при изработването на интегративна учебна програма.

В заключение бих искала да споделя мисълта, която ме сподобява, докато четях главите в тази забележителна книга, съчинена от колегите от катедра „Арабистика и семитология“. Те сякаш не са просто глави от книга, а част от историята на катедрата, която има основен принос за развитието на арабистика и ислямознание в България, глави, които показват приемственост и са гарант за бъдещето на арабистичната наука в Софийския университет.

Проф. д-р Милена Братоева

m.bratoeva@uni-sofia.bg

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Център за източни езици и култури

бул. „Тодор Александров“ 79

София 1303

България

Prof. Milena Bratoeva, PhD

m.bratoeva@uni-sofia.bg

Sofia University “St. Kliment Ohridski”

Centre of Eastern Languages and Cultures

79 Todor Aleksandrov Blvd.

Sofia 1303

Bulgaria

Корейски обреден фолклор (сред текстове и образи от остров Чеджу)

Korean Ritual Folklore (among Texts and Images from Jeju Island)

Светла Къртева-Данчева

Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (България)

Svetla Karteva-Dancheva

Sofia University “St. Kliment Ohridski” (Bulgaria)

Бенева, Райна. *Корейски обреден фолклор (сред текстове и образи от остров Чеджу)*. Монография. Първо издание. Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, София, 2024 г. ISBN 978-954-07-5956-2

Монографията „Корейски обреден фолклор (сред текстове и образи от остров Чеджу)“ е посветена на малко изследваната тема за корейската обредност и по-конкретно на семейните и селските обреди, в които не участва специален служител на култа. В нея се проследяват отделни елементи от обредния живот на корейците и се разглеждат обредните действия като част от фолклора в един социален контекст, като практика, която съхранява културната памет на поколенията. За първи път в българската и в световната кореистика се прави опит да се разкрият характерните особености на корейския обреден фолклор, като се използва емпиричен материал не само от обредната традиция на Корейския полуостров, но и от уникалния за корейската култура остров Чеджу. В този смисъл изборът на темата е изключително актуален, научно обоснован и има приносен характер.

Монографията е с общ обем 273 страници, като включва увод, три глави, заключение, три приложения и библиография.

В увода Райна Бенева убедително обосновава избора на темата и формулира целта на изследването, а именно: да идентифицира смислите и характеристиките на корейския обреден фолклор като един допълнителен и обогатяващ корейската култура феномен. Като изключително значима база за изграждане на образа на корейската обредност, тя посочва проучването на материал, очертаващ обредната практика на о-в Чеджу (с. 13).

Авторката аргументирано излага избора на приложения от нея комплексен изследователски метод, който интегрира типологичния подход с културологични анализи, като се придържа към емпиричното. С основание тя уточнява необходимостта от дескриптивно представяне на част от материала, което се налага от факта, че в страните на запад от Корея все още няма приложена теоретично разработена система на корейските вярвания и обичаи.

Обект на изследването са семейните и селските обреди, които не е задължително да се водят от професионалист. В тази връзка е поставен проблемът за отношението между корейската местна религия и шаманизма, като се разглеждат тълкуванията на отделни изследователи по въпроса. Същевременно Райна Бенева изразява и своето несъгласие с преобладаващото мнение, че всичко, което не влиза в пределите на будизма, конфуцианството или даоизма, трябва да се определя като шаманизъм. Тя коректно уточнява какво ще разбира под шаманизъм в контекста на изложението на дисертацията и убедително защитава своя избор.

В уводната част авторката правилно засяга и въпроса за сливането на конфуцианските и народните практики като своеобразно и характерно явление за корейския обреден фолклор. Без изричното уточняване на този факт не би могло да се пристъпи към изследването в дълбочина. По-нататък Райна Бенева аргументира избора си да изследва обредни факти именно от о-в Чеджу, като подчертава, че това би позволило да се реконструират изчезващи обредни практики и вярвания, съществували и в други ареали.

Специално внимание е отредено на изворовия материал от древни корейски исторически хроники (Самгук Саги, Самгук Юса, Корьо са), описващи обредни практики на корейците.

В началото на първа глава, озаглавена „Конструкции на обредното в корейската народна традиция“, Райна Бенева подхожда към същината на изследването, като разкрива обреда като културен факт и компонент на традицията. Коректно са изложени мненията на водещи световни учени-фолклористи и изтоковеди за спецификата на традицията и обреда. Представена е накратко корейската култура, като се изхожда от особените вътрешни закони на традиционната източна култура. Акцентира се върху нейния синкретизъм, породен от преобразуваните в нея елементи от будизъм, даоизъм, конфуцианство и шамански вярвания. Впечатляващи и отлично обосновани са разсъжденията на авторката за явлението корейски шаманизъм. Целенасочено тя разглежда

неговата същност, тъй като той е тясно свързан с народните обичаи и обредни практики. Като излага и коментира мненията на видни изследователи на корейския шаманизъм, авторката обосновава своето виждане, че не всички ритуали могат и трябва да бъдат определяни като шамански (с. 45–46).

Във втория раздел на първа глава Р. Бенева използва като отправна точка за систематизиране на корейските народни вярвания, обреди и обичаи културния контекст на корейското общество и неговите два полюса – култура на висшите ешелони, която следва китайския образец, и култура на народа, която запазва традиционната обредност.

В тази връзка тя описва и тълкува функциите и символиката на амулетите и духовете, разглежда конкретни ритуали и установява следи от някои доконфуциански представи и традиции. Подробно се спира и на олтарите, като израз на основни култове. Тя констатира основателно, че разглеждането на духовете и светилищата от народния пантеон е особено важно за идентифициране на особеностите на корейския обреден фолклор. В същия раздел са описани и коментирани най-характерните обреди, които изграждат образа на семейната и селска традиция.

В края на първа глава са дадени обобщения, които убедително маркират основните механизми, които конструират корейската народна традиция.

Във втора глава „Обреди и обредни символи (по материали от остров Чеджу)“ Райна Бенева пристъпва към анализ на фолклора на о-в Чеджу като към един изключителен „феномен на синтез между корейската и други островни култури“ (с. 105). Подробно разглежда видовете олтари, които съществуват на острова, посочва техните отличителни функции и разнообразие от форми, като ги съпоставя с олтарите от полуостровната част на Корея и определя приликите и разликите помежду им. Авторката предлага и отлично обоснована систематизация въз основа на тяхното местоположение. Специално внимание отделя и на видовете селски колективни обреди, разкрива тяхната семантика в опит да очертае генезиса им. Изхождайки от рамките на времето и пространството, Райна Бенева описва и тълкува основни обредни символи, свързани с тези категории. В своите обобщения се спира и на различните забрани и табу-та като основна част от обряда; на дарствените действия и тяхната комуникативна функция; на жертвоприношението като обединяващ различните типове обреди елемент. Така тя успява убедително да докаже емблематичността на социалните функции на обряда.

След като извежда характеристиките на основните семейни обреди на остров Чеджу и ги съпоставя с тези на полуострова, авторката достига до важния извод, че семейната обредност не е асимилирана от неоконфуцианския модел, а носи предконфуциански белези. Въз основа на представения богат емпиричен материал, тя очертава дома като сакрално място, като знакова система. Чрез задълбочени анализи Райна Бенева доказва, че домът като обредна

общност притежава множество значения, които отразяват вековните напластявания в корейската култура.

В трета глава, озаглавена „Обреди, обичаи и тяхната вариантност на о-в Чеджу“, са разкрити последователно основни различия между вярванията и начина на живот на Корейския п-в и о-в Чеджу. Те се отнасят до ролята на жената в корейското общество; до светилищата и представата за духовете; до митологичните образи, които се срещат в кодифицираните и устните митове; до комплекса от вярвания, свързани със змията и др. Всички те, както и обобщенията относно устните варианти на митовете за различни духове и божества, които Райна Бенева включва в особена категория наративи за чеджудоската фолклорна традиция, могат да бъдат определени като приносни моменти на изследването.

Третият и четвъртият подраздел на главата са посветени на култа към змията и на образа на таласъмните *токкеби*. Тези теми все още не са достатъчно добре проучени и сякаш остават встрани от интересите на изследователите на корейския фолклор. В този смисъл включването им в монографията е нова крачка напред към по-цялостното им изследване в световен мащаб. Въз основа на старателно проучен от авторката изворов материал и въз основа на нейни лични контакти и впечатления, тя проследява и доказва древността на култа към змията в Корея, което е един от важните приноси на изследването.

Райна Бенева разглежда подробно и образа на таласъмните *токкеби*, като извежда няколко негови функционални характеристики. Задълбочено и многопланово тя проследява различните видове обредни действия, свързани с този образ на Корейския п-в, на о-в Чендо и на о-в Чеджу, и съпоставя техните особености. Авторката формулира аспектите на тази обредност и стига до съществени изводи относно значимостта на обредите и вярванията, които се отнасят до таласъмните. Въз основа на своите изследвания на култа към змията и обредите, свързани с *токкеби*, тя доказва, че в тях са съхранени множество изчезнали от Корейския п-в вярвания и практики.

Книгата „Корейски обреден фолклор“ представя оригинален прочит на обредните традиции не само на Корейския полуостров, но и на удивителния със специфичната си култура о-в Чеджу. Въз основа на задълбоченото изследване на обредите, които не изискват специален служител на култа, на божествата и на светилищата, се достига до извода, че семейната и селската обредност не са асимилирани от конфуцианството, а запазват през вековете предконфуциански белези. Доказва се, че обредният фолклор на остров Чеджу без съмнение е част от корейското културно наследство и че повечето традиции на острова са се наложили от Корейския полуостров.

Същевременно се констатира, че и в южните части на Корейския п-в се наблюдава осезаемо влияние на южни култури от Югоизточна Азия. Това е и един от важните приноси на изследването, тъй като дава основание за бъдещи

сравнително-типологични анализи на обредните вярвания и практики в Корея и Югоизточна Азия.

Проф. д-р Светла Къртева-Данчева

skurteva@uni-sofia.bg

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Център за източни езици и култури

бул. „Тодор Александров“ 79

София 1303

България

Prof. Svetla Karteva-Dancheva, PhD

skurteva@uni-sofia.bg

Sofia University “St. Kliment Ohridski”

Centre of Eastern Languages and Cultures

79 Todor Aleksandrov Blvd.

Sofia 1303

Bulgaria

ХРОНИКА

EVENTS

Българо-азербайджанско филологическо сътрудничество – предизвикателства и възможности

Bulgaria-Azerbaijan Philological Cooperation – Challenges and Possibilities

Ирина Саръиванова

Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (България)

Irina Saraivanova

Sofia University “St. Kliment Ohridski” (Bulgaria)

Десетилетия наред Софийският университет „Св. Климент Охридски“ поддържа и развива отношения с образователни институции, с отделни учени и представители на академичната общност в Азербайджан. Ярък пример за това е привличането на азербайджански тюрколози в средата на миналия век, в годините, в които се изгражда специалност „Тюркология“. Тази традиция продължава и днес, в рамките на разнообразни и актуални формати. През 2013 г. към Университета е създаден Центърът за азербайджански език и култура, като съвместна инициатива със Славянския университет в Баку, а в бакалавърската програма „Тюркология“ се предлага обучение по азербайджански език, литература и култура. Интересът към България в Азербайджан обуславя създаването и на Център за български език и култура, като част от структурата на Бакинския славянски университет, който тази година отбелязва своята 20-а годишнина.

В отговор на нарастващия интерес от страна на студентите, както и в духа на продължаване на академичните традиции, бе реализиран проект с цел задълбочаване на връзките между Факултета по класически и нови филологии и образователни и научни институции в Азербайджан, разширяване на сътрудничеството в областта на образователните дейности и културния обмен. Делегация от Факултета, начело с ръководителя на Катедрата по тюркология

и алтаистика, проф. д-р Ирина Саръиванова, посети гр. Баку и в рамките на заложените в проекта цели осъществи редица срещи.

В духа на традицията, установена между Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и Бакинския славянски университет, проф. Саръиванова, изсл. второ ниво д-р Людмила Кирилова и директорът на Центъра за азербайджански език и култура, изследовател първо ниво София Шигаева-Митреска, се срещнаха с ректорското ръководство на университета и обсъдиха въпроси, свързани с текущите договорни взаимоотношения с университета, както и нови възможности за сътрудничество. Проведена беше кръгла маса под надслов „Българо-азербайджанско филологическо сътрудничество – предизвикателства и възможности“, като в дискусиата се включиха ръководителите на Катедрата по азербайджански език и на Катедрата по литератури на славянските народи, представители на Катедрата по тюркология, студенти и други членове на академичната общност на университета. На форума бяха поставени и обсъдени актуални въпроси, свързани с подобряването на образователното и научното сътрудничество, с увеличаването на възможностите и начините за по-активна ангажираност в съвместни дейности и проекти от страна на студентите в двата университета. В срещите участие взеха студенти, изучаващи български език, както и студенти от специалност „Тюркология“ на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, пребиваващи в Баку по различни образователни програми. В резултат на проведените формални и неформални срещи бяха реализирани и поставените изследователски задачи, свързани със запознаването на българските учени и изследователи с методологията на чуждоезиковото обучение в Бакинския славянски университет, с дейността на Центъра за български език и култура, функциониращ в рамките на БСУ, както и с нагласите на студентите и преподавателите, свързани с изучаването на български език и култура и други чужди за страната им езици.

Делегацията беше приета от Президента на Академията на науките на Азербайджан, акад. Иса Хабиббайли, чийто изследователски интерес включва изучаването на азербайджански език в България и ролята на азербайджанските учени в развитието на българската тюркология. Акад. Хабиббайли за пореден път заяви готовност и желание за съвместно сътрудничество, за съдействие от страна на Академията при обучението на студентите от специалност „Тюркология“ на Софийския университет и дари научна и учебна литература за нуждите на Катедрата по тюркология и алтаистика.

Работната програма на преподавателите от Факултета по класически и нови филологии включваше и срещи с колеги от два азербайджански научни института. В Института по езикознание на Академията на науките на Азербайджан с директора на института, с тюрколози и други членове на екипа бяха обсъдени възможности за сътрудничество и съвместни проекти в областта на тюркологията и азербайджанознанието. Беше реализирана среща и с

Директора на Института за ръкописи към Академията на науките на Азербайджан, както и с членове на научния колектив на института, чийто фонд съдържа богата колекция от ръкописни извори в областта на изтокознанието, с цел установяване на контакт за бъдещо сътрудничество. Двете страни обмениха научна книжнина на няколко езика.

В резултат на работното посещение на представителите на академичната общност на Факултета по класически и нови филологии бяха изпълнени основните задачи на инициативата – задълбочаване на сътрудничеството между Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и Бакинския славянски университет, както и други образователни и научни институции в Азербайджан, включително в областта на тюркологията и в частност азербайджанистиката; създаване на контакти между студенти от Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и Бакинския славянски университет. В реална работна среда и в рамките на проведените кръгла маса, срещи и мероприятия бе реализирана възможността студенти и преподаватели от Софийския университет и Бакинския славянски университет да обменят идеи в различни аспекти на филологическото познание и да дадат нова насока на развитието на двустранното академично и научно сътрудничество.

Проф. д-р Ирина Саръиванова

i.saraivanova@uni-sofia.bg

Web of Science Researcher ID: ABD-6140-2021

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Център за източни езици и култури

бул. „Тодор Александров“ 79

София 1303

България

Prof. Irina Saraivanova, PhD

i.saraivanova@uni-sofia.bg

Web of Science Researcher ID: ABD-6140-2021

Sofia University “St. Kliment Ohridski”

Centre of Eastern Languages and Cultures

79 Todor Aleksandrov Blvd.

Sofia 1303

Bulgaria

100 години от рождението на португалския драматург Жайме Салазар Сампайо

The Centenary of the Birth of Jaime Salazar Sampaio

Сони Бохосян

Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (България)

Soni Bohosyan

Sofia University “St. Kliment Ohridski” (Bulgaria)

Със сигурност Франция е първата държава, която изниква в съзнанието ни, когато става въпрос за театър на абсурда, защото т. нар. нов театър се ражда именно в малките театри из Латинския квартал. Абсурдисткото движение обаче не подминава и далечна Португалия. Сред най-ярките представители на португалския театър на абсурда се нареждат Елдер Прища Монтейро, Мигел Барбоза и Жайме Салазар Сампайо (1925–2010), чиято 100-годишнина от рождението ще бъде отбелязана на 5 май тази година.

Жайме Салазар Сампайо е лесничей по образование, но отдава живота си на писането. Творческият му път започва от поезията. Успява да издаде шест стихосбирки, първата от които е публикувана през 1949 г., а през 2007 г. португалският писател и университетски преподавател Луиш Валенте Роза съставя и една антология със стихотворения на автора. Сампайо пристъпва и към прозата – под неговото перо се появяват „Роман за една зелена роза“ (*O Romance de uma Rosa Verde*) и „Железопътната линия към Синтра“ (*O Ramal de Sintra*)¹, но драматургията се оказва жанрът, в който открива себе си и чрез който се налага в съвременната португалска литература. Бихме могли дори да твърдим, че се вписва в онова поколение португалски майстори на литерату-

¹ Оттук нататък преводите на всички заглавия на Жайме Салазар Сампайо, както и на критическите текстове са мои. – С. Б.

рата, които, както ги описва Яна Андреева, променят облика на португалската литература във втората половина на XX в. и излизат извън границите на лузофонското пространство (вж. Андреева, 2010: 18), заради общочовешките теми, които неотлъчно присъстват в драматургичното му творчество – любовта, (не)възможното съжителство, търсенето на Другия и на щастието, надеждата, страха, лудостта, самотата и смъртта. Ала какво се крие още зад твореца и човека Жайме Салазар Сампайо?

Редица изследователи, както предстои да се убедим, поддържат идеята, че той работи в сферата на театъра на абсурда, но не къса връзката и с реализма. Може би това не е толкова изненадващо, предвид факта, че превежда на португалски език в сътрудничество с Артур Рамош, изтъкнат португалски театрален, филмов и телевизионен режисьор и преводач, някои от най-значимите автори в тази област. Двамата заедно работят над преводите на „Рожден ден“ и „Стаята“ на Харолд Пинтър. Самият Рамош поставя втората пиеса на сцената на Театър „Авенида“ в Лисабон през 1967 г. През 1968 г. Сампайо превежда „О, щастливи дни“ на Самюъл Бекет, която впоследствие бива поставена от различни режисьори в няколко театъра из Португалия, а по молба на Жорже Силва Мело, друг виден португалски актьор, режисьор и драматург, за Театър „Корнукопия“ превежда „На дъното“ от Максим Горки.

Драматургичното творчество на Жайме Салазар Сампайо включва над 60 пиеси. Първата от тях излиза от печат през 1946 г. в сборника „Блок“ (*Bloco*) и носи заглавието „Приближаване“ (*Aproximação*). За нея авторът споделя, че е била забранена от диктатурата точно когато режисьорът Джино Савиоти е щял да я постави (Sampaio in Fadda, 2006: 26). Провалът на този проект отчайва Салазар Сампайо до краен предел и авторът не посяга към драматургичния жанр около петнадесет години. Все пак след този труден период успява отново да събере смелост и през 1968 г. публикува първия си сборник „Вестготите“ и други пиеси“ (*Os Visigodos e Outras Peças*), а през 1974 г. излиза книгата „Шест пиеси“ (*Seis peças*). Няколко години по-късно, през 1979 г. се появява пиесата „Неподвижният пътешественик“ (*O Viajante Imóvel*), издадена в самостоятелна книга. През 1985 г. обединява в общо издание произведенията „Фернандо (може би) Песоа“ и „Племенникът“ (*Fernando (talvez) Pessoa. O Sobrinho*). Десет години по-късно, през 1995 г., отново обединени в общо издание се появяват „Брат ми Аугушто“ и „Тук, преминавайки“ (*O Meu Irmão Augusto. Aqui de Passagem*). През 1997 г. излиза от печат „Раздвоен човек“ (*Um Homem Dividido*), а през 1998 г. – „Театър, все още“ (*Teatro, Ainda*). В периода между 1997 и 2010 г. пиесите, споменати дотук, заедно с всички останали драматургични произведения на автора биват обединени в общо пет тома със заглавие „Събрана драматургия“ (*Teatro Completo*). Година преди кончина на драматурга, през 2009 г., излиза от печат книгата „Магически фенер – двадесет и три кратки кратички съкратени пиеси“ (*Lanterna Mágica – vinte e três*

peças curtas curtinhas encurtadas), включваща последните му произведения, останали извън „Събрана драматургия“.

През годините работата на Жайме Салазар Сампайо се превръща в обект на анализ от страна на различни изследователи в областта на литературознанието, а коментарите на режисьори, десетките постановки в Португалия и зад граница и наличието на преводи на някои от произведенията му свидетелстват за живия интерес, който авторът е будел по време на целия си творчески път. В „Най-важното за Жайме Салазар Сампайо“ (*O Essencial sobre Jaime Salazar Sampaio*) Дуарте Иво Круш, изтъкнат литературен критик, един от най-големите изследователи на драматурга, споделя, че авторът без колебание има сигурна представа за сцената, още докато пише своите пиеси, което е резултат от дългогодишния му сценичен опит, и описва пиесите на Сампайо като произведения с голям усет за диалог, успешно съгласуване на темите с основната естетика, уравновесено преминаване от абсурда към реализма, наличие на борба срещу индивидуалното или колективното потисничество и защитата на човека, но със скептично и разочаровашо виждане относно човешката съдба (Cruz, 2005: 8).

Себастиана Фада, автор на няколко книги и множество научни статии, посветени на авторовото творчество, подкрепя идеята на Дуарте Иво Круш за това, че Сампайо остава верен на абсурдисткото течение, а залитанията към различни по характер творби са се появили в периода след падането на диктатурата в Португалия и са създадени във връзка с обстоятелствата (Fadda, 1998: 311–312). Друго мнение относно драматургията на Жайме Салазар Сампайо откриваме при именития португалски режисьор, драматург и театрален критик Жорже Силва Мело. Мело твърди, че става въпрос за „минорен театър, приличен на най-тъжната музика, съставена от недоловими акорди“ (Melo, 2006: 141–143). Друг режисьор, работил години наред с Жайме Салазар Сампайо, Карлош Паниагуа Фетейро, твърди, че най-същественото в творчеството на драматурга е онзи „камерен, съкровен театър“ (Feteiro, 1974: 241), а прочутият португалски театрален критик Карлош Порто, написал критическата рецепция относно първите два тома на Събрана драматургия, подчертава, че Жайме Салазар Сампайо умело пише пиеси с политически характер. Все пак обаче Порто твърди, че театърът на Сампайо „резонира по-силно в случаите, в които представя характерната идентичност на човешките взаимоотношения“ (Porto, 2000: 426). За Карлош Порто Жайме Салазар Сампайо се отличава от другите драматурзи и заради това, че пише „в“ театър, а не за театър, и репликите на персонажите му не трябва да бъдат разделени от съпътстващите ги дидаскалии, защото текстът е действителност върху чернова, която само чака преминаването си към сценична реализация (Porto, 1977: 80).

За творчеството си Жайме Салазар Сампайо печели Голямата награда за театър от Португалската асоциация на писателите за пиесата „Раздвоен чо-

век“ през 1997 г., през 1998 г. получава Награда за отдаденост на кариерата, присъдена от Португалската асоциация на писателите, и през 2005 г. министерството на културата на Португалия го отличава с Медал за принос към културата. Последното отличие е оповестено в брой 138 от 20 юли 2005 год. на *Diário da República* (държавният вестник на Португалската република), където пише, че „В съответствие с официално съобщение от Министъра на културата от 5 май 2005 г. Медал за принос към културата се присъжда на поета, белетрист и драматург Жайме Салазар Сампайо като признание за безценната му работа и живот, посветен на театъра, литературата и португалската култура в продължение на 60 години и по случай 80-годишнината му.“ (*Diário da República*, 2005: 10 559).

Ако се насочим към прегледа на театралната рецепция на авторовото творчество, трудно бихме се въздържали от това да не го определим като един от най-поставяните драматурзи в Португалия, въпреки че самият Сампайо в „Пътищата на един драматург“ (*Percursos de um Dramaturgo*) изрично моли потенциалните си изследователи да не го описват като най-представяния в страната драматург (Samraio, 2003: 46). Въпреки тази молба обаче е невъзможно да разгледаме подробно всяка една постановка по негови текстове. Затова ще се спрем само на ключовите моменти от театралната реализация на пиесите му.

През 1961 г. за първи път се появява представление по пиеса на Жайме Салазар Сампайо – „Рибарят и въдицата“ (*O Pescador à Linha*). Поставена е от Артур Рамош в Национален театър „Д. Мария II“ в Лисабон. Няколко години по-късно, през 1969 г., Рамош отново посяга към текст на Сампайо и поставя „Вестготите“ (*Os Visigodos*) в Кинотеатър „Капитолио“. През 1975 г. започва плодотворното сътрудничество между Жайме Салазар Сампайо и Независимия театър на Лоуреш, като за първи път се поставя пиесата „Откриването на статуята“ (*A Inauguração da Estátua*) под режисурата на Карлош Паниагуа Фетейро. Независимият театър на Лоуреш обединява аматьорски трупи, а Сампайо особено е симпатизирал на аматьорите и често е пишел за тях.

През 1980 г. в Португалската асоциация на писателите е поставена пиесата „Племенничките“ (*As Sobrinhas*, написана през 1968 г.). Спектакълът е представен в рамките на цикъла от срещи на тема „Панорама на културния и артистичен авангард в Португалия“ с фокус върху театъра, киното, литературата и музиката. Към същия текст посягат Любителската театрална трупа на Кортеш през 1985 г. в рамките на Любителския театрален фестивал на Община Лейрия. Аугушто Тело, португалски режисьор и актьор, директор на театъра на Порталегре, поставя „Племенничките“ и представлението участва в V Международен театрален фестивал на Алмада. Пиесата има още няколко постановки в страната. От 25 март до 15 май 1983 г. в Национален театър „Д. Мария II“, в зала „Гарет“, е игран спектакълът „Фернандо (може би) Песоа“

по едноименната пиеса на Салазар Сампайо. Режисурата и сценичната адаптация са на Артур Рамош.

През 1984 г. е поставена пиеса със заглавие „Магдалена чете писмо“ в Театър на Байро Алто по текста „Магдалена“ (от 1981 г.). Режисьор е Рожерио де Карвальо. Година по-късно същата пиеса е представена на Театралния фестивал в Сетубал от Театър „Болсо“. „Магдалена“ е може би една от най-поставяните пиеси на автора. През 1991 г. тя намира реализация в Кино-театър „Д. Жоао V“ по време на петото издание на Театралния цикъл на португалските писатели. Режисьор е самият Жайме Салазар Сампайо, а актрисата, която изпълнява ролята на Магдалена е Матилде Канямеро. През 1995 г. Жоао Лазаро работи с актрисата Амилия Барето по същия текст в театър „Те-Ато“ и през 1999 г. представление по пиесата „Магдалена“ на Салазар Сампайо отново участва в Международния театрален фестивал в Порталегре. По данни на платформата „Португалска драматургия от XX в. и XXI в.“ (*Dramaturgia portuguesa dos séculos XX e XXI*) „Магдалена“ е преведена на английски, френски и италиански.

Театърът на Порталегре поставя „Разединеният човек“ (*Um Homem Dividido*) и участва в Международния театрален фестивал в Порталегре през 1999 г., а през 2001 г. представя Португалия в XIII Международен фестивал за експериментален театър в Кайро, като се оказва единственият аматьорски театър, който участва в събитието. Същата година в Театро да Тринидаде в Лисабон Карлош Кабрал поставя пиесата „Учителят по пиано“ (*O Professor de piano*). Представлението е изиграно в рамките на цикъла „Нови португалски пиеси от съвременни писатели“. След представянето на серията от спектакли е организирана кръгла маса, достъпна за широката публика, с участието на всеки автор, на актьорите и на критиците.

През 1997 г. Групата за посвещение в театъра на Трафария (GITT – Grupo de Iniciação Teatral da Trafaria) поставя „До кладенеца“ (*Junto ao Poço*), а в Независимия театър на Лоуреш Карлош Паниагуа Фетейро поставя „Разединеният човек“. Театър Тагъс (Tagus Theatre), известен също като Английския театър на Лисабон, представя „Магдалена“ и „Мъжът с вълнената вратовръзка“ (*O Homem da Gravata de Lã*, преведена на английски език през същата година). И двете представления участват в театрален фестивал „Фриндж“ в Единбург. През 1999 г. в Театър „Те-ато“, където по настоящем има зала на името на Жайме Салазар Сампайо, е поставена пиесата „Мъжът с вълнената вратовръзка“, като режисьор е Елена Фриаш. Представлението е изиграно в църквата „Св. Франциск“ в Порталегре по време на Международния театрален фестивал в града, а през 2001 г. същият спектакъл гостува в гр. Блуменау в Бразилия. През същата година Фернандо Оливейра поставя „Сестринство“ (*Irmandade*) с театрална трупа „Сенадро“. Спектакълът е представен в театър „Таборда“ в рамките на I Изложение на младежкия театър в Лисабон, в IX

издание на Международен театрален фестивал в Порталегре и през 2000 г. – в театър „Триндаде“ в Лисабон.

Всичко изложено дотук ясно подчерта, че от началото на кариерата си до края на жизнения си път Жайме Салазар Сампайо се радва не само на вдъхновение за създаването на своите литературни произведения, но и за постоянната им театрална реализация, постигната също чрез сътрудничеството с най-изтъкнатите за времето си португалски театрални режисьори. Сблъсъкът с цензурата преди установяването на демокрацията в Португалия изпитва смелостта на човека дали изобщо отново да посегне към театъра и да се завърне не само към темите, засягащи интимните взаимоотношения между хората, но и към социалните проблеми на португалското общество, които са обаче общовалидни, независимо от географските измерения на потисничеството и най-вече на мъката. Точно тази смелост и интересът на автора към терзанията на човешкото същество позволяват пиесите на Жайме Салазар Сампайо да останат винаги актуални и да заинтригуват читателите извън границите на родината му.

Библиография

- Андреева, Я. (2010), *Прочити на португалската литература*, Пропелер, София.
- Cruz, D. I. (2005), *O Essencial sobre Jaime Salazar Sampaio*, Imprensa Nacional-Casa da Moeda, Lisboa.
- Fadda, S. (1998), *O Teatro do Absurdo em Portugal*, Edições Cosmos, Lisboa.
- Fadda, S. (2006), *Escritas à Beira do Palco*, Publicações Dom Quixote, Lisboa.
- Fêteiro, C. P. (1974), *Este teatro: Uma leitura*, in Salazar Sampaio. *Seis peças*. Plátano Editora, Colecção Teatro Vivo, Lisboa, pp. 225–241.
- Melo, J. S. (2006), *O soaño oscila e o homem retoma o seu caminho incerto*, in Fadda, S. (2006) *Jaime Salazar Sampaio: Escritas à beira do palco*, Publicações D. Quixote, Lisboa, pp. 141–143.
- Porto, C. (1977), *Recensão crítica a Os Preços, de Jaime Salazar Sampaio*, in Revista Colóquio/Letras, Recensões Críticas, Fundação Calouste Gulbenkian, Lisboa, № 36, Mar. 1977, pp. 79–80.
- Porto, C. (2000), “Recensão crítica a 'Teatro Completo', de Jaime Salazar Sampaio”, *Revista Colóquio/Letras. Recensões Críticas*, Fundação Calouste Gulbenkian, Lisboa, № 155/156, Jan. 2000, pp. 425–426.
- Sampaio, J. S. (2003), *Percursos de um dramaturgo*, Imprensa Nacional-Casa da Moeda, Lisboa.

Онлайн източници и бази данни:

Artistas Unidos, <https://artistasunidos.pt> (29.01.2025).

Despacho (extracto) № 15 790/2005, Diário da República (2ª série), № 138, (20 de Julho

de 2005), p. 10 559, <https://files.diariodarepublica.pt/2s/2005/07/138000000/1055910559.pdf> (26.01.2025).

Dramaturgia portuguesa dos séculos XX e XXI, projecto e direcção científica: Sebastiana Fadda, <https://www.dramaonline.pt/pt/publicacoes/a-inauguracao-da-estatua> (28.01.2025).
Edinburgh Festival Fringe Society, https://issuu.com/edinburgh_festival_fringe/docs/1997_fringe_programme/1 (03.02.2025).

ас. Сони Бохосян

bohosjan@uni-sofia.bg

Факултет по класически и нови филологии
Софийски университет „Св. Климент Охридски“

бул. „Цар Освободител“ 15

София 1504

България

Asst. Prof. Soni Bohosyan

bohosjan@uni-sofia.bg

Faculty of Classical and Modern Philology

Sofia University “St. Kliment Ohridski”

15 Tzar Osvoboditel Blvd.

Sofia 1504

Bulgaria

Първа национална научна конференция с
международно участие –
„Образът на жената в литературата“ 2024

First National Scientific Conference with
International Participation
Women’s Image in Literature 2024

Милена Сахакян

Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (България)

Milena Sahakian

Sofia University “St. Kliment Ohridski” (Bulgaria)

На 19 и 20 юни 2024 г. в Института за литература при Българската академия на науките се проведе Първата национална научна конференция с международно участие за студенти, млади учени, докторанти и постдокторанти на тема: „Образът на жената в литературата“. Тя се осъществи в рамките на изследователски проект „Образът на жената в литературата“, финансиран от фонд „Научни изследвания“ – Софийски университет № 80-10-184/22.4.2024 г.

Конференцията се реализира по инициатива на екип от преподаватели и изследователи от Факултета по класически и нови филологии на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ (ФКНФ) и Института за литература при БАН в състав: гл. ас. д-р Радея Гешева, гл. ас. д-р Илияна Чалъкова, гл. ас. д-р Мартин Димитров, гл. ас. д-р Елена Борисова, гл. ас. д-р Виолета Вичева и докторант Милена Сахакян.

Идеята на форума бе да се превърне в традиционно ежегодното събитие, в което участват представители на образователните и изследователските звена на едни от най-големите университети и изследователски институции в България и чужбина. Главната цел бе да бъдат представени различни перспективи в изследванията на женските образи в литературата, както и да се отразят

социалните роли на жената в обществото. Чрез изнесените теоретико-критически доклади в областта на хуманитаристиката се създаде благоприятна обстановка за научен диалог и открито се споделиха нови знания между специалисти и изследователи от академични институции в България.

Научната конференция се проведе в присъствена форма и бе открита с приветствени слова от директорката на Института за литература – БАН – доц. д-р Пенка Ватова като домакин и от проф. д-р Петър Моллов, зам.-декан на ФКНФ. Председателят на организационния екип гл. ас. д-р Радея Гешева, поднесе приветствие към участниците, като сподели удовлетворението си от интереса към форума. Тя изтъкна също, че актуалността и значимостта на тематиката безспорно са осезаеми и днес. Накрая д-р Гешева представи членовете на организационния екип и програмата на конференцията „Образът на жената в литературата“.

Официалната част на конференцията продължи с пленарния доклад, изнесен от проф. д-р Петър Моллов, зам.-декан на ФКНФ и преподавател по испанска литература в катедра „Испанистика“ на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, на тема „Златният век в испанската литература“. Той породил оживена дискусия и голям интерес сред публиката.

След пленарния доклад форумът премина към отделните тематични панели, общо десет на брой, обединени въз основа на геокритическите перспективи в литературознанието. Първата сесия бе посветена на образа на жената в българската литература. Доклади изнесоха Андриана Спасова от Института по литература при БАН на тема „Ролята на жената в българската възрожденска култура и литература“, Тая Стоилова от ПУ „Паисий Хилендарски“ – „Открояване на флорални мотиви в лирическото творчество на Мара Белчева“, Петър Михайлов от Института за литература при БАН – „Гласът на пътуващата и изкушената от историята жена – наблюдения върху белетристиката на Златка Чолакова (1899–1985)“, Михаела Илиева от Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“ за „Женските образи в три романа – „Жените на Варшава“ от Георги Марков, „Времето на героя“ от Васил Попов и „Изключителната биография на Буди Будев“ от Цветан Стоянов“.

По време на втората сесия бяха изнесени доклади, посветени на женските образи в българската и в гръцката литература. Първата разработка в сесията беше представена от Веселин Веселинов и Георги Арсов от Нов български университет, в екип с Таяна Йотова от Софийския университет „Христо Ботев“ – Айтос, на тема „Българската литература като носител на познание за психотичното страдание при жената“. Последваха докладите на Теменужка Иванова от Югозападния университет „Неофит Рилски“ – „Женският образ като двигател на приключения във фантастичния свят на Емил Коралов“, Иван Савов от Институт за литература при БАН – „Между „тихия героизъм“ и „валяка на идеологията“: женските образи в „Матриархат“ на Георги Ми-

шев“ и Елена Борисова от Институт за литература при БАН – „Изговаряне на травмата в романа на Теодора Димова „Поразените“.

Третата сесия през първия ден на конференцията бе обединена от темата за образа на жената в португалската и португалоезичната литература, като всички представители бяха от катедра „Португалистика и лузофонски изследвания“ на ФКНФ. Разнообразни ракурси към проблематиката бяха изложени от Яна Димова от Софийския университет „Св. Климент Охридски“ с доклада ѝ на тема „Потиснатият дискурс на женските персонажи в романите на Фернандо Кампоз „Къщата на праха“ и „Счупеният смарагд“, Ема Цветанова от Софийския университет „Св. Климент Охридски“, която представи „Творческата идентичност на жената в поезията на Ана Луиза Амарал“, Десислава Тимчева с анализи, посветени на „Жената и нейните търсения в хрониките на Раquel де Кейрош“. Заключителният доклад в сесията бе изнесен от Илияна Чалъкова на тема „Орланда Амарилиш: Тематичен архипелаг на мигранта“.

В четвъртата сесия изследванията си върху идентичността и образа на жената в италианската литература представиха Мария Игнатова от Софийския университет с доклада си на тема „Между Гостанца и Компюта Донцела – проявления на женското присъствие в средновековната италианска поезия“, Елена Минчева от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ на тема „Bella ciao – Франка Раме“ и Радея Гешева от Софийския университет „Св. Климент Охридски“ на тема „Жената в италианската литература на XX в.: тяло-игуана“.

В петата, заключителна за първия ден на конференцията, сесия участие взеха изследователи от пет различни университета. Изнесените доклади разгледаха образа на жената в англоезичната и френската литература. Неда Узунколева от Софийския университет „Св. Климент Охридски“ представи „Жената наблюдател и главен участник: Стилизови похвати в разказването, провакации и описателна динамика в творчеството на Айрис Мърдок, Ани Ерно и Симон дьо Бовоар“, Кристиана Каменова от ЮЗУ „Неофит Рилски“ на тема „Беки Шарп и Амелия Седли - корелация на нравствеността в романа „Панаир на суетата“, Милена Галунска от Нов български университет с темата си „Лишаването на жената от език в романите „Разказът на прислужницата“ и „Годината на потопа“ на Маргарет Атууд“, Весела Ганева от ПУ „Паисий Хилендарски“ на тема „Музикалната приемственост майки-синове в съвременните рок романи – „Жестоко присъствие на времето“ и „Изяж документа“ и Галина Деведжиева от ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ на тема „Жената вампир от XIX в.: заплашителна женска сексуалност и отхвърляне в „Кармила“ на Шеридан Лэфану (1872)“.

Вторият ден на конференцията протече в пет тематични секции. Началото бе поставено със сесия „Образът на жената в чешката, испанската, немската и руската литература“, в която бяха представени изследователските търсения

на двама представители на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, Тиха Бончева на тема „Проявления на женското в творчеството на чешките декаденти. Иржи Карасек от Лвовице. Станислав Костка Нойман“ и Костантин Адирков на тема „Жените в сюжета за Дон Жуан“. Въпросът за женската идентичност бе разгледан и от изследователи от Институт за литература на БАН, Ребека Джили на тема „Женската идентичност в дневника на Елена Андреевна Щакеншнайдер (1836–1897)“ и Виолета Вичева на тема „Mädchen“ от Тереза Преауер – не/ищо ново за момичето“.

В сесията „Образът на жената в японската и китайската литература“ доклади изнесоха Милена Сахамян на тема „Японската жена през погледа на Савако Арийоши, Фумико Хаяши и Йоко Огава“, Евелина Хайн на тема „Каноничност и прагматичност в образа на женското божество на свещената за китайците планина Тайшан“ и Мартин Димитров на тема „Жената-воин Томое Годзен – исторически, текстуални и културни аспекти“ от Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Мартина Недялкова от Институт за литература при БАН изнесе доклад на тема „Съвместяване и вътрешно напрежение между ролите на жената в романа „Разпределението на ролите“.

Изключително разнообразни бяха докладите от осма сесия под надслов „Образът на жената в арменската, османската и турската литература“. Първият доклад изнесе Константин Поборников от Институт за балканистика с център по тракология „Проф. Александър Фол“ на тема „Идентичност на тъгата – образът на майката в лириката на един турски символист“. Антоанета Ангелова от Софийския университет „Св. Климент Охридски“ представи доклад на тема „Образът на жената в староарменския и в средновековния арменски епос“. Последваха докладите на Жана Желязкова от Академия на МВР – „Жената мъдрец и жената „Слънце“ – две представителки на османската Диванска поезия от XV–XVI в.“ и Борислава Иванова от Институт за литература при БАН – „Трите дъщери“ на Ева. Граници на идентичността“.

В деветата сесия „Образът на женската личност“ бяха проследени докладите на Мартина Трайкова от НБУ – „Мария Монтезори и нейният метод“, Цветомира Иванова – „Жените в японските университети“ от Софийския университет „Св. Климент Охридски“, Мая Гешева от Национална финансово-стопанска гимназия – „Личностно-компетентностния профил на жената-педагог с фокус върху комуникационната култура“, Александрина Касова – „Жената като творец – Тойен: жената в изкуството или жената-изкуство“. В заключителната десета сесия Кристина Ръжданова от УниБИТ изнесе доклад на тема „Жената в дигиталния свят – предизвикателства и възможности между дома и работата“, Божана Филипова от Институт за литература при БАН представи „Галатея, жената от кост“, а Георги Анаолов от УниБИТ сподели наблюденията си относно „Жената в православния свят – формиране на българското национално самосъзнание и съхранение на идентичността на българина“.

Изключително значимите по своя характер и дълбочина доклади и организацията на работните секции на Първата национална научна конференция с международно участие за студенти, млади учени, докторанти и постдокторанти на тема: „Образът на жената в литературата“ отразиха широкото поле на изследвания в областта и затвърдиха общото впечатление за необходимостта от редовно провеждане на конференцията и развиване на тесни връзки на сътрудничество между изследователите, преподавателите и научните специалисти в сферата на хуманитаристиката.

Изнесените научни доклади ще бъдат публикувани в издание, което ще даде възможност на по-широка публика да проследи разгръщането на тематиката, концептуализирането на проблемите, извеждането на резултати от изследванията и предлагането на решения на поставените проблеми.

Милена Сахакян, докторант
msahakjan@uni-sofia.bg
Софийски университет „Св. Климент Охридски“
бул. „Цар Освободител“ 15
София 1504
България

Milena Sahakian, PhD student
msahakjan@uni-sofia.bg
Sofia University “St. Kliment Ohridski”
15 Tzar Osvoboditel Blvd.
Sofia 1504
Bulgaria

ИЗИСКВАНИЯ КЪМ АВТОРИТЕ

ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ

1. В списание „Филология“ се приемат за рецензиране статии (студии, прегледи, доклади, казуси, глави от книги, дискусии, редакторски материали) в тематичните области: общо и приложно езикознание, литературознание, превод, културология и методика на чуждоезиковото обучение със специален фокус върху интердисциплинарните и граничните изследвания, мултилингвизма и транскултурализма. Обемът на статиите е до 20 стандартни страници. Публикациите в списание „Филология“ са на английски, френски, немски, испански, италиански, португалски, руски или на български език (с резюме на български и на английски език и библиография на български и английски).

2. Текстовете на предлаганите статии се изпращат на адрес philologia@uni-sofia.bg в обявения срок и при спазване на редакционните изисквания.

За подпомагане на процеса на изготвяне на статии за научни списания можете да се обърнете към платформата Early Birds, <https://su.b-smart.tech/>.

3. Постъпилите ръкописи се преглеждат за съответствие с изискванията към авторите от член на редакционната колегия, определен от председателя на редакционния съвет. Ръкописи, които не отговарят на изискванията, се връщат за доработка на авторите. Останалите ръкописи се допускат за рецензиране. Членовете на редакционния съвет могат да публикуват статии в списанието при стриктно спазване на условията и стандартите на списанието.

4. Редакционната колегия определя за всяка от постъпилите статии по двама рецензенти. Рецензиите се изготвят в срокове, определени от редакционната колегия и в съответствие с изискванията към рецензентите.

5. Рецензирането на статиите се извършва в съответствие със стандартите за оценка на постъпващите ръкописи чрез системата на двойносляпа проверка (*double-blind peer review*). При оценката на рецензентите водеща роля имат критериите: обхват на изследването, новост на изследваните проблеми, оригиналност на приносите, съответствие между заглавието и съдържанието, логика на структурата и последователност на изложението, адекватност на методологията, обосновааност на резултатите, доказване на тезата, приложимост на резултатите, обосновааност на изводите и заключенията, коректност и актуалност на цитиранията, научност и яснота на стила на изложение.

6. Окончателното решение за публикуване се взема от редакционната колегия на основата на заключенията в рецензиите. Решението може да бъде за публикуване без промени, за публикуване след отразяване на направени препоръки в рецензиите, за отказ за публикуване. При решение за отразяване на препоръки ав-

торите преработват ръкописите и представят в редакционната колегия доклад за тяхното отразяване в определен срок, въз основа на който редакционната колегия взема решение за публикуване или отказ за публикуване.

7. При противоречивост на заключенията в рецензиите редакционната колегия може да определи допълнителен рецензент (рецензенти).

ИЗИСКВАНИЯ КЪМ ОФОРМЛЕНИЕТО И СТРУКТУРАТА НА СТАТИИТЕ

8. Предлаганите за рецензиране статии трябва да бъдат във формат на *Word* документ, както следва:

- Шрифт: *Times New Roman 12*
- Форматиране на страниците: *Page Setup – Top 2,5 см, Bottom 2,5 см, Left 2,5 см, Right 2,5 см*
- *Line Spacing: 1,5 lines; First Line 1,5 см; Paper Size A4*

9. Основните структурни елементи на статиите са, както следва:

- Начална страница
- Въведение
- Основно изложение
- Заключение
- Референции

10. Начална страница (страницы)

Началната страница включва:

Заглавие на статията. Препоръчително е заглавието на статията да е кратко (5–10 думи) и да представя основната тема на изследването.

Имена на автора (авторите). Всички съавтори трябва да се добавят при подаването на ръкописа в *ScholarOne* и да бъдат подредени с коректна последователност; авторът (авторите) се представя с научна степен, академична длъжност, имейл адрес на кореспондиращия автор, име и адрес на академичната институция.

Резюме. Резюмето на публикациите, независимо на какъв език са написани, е на български и на английски език. То трябва да е кратко и ясно, като сбито съдържа следните елементи:

- Въведение („фон“ на изследването) (задължително)
- Цел и задачи на изследването (задължително)
- Приложена методология („постановка на изследването“) (задължително)
- Постигнати основни резултати (задължително)
- Изводи (заключения) (задължително)
- Ограничения на изследването и последици (ако има такива)
- Практически последици (ако има такива)
- Оригинален/стойност (задължително)

Максималната дължина на резюмето не трябва да надвишава 250 думи.

Ключови думи. Посочват се до 5 ключови думи на български и английски език.

Класификация на статиите. Авторите трябва да категоризират своите документи, което е част от процеса на представяне на работата им. По-долу можете да

видите списъка с категории и да изберете тази, до която най-много се доближава вашият документ.

- **Научно изследване.** Тази категория покрива такива документи, които дават информация относно всякакви изследвания, направени от автора/ите. Това изследване може да е свързано с конструирането или тестването на модел или рамка, изследване на действия, тестване на данни, маркетингово изследване или обзор, емпирично, научно или клинично изследване.
- **Гледна точка.** Всеки документ, в който съдържанието зависи от авторското мнение или интерпретация. В тази категория се включват ижурналистически статии.
- **Техническо изследване.** Описва и оценява технически продукти, процеси и услуги.
- **Концептуално изследване.** Тези документи не се базират на изследване, а създават хипотези. Те са по-скоро дедуктивни и покриват философски дискусии и сравнително изследване на нечия друга работа или мислене.
- **Казус.** Казусите описват фактически интервенции или опит в самата организация. Те могат да са субективни и не могат генерално да се оприличат като изследване. Описанието на съдебен или хипотетичен казус се използва като обучаващ метод, който също може да бъде причислен към тази категория.
- **Генерален преглед.** Категорията покрива тези документи, които предоставят основен преглед или историческо изследване на някаква концепция, техника или феномен. Документите са по-скоро описателни от рода на „как да“, отколкото дедуктивни.
- **Данни за автора (авторите).** Данните включват пълни имена, академична длъжност и научна степен, последна месторабота и по преценка предишни такива, имейл адрес, адрес за кореспонденция (до 40 думи за автор).

11. Въведение

Въведението има за цел да убеди читателите, че публикуваната разработка съдържа новост и е приложима, като отговаря на следните въпроси:

- Какъв е проблемът?
- Има ли някакви съществуващи решения (посочва се степента на проучване на проблема към момента)?
- Кой са най-добрите решения според автора?
- Какво е основното ограничение на изследването?
- Какво се очаква да се постигне от автора с направеното изследване?

12. Основно изложение

Основното изложение се структурира в отделни раздели, разграничени със свои заглавия (заглавията трябва да бъдат кратки, с ясна индикация за разликите между тяхната йерархия. Предпочитаният формат за изписване на основните заглавия е те да бъдат получерни, а подзаглавията да бъдат изписани в курсив. Шрифт – Times New Roman 12, главни букви, ляво подравняване).

Основното изложение включва:

Цел и задачи на изследването. Те трябва да осигурят разбирането за фокуса на публикацията и да аргументират нейната структура. След тях е необходимо да се посочи:

- Каква е значимостта на материала?
- Защо е важен и оригинален?
- За кого е предназначена публикацията?

Допълнително могат да бъдат коментирани потенциалната полезност за практиката, значимостта за бъдещи изследвания, по-подробно ограниченията на изследването и др.

Основна теза и хипотеза (хипотези) на изследването. Представят се аргументите на автора за тяхната обосновааност.

Приложена методология и методика. Авторът трябва да посочи основните използвани от него методи под обособено за това заглавие. Той трябва да демонстрира, че методологията е стабилна и подходяща за постигане на целите. Очаква се да се съсредоточи върху главната тема, като посочи основните етапи на своите изследвания, използваните от него методи, влияния, които определят изборите от него подход, да приведе аргументи за това, защо е избрал специални примери, и др.

Постигнати основни резултати. Когато се представят резултатите, важно е авторът да се фокусира върху най-важното. Публикацията трябва да съдържа само основните факти и тези с по-широко значение, без да се дават много подробности за всяка възможна статистика. Ако разработката изобилства със статистически данни, е възможно те да преобладават пред изводите и като цяло публикацията да бъде възприемана предимно като изброяване на факти, а не като научно изследване. Основната теза на автора трябва да е ясно проследима и стабилно доказана. При описанието на резултатите авторът трябва да потърси отговори на следните въпроси:

- Предоставяте ли интерпретация за всеки един от представените от вас резултати?
- Резултатите ви в съответствие ли са с това, което други изследователи са открили?
- Има ли някакви разлики? Защо?
- Има ли някакви ограничения?
- Дискусията логично ли води до вашето заключение?

Важно е при представяне на резултатите да не се правят изявления, които надхвърлят онова, което резултатите могат да потвърдят.

13. Заключение

Общото правило е, че заключението не трябва да съдържа единствено обобщение на изследването (то се съдържа в резюмето). В заключението се дава отговор на зададения в началото на публикацията въпрос и се посочват възможностите за по-нататъшни изследвания. Добре би било да се разкрие как представените резултати ще се приложат в практиката и да се посочат ограниченията в това отношение. Макар и да се посочва как това изследване може да се приложи и разшири в бъдещи изследвания, не е прието тук да се въвежда нов материал или да се изтъква очевидното. В заключението следва да се подчертае онова, което е

различно в изследователските резултати, онова, което се откроява в разработката или е неочаквано.

14. Бележки

Бележките трябва да се използват при крайна необходимост и да бъдат идентифицирани в текста с последователни номера в квадратни скоби и изброени в края на статията.

15. Спонсориране на научното изследване

Източниците на финансиране на научното изследване в статията се представят в раздел „Признателност“. Описва се ролята им в целия работен процес – от постановката на научното изследване до постигането на крайните резултати.

16. Фигури

Всички фигури (схеми, диаграми, скици, уеб страници/снимки на екрани и фотографски снимки) трябва да бъдат предадени в електронна форма. Те трябва да са с високо качество, четливи и номерирани с арабски цифри.

- Фигурите да са правени по възможност в графични програми (*Corel Draw*, *Adobe Illustrator*, *Adobe PhotoShop*) или *Excel*. Да не са във формат *Picture*, за да може да се коригира текстът в тях, ако е необходимо! Да се номерират последователно според реда на цитиране в текста. Номерацията и заглавията на фигурите се поставят под тях. Да се избягват много надписи в самите фигури.
- Снимки и сканирани изображения да бъдат правени на отделни файлове, за предпочитане в *JPG* или *TIFF* формат, а не вмъкнати в текста. Снимките трябва да са с добро качество и подходящи за печат. Цветни илюстрации се приемат по изключение след специално договаряне и евентуално заплащане на допълнителните разходи!
- За изработване на формули да се използва *Word Equation*. Номерата на формулите да се изписват в малки скоби в лявата част на страницата!

17. Таблицы

Таблиците трябва да са направени в *Word Table* или *Excel*. Номерират се последователно според цитирането им в текста. Всяка таблица трябва да има заглавие. Номерацията и заглавията на таблиците се поставят над тях. За предпочитане е тя да се събира на страницата, без да се обръща широката част на листа хоризонтално. Необходимите обяснения се дават под нея, като се означават със съответните символи/знаци.

18. Референции

Референции към други публикации трябва да бъдат изписани в стил *Harvard* и да бъдат внимателно проверени за пълнота, точност и съгласуваност.

Цитираните автори се представят по някой от следните начини:

- Фамилията на автора и година на публикация (напр. Adams, 2006)

- Цитиране на имена на фамилиите на двамата автори на публикацията и годината на публикуване (напр. Adams, Brown, 2006)
- При повече от трима автори се изписват само името на първия автори годината на публикуване (напр. Adams et al., 2006)

Списъкът с референциите трябва да бъде посочен по азбучен ред в края на документа.

За книги	Фамилия, инициали (година), заглавие на книгата, издател, място на издаване e.g. Harrow, R. (2005), <i>No Place to Hide</i> , Simon & Schuster, New York, NY.
За глава на книга	Фамилия, инициали (година), заглавие на главата в кавички, фамилия на редактора, инициали, заглавие на книгата, издател, място на публикация, страници e.g. Calabrese, F. A. (2005), “The early pathways: theory to practice – a continuum”, in Stankosky, M. (Ed.), <i>Creating the Discipline of Knowledge Management</i> , Elsevier, New York, NY, pp. 15–20.
За списания	Фамилия, инициали (година), заглавие на статията в кавички, име на списанието, том, брой, страници e.g. Capizzi, M. T. and Ferguson, R. (2005), “Loyalty trends for the twenty-first century”, <i>Journal of Consumer Marketing</i> , Vol. 22 No. 2, pp. 72–80.
За публикувани сборници	Фамилия, инициали (година на публикация), заглавиена документа в кавички, във: фамилия, инициали, заглавие на публикуваната проява и място и дата, на които се е състояла, издател, място на публикация, номер на страниците e.g. Jakkilinki, R., Georgievski, M. and Sharda, N. (2007), “Connecting destinations with an ontology-based e-tourism planner”, in <i>Information and communication technologies in tourism 2007 proceedings of the international conference in Ljubljana, Slovenia, 2007</i> , Springer-Verlag, Vienna, pp. 12–32.

<p>За непубликувани сборници</p>	<p>Фамилия, инициали (година), заглавие на документа в кавички, документ, представен на името на конференцията, дата на конференцията, място на конференцията, налично на: URL, ако е свободно достъпно в интернет (дата на достъп) e.g. Aumueller, D. (2005), “Semantic authoring and retrieval within a wiki”, paper presented at the European Semantic Web Conference (ESWC), 29 May–1 June, Heraklion, Crete, available at: http://dbs.uni-leipzig.de/file/aumueller05wiksar.pdf (accessed 20 February 2007).</p>
<p>За работни документи</p>	<p>Фамилия, инициали (година), заглавие на статията в кавички, работен документ [брой, ако е наличен], институция или организация, място на организацията, дата e.g. Moizer, P. (2003), “How published academic research can inform policy decisions: the case of mandatory rotation of audit appointments”, working paper, Leeds University Business School, University of Leeds, Leeds, 28 March.</p>
<p>За енциклопедични вписвания (без автор или издател)</p>	<p>Заглавие на енциклопедията (година), заглавие на вписването в кавички, том, издание, заглавие на енциклопедията, издател, място на издаване, страници. e.g. <i>Encyclopaedia Britannica</i> (1926) “Psychology of culture contact”, Vol. 1, 13th ed., Encyclopaedia Britannica, London and New York, NY, pp. 765–71. (За вписвания с посочен автор вижте насоките за изписване на имената за глава на книга.)</p>
<p>За статии във вестници (с автор)</p>	<p>Фамилия, инициали (година), заглавие на статията в кавички, име на вестника, дата, страници e.g. Smith, A. (2008), “Money for old rope”, <i>Daily News</i>, 21 January, pp. 1, 3–4.</p>
<p>За статии във вестник (без посочен автор)</p>	<p>Име на вестника (година), заглавие на статията в кавички, дата, страници e.g. <i>Daily News</i> (2008), “Small change”, 2 February, p. 7.</p>

<p><i>За електронни източници</i></p>	<p>(Ако източникът е достъпен в интернет, пълният интернет адрес (<i>URL</i>) трябва да се посочи в края на референциите, както и датата, на която сте го използвали.) Фамилия, инициали (година), име на статията в кавички, достъпно на: <i>URL</i> адрес, (дата на достъп) e.g. Castle, B. (2005), “Introduction to web services for remote portlets”, available at: http://www-128.ibm.com/developerworks/library/ws-wsrp/ (accessed 12 November 2007). (Ако се използват електронни източници без посочени автори и дата, <i>URL</i> трябва да бъде включен или със скоби в основния текст, или препоръчително е да бъде посочен като бележка – с римски цифри с квадратни скоби заедно с текст, последван от пълния <i>URL</i> адрес в края на документа).</p>
<p><i>За източници на български език</i></p>	<p>За всеки цитиран източник на кирилица – на български език, трябва да се даде същият източник, изписан по правилата на Закона за транслитерацията. e.g. Ерхард, Л., 1993. Благоденствие за всички, София, УИ „Стопанство“. (Erhard, L., 1993. Blagodenstvie za vsichki, Sofia, UI „Stopanstvo“.)</p>

AUTHOR'S GUIDELINES

GENERAL INFORMATION

1. *The Philologia Journal* accepts for review articles (original articles, reports, discussions, studies, editorial materials) in any of the following research areas: general and applied linguistics, literary studies, translation, cultural studies and teaching of foreign languages with a specific focus on interdisciplinary and border studies areas, multilingualism and transculturalism. The volume of the articles should not exceed 20 standard pages. Publications in *Philologia Journal* could be written in English, French, German, Italian, Spanish, Portuguese, Russian or Bulgarian (abstracts and bibliographic information in English and Bulgarian).

Authors could submit their manuscripts to *the Journal's* Editorial Team via electronic and/or print versions to: <https://su.b-smart.tech/>, or philologia@uni-sofia.bg.

2. The received manuscripts are reviewed in accordance with Author's Guidelines by a member of the Editorial Board. Manuscripts that do not comply with the requirements shall be returned to the authors for revision. Manuscripts that meet the requirements shall be admitted for review. The members of the Editorial Board shall have the right to publish in the journal following all the rules and requirements valid for the other authors.

3. For each of the submitted and approved articles the Editorial Board shall assign two reviewers. Reviews shall be made in terms defined by the Editorial Board and in accordance with its requirements to the reviewers.

4. Reviewing of articles shall be done in accordance with the standards for the evaluation of manuscripts through the double-blind peer review system. Please do not include Authors' names and information in your Main Document. Authors' names and information should be only included in your Title Page. The reviewers give their assessment of the manuscripts in terms of the following criteria: scope of the research, novelty of the examined issues, originality, accuracy and clarity of the abstract describing the main text, logic structure and sequence of the submission, relevance of the methodology, validity of the results, proving the thesis, applicability of the results, validity of findings and conclusions, propriety and relevance of citations, accuracy and clarity of language.

5. The Editorial Board commits the final decision for publication, based on the conclusions of the reviewers. The decision can be: publish it without revisions, publish it after revision in accordance with the recommendations made in reviews, refusal to publish. If the Editorial Board commits a decision to publish the manuscript after revision upon recommendations, authors should review and answer to the Editorial Board's e-mails. The authors have to revise their manuscripts and present a report of the revisions they made in terms defined by the Editorial Board, upon which the Editorial Board commits a decision whether to publish it or refusal to publish the manuscript.

6. If there are contradictions of the reviews, the Editorial Board may determine an additional reviewer (reviewers).

SUBMISSION AND STRUCTURE REQUIREMENTS OF THE ARTICLES

7. The article submissions shall be provided in Microsoft Word format, as follows:

- Font: Times New Roman 12
- Format of the pages: Page Setup: Top: 2,5 sm, Bottom: 2,5 sm, Left: 2,5sm, Right: 2,5 sm
- Line Spacing: 1,5 lines; First Line: 1,5 cm; Paper Size: A4.

8. The main structure of the article shall include:

- Title page – You should upload it as a separate from the Main Documentfile
- Introduction – It is included in the Main Document
- Main text – It is included in the Main Document
- Conclusion – It is included in the Main Document
- References – It is included in the Main Document.

9. Title page (pages)

The Title page/s should be as a separate from the Main Document file and includes:

Title of the article (it is recommended the title of the article to be short (5–10 words) and to present the main topic of the study);

Author Details: All contributing authors' names should be added to **the ScholarOne** submission, and their names arranged in the correct order for publication. All authors shall comply the following information: names, academic title/position, correspondence address, including institutional affiliation (incl. University, institution, etc.), state/city and country. In co-authoring, one of the authors must be designated as lead author and write his/her e-mail address. It is the responsibility of the lead author to ensure that the list of authors and individual contribution to the study of each of them are clearly indicated.

Abstract. The abstract of the articles, no matter in what language they are, should be written in Bulgarian and English. It should be short and clear and concisely contain the following elements:

- Introduction (“background” of the study) (required)
- Purpose and objectives of the study (required)
- Applied methodology (“staging of the research”) (required)
- Achieved major results (required)
- Leads (conclusions) (required)
- Limitations of the research and consequences (if applicable)
- Practical implications (if applicable)
- Originality/Value (required).

The maximum length of the abstract should not exceed 250 words.

Keywords (specify up to 5 keywords).

10. Introduction

The purpose of the introduction is to convince readers that the published research contains novelty and it is applicable. It answers the following questions:

- What is the main problem?
- Are there any existing solutions (indicates the level of study the problemat the moment)?
- What are the best solutions according to the author's/s' opinion?
- What is the main limitation of the research?
- What is expected to be achieved by the author of the research?

11. Main Text

The main text is structured into separate sections, distinguished by their titles (headings should be brief, with clear indication of the differences between their hierarchy). The preferred format for writing the main titles is to be bold format and subtitles to be written in italics. Font – Times New Roman 12, capitals, left alignment).

The main text should include:

Purpose and objectives of the study. The purpose and objectives of the study should ensure the understanding of the publication's focus and should justify its structure. After that, authors should specify:

- What is the significance of the publication?
- Why the publication is important and original?
- To whom is the publication designed?

Additionally can be discussed potential utility of practice, importance for future studies, detailed limitations of the study and others.

Main thesis and hypothesis of the research. Authors' arguments about their merit are presented.

Applied methodology and methods. The author should indicate the main methods used by him in a separate title. Author should demonstrate that the methodology is robust and appropriate to achieve the objectives. It is expected by the author to focus on the main theme, to point the main stages of his research, to show the used methods and influences that determine the chosen approach by him/her, to give arguments why he/she has chosen specific examples and others.

Achieved major results. When presenting the results, it is important authors to focus on the essentials. The publication must contain only the essential facts and those with a wider meaning, without giving many details of every possible statistics. If development is full of statistics, it is possible to prevail over the conclusions and after all the publication to be seen primarily as an enumeration of facts, not a scientific study. Themain thesis of the author must be clearly traceable and steadily established.

- When describing the results author should seek answers to the following questions:
 - Do you provide interpretation for each of the submitted results you want?
 - Are the results consistent with what other researchers have found?
 - Are there any differences? Why?
 - Are there any limitations?

- Does the discussion logically lead the reader to your conclusion?
- It is important when presenting the results not to make statements that go beyond what results can acknowledge.

12. Conclusion

The general rule is that the conclusion should not only contain a summary of the research (it can be found in the abstract). The conclusion should give answers to the set at the beginning of the publication questions and to indicate opportunities for further research. It would be better to reveal how the achieved results will be applied in practice and to identify constraints in this regard. While indicating how this research can be applied and extended in future studies, it is not accepted in the conclusion to introduce new material or to state the obvious. In the conclusion it should be emphasized what is different in the research results, what stands out in the design or it is unexpected.

13. Notes

Notes or Endnotes should be used only if absolutely necessary and must be identified in the text by consecutive numbers, enclosed in square brackets and listed at the end of the article.

14. Funding Agencies

The funding sources of the scientific research should be added in Step 5 of the submission process on ScholarOne system. Funding sources of the scientific research in the article are presented in section “Acknowledgements”. Authors should describe the role of these funding sources throughout the whole workflow – from setting of the research to achieving the final results.

15. Figures

All Figures (charts, diagrams, line drawings, web pages/screenshots, and photographic images) should be submitted in electronic form.

All Figures should be of high quality, legible and numbered consecutively with arabic numerals. Graphics may be supplied in colour to facilitate their appearance on the online database.

- If possible, the figures should be made in graphical programs (Corel Draw, Adobe Illustrator, Adobe PhotoShop) or Excel. The figures should not be in Picture format. They should be numbered consecutively in order of citation in the text. Numbers and titles of the figures are placed below them. Authors should avoid many inscriptions inside the figures.
- Pictures and scanned images can be made into separate files, preferably in JPG or TIFF format, not embedded in the text. Photos must be of good quality and suitable for printing. Color illustrations are accepted in exceptional cases after special agreement and eventual additional costs!
- If authors make a blueprint they should use Word Equation. The numbers of formulas to be written in brackets in the left side of the page!

16. Tables

Tables should be typed in Word Table or Excel format. They should be numbered consecutively according to citation in the text. Each table should have a title. Numbers and titles of the tables are placed over them. It is preferable it to fit on the page without turning widest part of the sheet horizontally. The necessary explanations are given below by means of appropriate symbols/ characters.

17. References

References to other publications must be in Harvard style and carefully checked for completeness, accuracy and consistency.

The cited authors should be presented at any of the following ways:

- Surname and year of publish (ex. Adams, 2006)
- Citing both names of two and year of publish (ex. Adams, Brown, 2006)
- When there are more than three authors, it is typed the surname of the first author and year of publish (ex. Adams et al., 2006)

At the end of the paper a reference list in alphabetical order should be supplied.

<i>For books</i>	Surname, Initials (year), <i>Title of Book</i> , Publisher, Place of publication. e.g. Harrow, R. (2005), <i>No Place to Hide</i> , Simon & Schuster, New York, NY.
<i>For book chapters</i>	Surname, Initials (year), Chapter title, Editor's Surname, Initials, <i>Title of Book</i> , Publisher, Place of publication, pages. e.g. Calabrese, F.A. (2005), The early pathways: theory to practice – a continuum, in Stankosky, M. (Ed.), <i>Creating the Discipline of Knowledge Management</i> , Elsevier, New York, NY, pp. 15–20.
<i>For journals</i>	Surname, Initials (year), Title of article, <i>Journal Name</i> , volume, number, pages. e.g. Capizzi, M.T. and Ferguson, R. (2005), Loyalty trends for the twenty-first century, <i>Journal of Consumer Marketing</i> , Vol. 22 No. 2, pp. 72–80.
<i>For published conference proceedings</i>	Surname, Initials (year of publication), Title of paper, in Surname, Initials (Ed.), <i>Title of published proceeding which may include place and date(s) held</i> , Publisher, Place of publication, Page numbers. e.g. Jakkilinki, R., Georgievski, M. and Sharda, N. (2007), Connecting destinations with an ontology-based e-tourism planner, in <i>Information and communication technologies in tourism 2007 proceedings of the international conference in Ljubljana, Slovenia, 2007</i> , Springer-Verlag, Vienna, pp. 12–32.

<i>For unpublished conference proceedings</i>	<p>Surname, Initials (year), Title of paper, paper presented at Name of Conference, date of conference, place of conference, available at: URL if freely available on the internet (accessed date).</p> <p>e.g. Aumueller, D. (2005), Semantic authoring and retrieval within a wiki, paper presented at the European Semantic Web Conference (ESWC), 29 May–1 June, Heraklion, Crete, available at: http://dbs.uni-leipzig.de/file/aumueller05wiksar.pdf (accessed 20 February 2007).</p>
<i>For working papers</i>	<p>Surname, Initials (year), Title of article, working paper [number if available], Institution or organization, Place of organization, date.</p> <p>e.g. Moizer, P. (2003), How published academic research can inform policy decisions: the case of mandatory rotation of audit appointments, working paper, Leeds University Business School, University of Leeds, Leeds, 28 March.</p>
<i>For encyclopedia entries (with no author or editor)</i>	<p><i>Title of Encyclopedia</i> (year) Title of entry, volume, edition, Title of Encyclopedia, Publisher, Place of publication, pages.</p> <p>e.g. <i>Encyclopaedia Britannica</i> (1926) Psychology of culture contact, Vol. 1, 13th ed., Encyclopaedia Britannica, London and New York, NY, pp. 765–71.</p> <p>(For authored entries please refer to book chapter guidelines above)</p>
<i>For newspaper articles (authored)</i>	<p>Surname, Initials (year), Article title, <i>Newspaper</i>, date, pages.</p> <p>e.g. Smith, A. (2008), Money for old rope, <i>Daily News</i>, 21 January, pp. 1, 3–4.</p>
<i>For newspaper articles (non-authored)</i>	<p><i>Newspaper</i> (year), Article title, date, pages.</p> <p>e.g. <i>Daily News</i> (2008), Small change, 2 February, p. 7.</p>
<i>For archival or other unpublished sources</i>	<p>Surname, Initials, (year), Title of document, Unpublished Manuscript, collection name, inventory record, name of archive, location of archive.</p> <p>e.g. Litman, S. (1902), Mechanism & Technique of Commerce, Unpublished Manuscript, Simon Litman Papers, Record series 9/5/29 Box 3, University of Illinois Archives, Urbana-Champaign, IL.</p>

<i>For electronic sources</i>	<p>If available online, the full URL should be supplied at the end of the reference, as well as a date that the resource was accessed.</p> <p>e.g. Castle, B. (2005), Introduction to web services for remote portlets, available at: http://www-128.ibm.com/developer-works/library/ws-wsrp/ (accessed 12 November 2007).</p> <p>Standalone URLs, i.e. without an author or date, should be included either within parentheses within the main text, or preferably set as a note (roman numeral within square brackets with text followed by the full URL address at the end of the paper).</p>
<i>For Bulgarian sources:</i>	<p>For each source quoted in Cyrillic – in Bulgarian language should be given the same source, written according to the regulations of the transliteration.</p> <p>e.g. Erhard, L., 1993. <i>Blagodenstvie za vsichki, Sofia, UI „Stopanstvo“</i>. (Ерхард, Л., 1993. <i>Благоденствие за всички, София, УИ „Стопанство“</i>.)</p>